DEVLET ve ÖZEL OKUL İDARECİLERİNİN OKUL KÜTÜPHANELERİNE BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI (ERZURUM İL MERKEZİ ÖRNEĞİ)

Hanifi AKSAKAL

Yüksek Lisans Tezi
Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Malik YILMAZ
2018
(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
BİLGİ ve BELGE YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

Hanifi AKSAKAL

DEVLET ve ÖZEL OKUL İDARECİLERİNİN OKUL KÜTÜPHANELERİNE BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI (ERZURUM İL MERKEZİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ YÖNETİCİSİ
Dr. Öğr. Üyesi Malik YILMAZ

ERZURUM-2018

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZ BEYAN FORMU

29./3./2018

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Devlet ve Özel Okul İdarecilerinin Okul Kütüphanelerine Bakış Açılarının Karşılaştırılması (Erzurum İl Merkezi Örneği)" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıyı kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

☒ Tezim sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

☐ Tezimim … yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Hanifi AKSAKAL

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dr. Öğr. Ü. Melik YILMAZ danışmanlığında, Hanifi AKSAKAL tarafından hazırlanan bu çalışma 29 / 03 / 2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Bilgi ve Belge Yönetimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Fatih RUKANCI İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Ü. Melik YILMAZ İmza:

Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Ü. Ömer KOCAK İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. ..... / ..... / .....

Prof. Dr. Mehmet TÖRENEK
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **III**
ABSTRACT ..... **IV**
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ ..... **V**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **VI**
ÖNSÖZ ..... **XII**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
KAVRAMSAL YAKLAŞIM

1.1. EĞİTİM ve ÖĞRETİM **10**
1.1.1. Eğitimin Tanımı 10
1.1.2. Eğitimin Türleri 11
1.1.2.1. Formal Eğitim 11
1.1.2.2. İnformal Eğitim 12
1.1.3. Öğretimin Tanımı 12
1.1.4. Eğitim ve Öğretim Arasındaki Farklar 13
1.2. OKUL İDARESİ **14**
1.2.1. Okul İdarecisinin Tanımı ve Önemi 14
1.2.2. Okul İdarecilerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları 14
1.3. KÜTÜPHANE TANIMI ve TÜRLERİ **15**
1.3.1. Kütüphane Tanımı 15
1.3.2. Kütüphane Türleri 16
1.4. OKUL KÜTÜPHANELERİ **18**
1.4.1. Okul Kütüphanelerinin Amaç, Görev ve Önemi 18
1.4.2. Okul Kütüphaneleri: Temel Unsurlar 21
1.4.2.1. Kullanıcı 21
1.4.2.2. Personel 22
1.4.2.3. Derme (Koleksiyon) 23
1.4.2.4. Bina 24
1.4.2.5. Bütçe 25

1.4.2.6. Teknoloji 26
1.4.3. Okul Kütüphanelerinde Kataloglama ve Sınıflama 27
1.4.4. Okul İdarecilerinin Okul Kütüphanesi Üzerindeki Görevleri 28

İKİNCİ BÖLÜM
UYGULAMA

2.1. BULGU ve YORUMLAR 31
2.1.1. Çalışma Grubundaki Devlet ve Özel Okulların Genel Bilgilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar 33
2.1.2. Çalışma Grubundaki Devlet ve Özel Okul İdarecilerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar 35
2.1.3. Okul İdarecilerinin Görev Yaptıkları Okulda Kütüphane Genel Bilgilerine İlişkin Bakış Açılarının Kurum Türüne Göre Bulgu ve Yorumları 38
2.1.4. Okul İdarecilerinin Kütüphanelerine Yönelik Yaptıkları Çalışmalarda Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Bulgu ve Yorumları 56
2.1.5. Okul İdarecilerinin Okul Kütüphanelerin Genel Durumu ve Kullanımına Yönelik Bakış Açısının Bulgu ve Yorumları 63

SONUÇ ve ÖNERİLER 80
KAYNAKÇA 97
EKLER 101
EK 1. Anket Formu 101
EK 2. Araştırma İzin Formu 105
ÖZGEÇMİŞ 106

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DEVLET ve ÖZEL OKUL İDARECİLERİNİN OKUL KÜTÜPHANELERİNE BAKIŞ AÇILARININ KARŞILAŞTIRILMASI (ERZURUM İL MERKEZİ ÖRNEĞİ)

Hanifi AKSAKAL

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Malik YILMAZ

2018, 106 sayfa

Jüri: Dr. Öğr. Üyesi Malik YILMAZ (Danışman)
Prof. Dr. Fatih RUKANCI
Dr. Öğr. Üyesi Ömer KOÇAK

Bu tezin amacını, devlet ve özel okul idarecilerinin okul kütüphanelerine yönelik bakış açılarının incelenmesi oluşturmaktadır. Bu doğrultuda çalışma ile ilgili okul kütüphanelerine yönelik bilgiler, çalışmanın kuramsal kısmında yer almaktadır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Çalışma ile ilgili verilerin elde edilmesinde anket tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma grubunu, 2017-2018 eğitim öğretim yılı birinci döneminde Erzurum ili merkez ilçeleri olan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçelerinde kütüphanesi bulunan tüm ortaöğretim kurumlarındaki kütüphaneden sorumlu toplam 48 okul idarecisi oluşturmaktadır. Anket yoluyla toplanan verilerin analizi yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımı bağlamında değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul, Okul idarecisi, Kütüphane, Okul kütüphanesi

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

PUBLIC AND PRIVATE SCHOOL MANAGERS VIEWPOINTS ABOUT SCHOOL LIBRARIES: SAMPLE OF ERZURUM PROVINCE

Hanifi AKSAKAL

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Malik YILMAZ

2018, 106 Pages

Jury: Assist. Prof. Dr. Üyesi Malik YILMAZ
Prof. Dr. Fatih RUKANCI
Assist. Prof. Dr. Ömer KOÇAK

The purpose of this thesis is to examine the views of state and private school administrators towards school libraries. In this respect, information on school libraries related to the study is included in the theoretical part of the study. Descriptive method was used in the research. The questionnaire technic was used in obtaining the data related to the study. The working group constitutes a total of 48 school administrators responsible for the library in all the secondary education institutions that have libraries in the districts of Aziziye, Palandöken and Yakutiye, which are the central districts of Erzurum province in the first semester of 2017-2018 academic year. The analysis of the data collected by the questionnaire was evaluated and interpreted in terms of percentage, frequency, arithmetic mean and standard deviation distribution.

Keywords: School, School administrator, Library, School library

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

BBY	: Bilgi ve Belge Yönetimi
DKAB	: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
f	: Frekans
IFLA	: International Federation of Library Association
İHL	: İmam Hatip Lisesi
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
LC	: Library of Congress
m^2	: Metrekare
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SS	: Standart Sapma
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve diğerleri
vs.	: vesaire
$\bar{X}$	: Aritmetik Ortalama

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Kurum Türünün, Okul Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....33
Tablo 2.2. Okulların Bulundukları İlçelerin, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 34
Tablo 2.3. Okullardaki Toplam Öğrenci Sayısının, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 34
Tablo 2.4. İdareci Cinsiyetinin, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları...35
Tablo 2.5. İdarecilerin Medeni Durumunun, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 35
Tablo 2.6. İdarecilerin, Yaşının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları...36
Tablo 2.7. İdareci Branşlarının, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları...36
Tablo 2.8. İdarecilerin, Eğitim Seviyesinin Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 37
Tablo 2.9. İdarecilerin, Okul İdareciliğinde Görev Yılının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....37
Tablo 2.10. İdarecilerin, Kütüphanecilikle İlgili Herhangi Eğitim, Seminer vb. Gibi Eğitimlere Katılmalarının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 38
Tablo 2.11. İdarecilerin, Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 39
Tablo 2.12. Okullarda Bulunan Kütüphane Sayısına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 40
Tablo 2.13. Kütüphanede Bulunan Yayın Sayısına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 40
Tablo 2.14. Öğrencilerin Okul Kütüphanesini Kullanım Durumlarına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 41
Tablo 2.15. Okul Kütüphanelerinde Yayınları (Kitap, Dergi vs.) Seçerken İzlenen Yollara İlişkin İdarecilerin Bakış Açılarının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....42

Tablo 2.16. Öğrencilerin Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 43
Tablo 2.17. Kütüphane Kaynaklarının Hangi Yollarla Sağlandığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 43
Tablo 2.18. Bağış Yoluyla Temin Edilen Bilgi Kaynaklarının Kütüphanedeki Yayınların Yaklaşık Ne Kadarını Oluşturduğuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 44
Tablo 2.19. Kütüphane Tanıtımının Hangi Yollarla Yapıldığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 45
Tablo 2.20. Okul Kütüphaneciniz Veya Kütüphaneden Sorumlu Biri Var İse Hangi Okul Mezunu Olduğuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 45
Tablo 2.21. Kütüphane Koleksiyonunun Hangi Sınıflandırma Sistemine Göre Raflara Yerleştirildiğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 46
Tablo 2.22. Kütüphane Okulun Neresinde Bulunduğuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 47
Tablo 2.23. Okul Kütüphanesinde Masa Sandalye Sayısına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 48
Tablo 2.24. Okul Kütüphanelerinin Fiziksel Alanına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 49
Tablo 2.25. Okul Kütüphanelerinde Ödünç Kitap Verilme Durumuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 50
Tablo 2.26. Okul Kütüphanesine Ayrılan Yıllık Bütçeye İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 50
Tablo 2.27. Okul Kütüphane Binası Veya Sınıfı İnşa Edildiğinde Kütüphane Olarak Tasarlanmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....51

Tablo 2.28. Kütüphanenin Engelli Kullanıcıların Özel İhtiyaçlarını Karşılamaya Uygun Biçimde Tasarlanmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....51
Tablo 2.29. Okul Kütüphanesinde Çağın Gereklerine Uygun Bir Otomasyon Sisteminin Varlığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....52
Tablo 2.30. Okul Kütüphanesinin Yayınlar, Fiziki Ortam Vs. Açısından Okulun Tüm Öğrencilerinin İlgisini Çekecek Düzeyde Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....53
Tablo 2.31. Kütüphanede Yapılabilecek Çeşitli Etkinliklerde İç Mekân Tasarımı (Mobilya ve Ekipman Vb. Gibi) Yer Değişikliğine İzin Verecek Esneklikte Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....54
Tablo 2.32. Okul Kütüphanesinin Aydınlatma, Havalandırma ve Isıtma Sistemlerine Sahip Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....55
Tablo 2.33. Okul Kütüphanesinin Gürültüsüz ve Kütüphanenin Ses Yalıtımının Yapılmış Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları.....55
Tablo 2.34. İdarecilerin, Öğrencileri Kütüphaneye Alıştırmak İçin Etkinlikler Veya Faaliyetler Düzenlemesinde Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları.....56
Tablo 2.35. İdarecilerin, Kütüphane Sorunlarıyla Birebir İlgilenebilmesinde Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları.....57
Tablo 2.36. İdarecilerin, Ders Saatleri Dışında Okul Kütüphanesinin Öğrenciler İçin Kullanıma Açmasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları.....58

Tablo 2.37. İdarecilerin, Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Kütüphanesini Aktif Olarak Kullanmaları İçin Destek ve Tavsiyede Bulunmasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları.....59
Tablo 2.38. İdarecilerin, Okul Kütüphane Görevlisinden Her Eğitim ve Öğretim Yılı Sonunda O Yıla İlişkin Çalışmalarını, Hizmetlerini ve Gelecek Yıla Ait Planlarını İstemesinde Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları 59
Tablo 2.39. İdarecilerin, Okul Kütüphaneleri İçin Mesleki Dernek ve Kütüphanelerle İşbirliği Yapmasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları 60
Tablo 2.40. İdarecilerin, Kütüphaneci ve Diğer Yardımcı Personel Çalıştırırken Öğrenci Sayısını Dikkate Almasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları 61
Tablo 2.41. İdarecilerin, Kütüphanenelerinde Her Ders Yılı Sonunda Bakım, Onarım ve Ayıklama İşlemlerini Yaptırmasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları.....61
Tablo 2.42. İdarecilerin, Kütüphane Koleksiyonunda, Öğrencilerin Yaş Gruplarına Uygun, Müfredatı Destekleyen, Güvenilir, Zengin Koleksiyonları Basılı ve Elektronik Olarak Temin Ettirmesinde Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları.....62
Tablo 2.43. Öğrencileri Okul Kütüphanesine Yönlendiren En Önemli Etkenlere İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 63
Tablo 2.44. Öğrencilerin Okul Kütüphanesini Daha Çok Ne İçin Kullandığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 64

Tablo 2.45. Öğrencilerin Okul Kütüphanelerine Karşı İlgilerini Artırıp, Kütüphanelerin Daha Verimli Kullanılmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 65
Tablo 2.46. Okul Kütüphanelerinin Öğrencilerin Hangi Yönlerinin Gelişmesinde Daha Fazla Etkili Olduğuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları 66
Tablo 2.47. Öğrencilerin Okul Kütüphanesini İstenilen Düzeyde Kullanıp Faydalanmalarına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 66
Tablo 2.48. Mesai Saatleri Dışında Okul Kütüphanelerinin Açık Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 67
Tablo 2.49. Okul Kütüphaneleri Olmadan Da Çağdaş Eğitimin Aksamadan Devam Etmesine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 68
Tablo 2.50. Ülkemizde Uygulanan Eğitim Politikalarının Okul Kütüphanelerine Karşı İzlediği Tutumun Yeterince Olumlu Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 69
Tablo 2.51. MEB'in Okul Kütüphanelerine Yeterli Düzeyde Maddi Destek Verdiğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 71
Tablo 2.52. Okul İdarecilerinin MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği Hakkında Bilgi Sahibi Olması Gerektiğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları..... 72
Tablo 2.53. Bilişim Teknolojilerinin ve İnternet Kullanımının Yaygınlaşmasıyla Öğrencilerin Bilgiye Erişimi Kolaylaştığı İçin, Okul Kütüphanelerinin Eski Önemini Yitirdiğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 73

Tablo 2.54. Okul Kütüphanelerinde Kütüphaneciye İhtiyaç Olmadığına ve Bu Görevi Herhangi Bir Görevlinin De Yapabileceğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları.....74

Tablo 2.55. Kullanıcıların (Öğrencilerin) Bilgi İhtiyacını Karşılamak İçin Diğer Kütüphanelerden Ödünç Yayın Alınıp Verilmesine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 75

Tablo 2.56. Kütüphanede ve Okulun Çeşitli Yerlerinde Kütüphane Kaynaklarına Erişim Sağlayan Bilgisayarların Bulunmasının Gerekliliğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 76

Tablo 2.57. Ülkemizde Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Farklı Öğrencilerin Aynı Sıklıkla Kütüphane Hizmetlerinden Faydalandığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 77

Tablo 2.58. Bazı Derslerin Kütüphanelerde İşlenmesi Öğrencilerin Kütüphaneye Alışmaları Açısından Olumlu Etki Yaptığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları 78

Tablo 2.59. Ülkemizdeki Okul İdarecilerinin Kütüphanelerin Daha Etkin ve Verimli Kullanılması İçin Yeterli Düzeyde Çaba Harcayıp Görevlerini Yerine Getirdiklerine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları.....79

ÖNSÖZ

Günümüz modern eğitiminin bileşenleri arasında okul kütüphaneleri, hiç şüphesiz en önemlilerinden biridir. Geleceğimizin teminatı olan çocuklarımıza, çağdaş eğitim ve öğretim hayatı sunabilmek için, çağın gereklerine uygun bir okul kütüphanesi tesis etmek gereklidir; çünkü öğrencilerin yöntemli ve verimli ders çalışmalarında, bilgiye erişimde, bilgiyi kullanmalarında vb. gibi faaliyetlerde okul kütüphanesi öğrencilere olumlu katkı sunmaktadır. Bu yüzden milli eğitim ve öğrenci gelişimi bağlamında okul kütüphaneleri üzerinde durulması gereken bir konudur. Okul kütüphanelerinin arzulanan kalitede ve çağdaş eğitim ihtiyaçlarına uygun biçimde hizmet sunabilmesinde okul idarecilerinin rolü ve önemi çok büyüktür. Çalışmada, okul kütüphanelerinin bu özelliğini ve önemini ortaya koymak için, Erzurum il merkezinde bulunan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye merkez ilçelerinde okul kütüphanesine sahip 48 ortaöğretim kurumunda görev yapan kütüphaneden sorumlu okul idarecilerinin, kütüphanelerine yönelik çalışmalarını ve görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın yürütülmesinde bilgisi ve tecrübeleriyle değerli katkılarda bulunan ve çalışmam süresince hiçbir yardımını esirgemeyen danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Malik YILMAZ'a, ayrıca benim bu günlere gelmemde en büyük katkısı olan anneme, babama ve her zaman yanımda olan sevgili eşime ve oğluma teşekkürlerimi arz ederim.

Erzurum – 2018 **Hanifi AKSAKAL**

GİRİŞ

Durağan olmayan ve sürekli artan bilgi, nesiller ve çağlar boyu aktarılarak günümüze kadar gelmiş, toplumlar ve bireyler için önemli bir kaynak ve değer konumuna ulaşmıştır. Hiç şüphesiz insanoğlunun her zaman ihtiyaç duyduğu ve etkinliklerinde kullandığı bilginin gelecek nesillere aktarılması için üretilmesi, kullanılması ve belirli depolama alanlarında korunması gerekmektedir. Bulunduğumuz çağa da ismini veren bilgi, kütüphaneler başta olmak üzere farklı depolama alanlarında saklanıp korunarak gerektiğinde de faydalanarak yoluna devam etmiş ve edecektir. Günümüzde metin, görsel ve elektronik vb. gibi ortamlarda yer alan pek çok kaynağa ev sahipliği yapan kütüphaneler, insanoğlunun hayatında uğrak yerlerinden biri olmuştur. Farklı türleri olan kütüphanelerin içinde özellikle okul kütüphaneleri, geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın diğer bir deyişle de öğrencilerin, eğitim ve öğretim hayatlarında en önemli duraklardan ayrıca eğitimlerine sahip oldukları bilgi kaynakları ve sundukları bilgi hizmetleri ile katkı sağlayan kurumlardan biri olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

Bu durumu Cevizbaş (2003: 389), öğretimin sadece okullarla sınırlı olmadığını, yaşam boyu öğrenme ve öğrenmeyi öğrenmenin zorunlu hale geldiği çağımızda bilgiye erişim becerilerine sahip olmanın, iş, okul ve günlük yaşamdaki başarı ve mutluluğu da beraberinde getireceğini; ayrıca bilgiye erişim becerilerinin kazandırılmasında başta okul kütüphaneleri olmak üzere, kütüphanelerin öneminin ve yerinin yaşamsal öneme sahip olduğunu, bunun bilgi çağında daha da arttığını belirterek özetlemiştir.

Okul kütüphanelerinin eğitimin vazgeçilmez bir aracı ve parçası olduğu kabul edilmeli ve bu kütüphanelerin doğrudan eğitimin bileşenleri içerisinde yer alarak, eğitimi ve amaçlarını desteklemesi sağlanmalıdır (Kavuncu, 2001: 23). Bu nedenle okul kütüphaneleri pek çok ülkede eğitim ve öğretim faaliyetlerinin merkezi olarak kabul edilmiş; çeşitli bilgi kaynakları ve yetişmiş elemanları ile hizmet vererek, okul programlarına aktif olarak katılmış ve onun ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Önal, 1985: 2). Bu bağlamda okul kütüphaneleri, eğitim sürecinde aktif bir rol üstelenecek şekilde biçimlendirilmeli ve eğitimin önemli bir destekçisi konumuna getirilmelidir.

Okul kütüphaneleri, okuryazarlık, eğitim ve bilgi sağlamayla birlikte ekonomik ve sosyo-kültürel gelişimle ilgili her türlü uzun vadeli yöntemleri belirlemek için çok önemlidir. Okul kütüphaneleri yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde yetkililerin

sorumluluğunda olduğundan, özel kanunlar ve kurallarla desteklenmelidir (IFLA/UNESCO, 2018: 1).

Okul kütüphanelerinin eğitimin ayrılmaz parçası olmasından ötürü, bu kütüphanelerin sunduğu bilgi hizmetinin doğru ve etkin bir şekilde tasarlanması ve sunulması gerekmektedir. Okul idarecilerinin gayretleri, teşvikleri ve çalışmaları, okul kütüphanesi hizmetlerinin çağın gereklerine uygun hale gelmesinde önemli katkı sağlayacaktır; çünkü IFLA/UNESCO'nun da (2018: 1) belirttiği üzere okul kütüphaneleri yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde yetkililerin sorumluluğunda olduğundan, bu kütüphanelerin özel kanunlar ve kurallarla desteklenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda söz konusu idarecilerin okul kütüphaneleri için yapacakları her türlü çalışmalar, dinamo etkisi oluşturarak, okullarda verilen eğitim ve öğretimin kalitesini de aynı oranda artıracaktır. Bu sorumluluk silsilesinde temelde okul idarecileri okul kütüphanelerine ne kadar önem verirlerse, MEB'in ilgili birimlerinde görev yapan tüm idareciler de çağın gereklerine uygun okul kütüphane hizmetlerinin sunulması için gerekli çalışmaları yaparak tedbirler alacaklardır. Bu çalışmaların sonucunda idareci silsilesinde olmayan öğretmenlerin, öğrencilerin, okul aile birliği üyelerinin, velilerin ve toplumun eğitim ve öğretimle ilgili diğer kesimlerinin de okul kütüphanelerine yönelik bakış açıları değişecek ve ilgileri artacaktır. Bu ilgiyle birlikte okul kütüphanelerinin çağın gereklerine uygun niteliğe kavuşması sağlanacak, istenilen şekilde ve etkili bir biçimde bilgi hizmeti sunması gerçekleşecektir.

Araştırmanın Konusu

Erzurum il merkezinde bulunan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye merkez ilçelerindeki okul kütüphanesine sahip olan 48 devlet ve özel ortaöğretim kurumlarında görev yapan kütüphaneden sorumlu okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açısının, kurum türüne göre karşılaştırılarak incelenmesi araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, çağdaş eğitimin ayrılmaz bir unsuru ve destekçisi olan okul kütüphanelerinin, çağın gereklerine uygun şekilde hizmet sunması için idarecilerin üstlendiği görevlerle birlikte söz konusu idarecilerin okul kütüphanelerine bakış açılarının neler olduğunu ortaya koymaktır. Ayrıca araştırma kapsamında yer alan okul

kütüphanelerinin niteliklerinin, MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne ve Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi'ne uygunluğu bağlamında incelemektir.

Araştırmanın Önemi

1. Literatür taramasında Erzurum il merkezinde okul kütüphaneleriyle ilgili öğrenci ve öğretmen görüşlerine yer veren çalışmalar olduğu belirlense de, okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açılarına yönelik her hangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma bu yönüyle literatürdeki eksikliği tamamlayarak katkı sağlaması ve bundan sonra yapılacak benzer çalışmalar için örnek olması açısından önemlidir.

2. Araştırmada okul idarecilerine anket uygulanırken muhatap oldukları sorular ve çalışma sonucunda oluşacak genel bulgular ve değerlendirmeler ekseninde, okul idarecilerinin kütüphane ile ilgili yapmaları gereken çalışmalar ortaya konulacaktır. Ayrıca kütüphanelerin çağın gereklerine ve kütüphanecilik bilimine uygun hizmet sunması için özellikle kütüphaneyi oluşturan temel unsurlar ve MEB tarafından yayımlanan Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği ve Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi ışığında eksik yönlerinin tespit edilmesine yardımcı olacaktır. Buna ilaveten araştırma, okul kütüphaneleri hakkında yapılacak sonraki çalışmalara katkı sağlaması açısından önemlidir.

3. Yapılan çalışma idareciler tarafından okul kütüphanelerinin genel durumları ile ilgili belirlenen mevcut koşullar ve sahip olunan imkânlar çerçevesinde kütüphane ile ilgili ortaya koyacakları çalışmaların nasıl olması gerektiği hususunda yol gösterici olacaktır. Dolayısıyla ulaşılan bilgiler ve elde edilen bulgular doğrultusunda MEB'in gerekli birimlerinin bu konuda dikkatinin çekilip, okul kütüphaneleri hakkında durum tespitine yardımcı olunması ve uygulamalarda rehber olabilmesi açısından önemlidir.

Araştırmanın Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi "Devlet ve özel okul idarecilerinin okul kütüphanelerine yönelik bakış açıları nasıldır?" şeklindedir.

a- Araştırmanın Alt Problemleri

1. Okul idarecilerinin görev yaptıkları okulda, kütüphane genel bilgileri hakkında bakış açısı, kurum türüne göre nasıldır?

2. Okul idarecilerinin kütüphaneye yönelik yaptıkları çalışmalarda kendilerini değerlendirmelerine ilişkin bakış açısı kurum türüne göre nasıldır?
3. Okul idarecilerinin okul kütüphanelerinin genel durumuna ve kullanımına ilişkin bakış açısı kurum türüne göre nasıldır?

Araştırmanın Varsayımı

Araştırmanın temeli aşağıda yer alan varsayımı sınama üzerine kurulmuştur:

"Erzurum ili merkez ilçelerinden Aziziye, Palandöken ve Yakutiye'de bulunan ortaöğretim kurumlarındaki okul kütüphaneleri, MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği ve Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi'ne uygun düzenlenmediği için, etkin bir şekilde kütüphane hizmeti sunmaları sınırlıdır; bu durum eğitim ve öğretimi olumsuz yönde etkilediği gibi okul idarecilerinin de okul kütüphanesine bakış açılarını etkilemektedir".

Alt hipotezler:

1. Erzurum'daki orta ortaöğretim düzeyindeki okul idarecilerinin okul kütüphaneleri ve kütüphaneciliği konusundaki bilgi düzeyleri yetersizdir.
2. Erzurum'daki devlet ortaöğretim okul kütüphanelerinin bütçesi yetersizdir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Derinlemesine bir araştırma yapılabilmesi için konunun sınırlarının veya çerçevesinin iyi belirlenmesi gerekmektedir. Araştırmacının ideal gördüğü ve normal olarak yapmak isteyip de çeşitli sebeplerle vazgeçmek zorunda kaldığı durumlar araştırmanın sınırlılıkları olarak ifade edilir (Gurbetoğlu, 2008: 15). Dolayısıyla araştırmacı sınırlılıkları yapacağı çalışma doğrultusunda doğru şekilde tespit etmeli ve araştırmayı belirlenen bu sınırlılıklar içinde yürütmelidir.

Bu çalışma, 2017-2018 eğitim öğretim yılı I. yarıyılında, Erzurum il merkezinde görev yapan ve görev yaptığı okulun kütüphanesinden sorumlu olan okul idarecileri ile sınırlandırılmıştır. Ayrıca evrenin büyük oluşu bütün okullarda anket yapılmasında zaman yetersizliği sebebiyle örneklem grubu olarak Erzurum ilindeki tüm okullar yerine merkezi ilçeler olan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye'deki, devlet ve özel okul ayrımı yapılmaksızın tüm ortaöğretim okullarıyla sınırlandırılmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

a- Araştırmanın Modeli

Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 1998: 77). Bu araştırma, devlet ve özel okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açılarını ortaya koymaya yönelik olarak betimsel çalışmalardan biri olan genel tarama modeli kullanılarak hazırlanmıştır.

b- Araştırmanın Çalışma Grubu

Çalışmanın grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılı I. yarıyılında, Erzurum il merkezinde görev yapan ve görev yaptığı okulun kütüphanesinden sorumlu olan okul idarecileri oluşturmaktadır. Erzurum il merkezinde bulunan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçelerindeki okul kütüphanesine sahip tüm ortaöğretim kurumlarında görev yapan 48 okul idarecisi çalışma grubunu oluşturarak bunlarla anket yapılmıştır. Ancak bazı özel okulların aynı binada farklı tür ve isimlerde eğitim ve öğretim hayatlarına devam ettikleri görülmüştür. Bu doğrultuda aynı binada birden fazla okul barındıran kurum sayısı ikidir. Bahsi geçen bu iki özel eğitim kurumunun her birinde sadece birer tane okul kütüphanesi olmak suretiyle toplamda iki okul kütüphanesinin olduğu belirlenmiştir. Yani aynı binada farklı isimlerle hizmet veren özel okulların yalnızca birinde okul kütüphanesi vardır. Bundan dolayı söz konusu özel eğitim kurumlarında her kurumdan bir idareci olmak üzere toplam iki kurumda iki okul idarecisiyle anket yapılmıştır.

Çalışma grubunun okul listesi aşağıdaki gibidir.

1-Devlet Okullar Listesi

İlçe	**Okul Adı**
Aziziye	Adnan Menderes Anadolu Lisesi
Aziziye	Aziziye Ilıca Anadolu İmam Hatip Lisesi
Aziziye	Emel Çatal Anadolu Lisesi
Aziziye	Erzurum Spor Lisesi
Aziziye	Ilıca İMKB Yavuz Selim Sosyal Bilimler Lisesi
Palandöken	Erzurum Dedeman Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Palandöken	Erzurum İbrahim Hakkı Fen Lisesi

Palandöken	Erzurum Mehmet Akif Ersoy Anadolu Lisesi
Palandöken	Erzurum Türk Telekom Nurettin Topçu Sosyal Bilimler Lisesi
Palandöken	Kâzımkarabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Palandöken	Nevzat Karabağ Anadolu Lisesi
Palandöken	Palandöken Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
Palandöken	Palandöken Yıldızkent Hüseyin Avni Ulaş Anadolu Lisesi
Palandöken	Rıfkı Salim Burçak Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Palandöken	Şehit Hasan Yılmaz Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
Palandöken	Şehit Yakup Sürücü Anadolu Lisesi
Palandöken	Yıldızkent İMKB Anadolu Lisesi
Palandöken	Yıldızkent Nafiz Bey Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Palandöken	Ziya Gökalp Anadolu Lisesi
Palandöken	3 Temmuz Anadolu İmam Hatip Lisesi
Yakutiye	Atatürk Anadolu Lisesi
Yakutiye	Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Yakutiye	Cumhuriyet Anadolu Lisesi
Yakutiye	Cumhuriyet Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Yakutiye	Erzurum Anadolu İmam Hatip Lisesi
Yakutiye	Erzurum Anadolu Lisesi
Yakutiye	Erzurum Lisesi
Yakutiye	Erzurum Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Yakutiye	Erzurum Yakutiye Elektrik-Elektronik Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Yakutiye	Erzurum Yakutiye Güzel Sanatlar Lisesi
Yakutiye	Hamidiye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Yakutiye	Hasan Basri Anadolu İmam Hatip Lisesi
Yakutiye	Hilalkent Anadolu Lisesi
Yakutiye	Mecidiye Anadolu Lisesi
Yakutiye	Nenehatun Kız Anadolu Lisesi
Yakutiye	Prof. Dr. Necmeddin Erbakan Fen Lisesi
Yakutiye	Rabia Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
Yakutiye	Sezai Karakoç Anadolu İmam Hatip Lisesi

Yakutiye	Şükrüpaşa Anadolu Lisesi
Yakutiye	Tevfik İleri Anadolu Lisesi
Yakutiye	Yakutiye Anadolu İmam Hatip Lisesi
Yakutiye	Yakutiye Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

2- Özel Okullar Listesi

İlçe	**Okul Adı**
Aziziye	Özel Erzurum Bilge Anadolu Lisesi
Palandöken	Özel Final Fen Lisesi
Yakutiye	Erzurum Uğur Temel Lisesi
Yakutiye	İhsan Doğramacı Vakfı Özel Bilkent Laboratuvar Lisesi
Yakutiye	Özel Güneş Kız Fen Lisesi
Yakutiye	Özel İdeal Doruk Temel Lisesi

c- Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği ve MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi ışığında araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Araştırmada konu ile ilgili literatür taraması yapılmış ve konuların değerlendirilmesi gerektiğine dikkat edilmiş, ayrıca okul idarecileri ve uzman görüşlerinin alınması ile araştırma oluşturulmuştur. Veri toplama aracında, literatürün taranması sonucu başlık ve içerikleri analiz edilmiş, ayrıca uzman görüşleri ile altı okul idarecisiyle yüz yüze görüşülmüş, idarecilerden okul kütüphanelerinin genel durum ve idarecilerin okul kütüphaneleri ilgili çalışmaları ve görüşleri hakkında bilgi alınıp tüm bu veriler araştırmacı tarafından değerlendirilerek toplam 115 soru ile taslak anket oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak anketteki madde havuzu için, uzman yorumuna başvurulmuş maddeler konunun uzmanı iki akademisyene incelettirilmiştir. Alana hâkim akademisyenlerin görüşleri sonucunda 115 anket sorusunda bazı maddelerin birleştirilmesi veya elenmesi sonucu 60 soruya indirilmiş ve anket soruları formunda Bölüm 3'teki 10. madde ile Bölüm 5'teki 3 ve 12. maddeler üzerinde değişiklik yapılmış ve bu şekilde anketin kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Araştırmanın hedef kitlesiyle aynı özelliklere sahip, devlet ve özel okul ayrımı yapılmaksızın 46 ortaöğretim kurumunda yine her okulda okul kütüphanesinden sorumlu bir idareciyle olmak üzere 46 okul

idarecisiyle pilot uygulama yapılmış, alınan geribildirimler sayesinde anket formunda bulunan Bölüm 2'de 6. sorunun soru kökünün değiştirilmesine karar verilmiştir.

Çalışmada veri toplama aracının Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı 0.758 olarak hesaplanmıştır. Arseven'e (1994: 128) göre güvenirlik katsayısı 0.00'a yaklaştıkça verilerin güvenirliğinin azalacağı, 1.00'e yaklaştıkça da verilerin güvenirliği yüksek olarak yorumlanabileceği ifade edilmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda veri toplama aracının güvenilir olduğuna karar verilmiştir.

Hazırlanan bu anket 5 bölümden oluşmaktadır. Bunlar;

- ✓ Birinci bölümde anket yapılan okulların genel bilgileri,
- ✓ İkinci bölümde anket yapılan okul idarecilerinin kişisel bilgileri,
- ✓ Üçüncü bölümde örneklem grubunda kütüphanesi bulunan okulların okul kütüphaneleri hakkında genel bilgileri,
- ✓ Dördüncü bölümde anket uygulanan okul kütüphanesinden sorumlu okul idarecilerinin görev yaptıkları kurumlarda okul kütüphanelerinde yaptıkları çalışmalar hususunda kendilerini değerlendirmeleri,
- ✓ Beşinci bölümde ise ankete katılan okul idarecilerinin okul kütüphaneleri hakkındaki görüşleri yer almaktadır.

d- Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için gerekli olan görüşme izni Erzurum Valiliği'nden alınarak, görüşmeler Erzurum il merkezinde okul kütüphanesi bulunan 48 ortaöğretim kurumunda ve her okulda okul kütüphanesinden sorumlu bir idareci olmak üzere toplam 48 idareciyle yapılmıştır.

Okul idarecilerinin, okul kütüphanelerinin genel durumu, okul kütüphanelerinde yapılan çalışmalar ve okul kütüphaneleri hakkındaki bakış açılarını ortaya koymak için "Devlet ve Özel Okul İdarecilerinin Okul Kütüphanelerine Bakış Açılarının Karşılaştırılması" anketi geliştirilmiştir. Araştırmada nicel verilerden faydalanılmıştır. Veriler araştırma ile ilgili hazırlanmış soruları içeren anket formu ile toplanmıştır. Okul kütüphanelerinden sorumlu idarecilere geliştirilen anket formu uygulanmış ve yine araştırmacı tarafından toplanmıştır.

e- Verilerin Analizi

Elde edilen veriler, SPSS 16.0 ve Microsoft Office Excel 2007 programları kullanılarak istatistik analizine tabi tutulmuştur. Bu doğrultuda bazı sorular için frekans ve yüzde değerleri, bazı sorular için frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve bazı sorular için ise frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerinin çapraz tablo halinde analizleri yapılıp değerlendirilmiştir. Microsoft Office Excel programından, birden fazla seçenek işaretlenebilen maddeleri tek tablo halinde gösterilmek için faydalanılmıştır. Bölüm 2.1.4'de bulgu ve yorumlar kısmında frekans, yüzde değerleri ve aritmetik ortalamaları hesaplanmış, ayrıca bölüm 2.1.5'in içerisinde bulunan 5'li likert türünde olan anket soruları ise bunlara ilaveten standart sapmaları da hesaplanıp değerlendirilmiştir.

Bulgu ve yorumlar kısmının alt başlıklarından olan bölüm 2.1.5'de okul idarecilerinin okul kütüphanelerin genel durumu ve kullanımıyla ilişkin bakış açılarının karşılaştırılmasına yönelik 5'li likert türünde (1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum (5) Tamamen Katılıyorum, şeklinde olmak suretiyle toplam 13 soru mevcuttur. Bu soruların frekans, yüzde değerleri ve aritmetik ortalamalarına ilaveten standart sapmaları da hesaplanmış ve değerlendirmeye dâhil edilip analizleri yapılmıştır. Yine bu bölümde ankete katılan okul idarecilerinin okul kütüphanelerinin genel durumu ve kullanımına ilişkin bakış açılarının karşılaştırılmasına yönelik olarak nihai karara ulaşabilmek için aritmetik ortalamaları hesaplanmış ve değerlendirilmiştir. Bunun için aritmetik ortalamalar dereceleme ölçeğinde belirlenmiş olan 1 ile 5 puanlamalar arasındaki fark olan 4, beş eşit parçaya bölünmüş ve 0,8 puan aralığı bulunmuştur. Puanlama, 1 puandan başlanmış sırasıyla 0,8 puan eklenerek 5 puana kadar devam edilmiştir. Bunun sonucunda belirlenen aritmetik ortalamaların değerlendirme aralığı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

1.00 – 1.80 Kesinlikle Katılmıyorum
1.81 – 2.60 Katılmıyorum
2.61 – 3.40 Kararsızım
3.41 – 4.20 Katılıyorum
4.21 – 5.00 Tamamen Katılıyorum

Bu değerlendirmeye göre aritmetik ortalama ne kadar yüksek çıkarsa anketteki ilgili maddeyi destekleme (katılma) oranının o denli büyük olduğu söylenebilir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL YAKLAŞIM

1.1. EĞİTİM ve ÖĞRETİM

1.1.1. Eğitimin Tanımı

Günlük hayatta sıkça kullanılan eğitim sözcüğünü, herkes gibi çoğu araştırmacı veya eğitimci de kendilerine göre farklı biçimlerde tanımlamış ve açıklamışlardır. Baykul (1992: 85) eğitimi insan davranışlarında değişiklik meydana getirme işi olarak tanımlanmıştır. Diğerinde ise eğitim, istenen hedefleri başarmak için gereksinim duyulan bilgi, beceri, tutum ve yetenekleri kazandırmaya yönelik amaçlı faaliyetler bütünü olarak açıklanmıştır (Can, 2004: 114). Fidan (2012: 4) en genel anlamıyla eğitimin, insanları belli amaçlara göre yetiştirme süreci olduğunu ve bu süreçten geçen insanın kişiliğinin farklılaştığını söyleyerek, bu farklılaşmanın eğitim sürecinde kazanılan bilgi, beceri, tutum ve değerler yoluyla gerçekleştiğini belirtmektedir. Ertürk (1988: 11) eğitimin, en çok bilinen ortak bir tanımını yaparak, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda eğitimin, kişinin bilgi, beceri, tutum ve davranışlarında olumlu değişimler meydana getirme süreci olduğu söylenebilir.

Bir başka açıklamaya göre ise eğitim, insana insan olmanın bilgisini sunmalı ve bunun için de insanı, insani değerler doğrultusunda yetiştirmeyi amaçlaması, ayrıca eğitimin insanın bütün yönleriyle mükemmelleşmesinin olanaklarını sağlaması gerektiği savunulmaktadır. Bu çerçevede anlaşılan ve pratiğe dökülen bir eğitim etkinliğinin etik açıdan bir anlam ifade edeceğini, aksi takdirde sadece bilgi ve becerilerin aktarılmasıyla kişiye ahlaksal bir yön vermiş olmayacağını, bilakis kişinin bir yönüyle eksik yetiştirileceği belirtilmiştir (Yayla, 2005: 61-62).

Tüm bu tanımlara bakıldığında eğitim, sadece okulda veya belirli bir mekânda olmayan, aslında hayatın her aşamasında ve her yerde devam eden insan düşüncesindeki ve davranışındaki istendik değişimdir şeklinde ifade edilebilir.

1.1.2. Eğitimin Türleri

Eğitim, formal (resmi) ve informal (resmi olmayan) eğitim olmak üzere ikiye ayrılır. Aşağıda eğitimin bu türleri açıklanmıştır.

1.1.2.1. Formal Eğitim

Formal eğitim belli bir ya da birden çok amacı içeren eğitim türüdür. Bu eğitim önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır ve öğretim yoluyla gerçekleştirilir. Eğitim süreci, öğretici tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Eğitim, başlangıcından bitişine kadar özel bir çevre içerisinde kontrollü olarak devam ettirilir. Sürecin belli aşamalarında ve sonunda değerlendirme işlemi yer alır. Bu bağlamda okullardaki eğitim formal eğitimdir (Fidan, 2012: 4). Bu tanıma ve açıklamaya göre formal eğitim, belirli bir amaç ve plan doğrultusunda eğitimciler tarafından gerçekleştirilen planlama, uygulama ve değerlendirme sürecidir.

Yiğit Koyunkaya'ya (2017: 16) göre formal eğitim, okulda ve eğitim kurumlarında verilen eğitimdir ve aşağıdaki unsurları ve özellikleri içerir:

1. Uzmanlarca profesyonelce yürütülür,
2. Planlı ve programlıdır,
3. Belli bir süre içinde tamamlanır,
4. Gelişimin yönü bellidir ve olumlu davranışlar kazandırmak esastır,
5. Kurumsal yapısı yani belirli bir ortamı vardır,
6. Kontrollüdür,
7. Öğretim yoluyla gerçekleştirilir,
8. Belirli aşamalarında ve sonunda değerlendirme vardır.

Formal eğitim kendi içinde ikiye ayrılır. Bunlar örgün ve yaygın eğitimdir. Araz'a (2014: 16) göre örgün eğitim, bireylerin hayata atılmadan yani iş ve meslek kollarında çalışmaya başlamadan önce, okul ya da okul niteliği taşıyan yerlerde, genel ya da özel bilgiler ve beceriler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla yasalara göre düzenlenen eğitimdir. Yiğit Koyunkaya (2017: 19) ise yaygın eğitimi, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, bu sistemin herhangi bir basamağından ayrılmış olan ya da örgün eğitime devam edip bir meslek kazanmak isteyen bireylere, kendi ilgi ve gereksinimleri

doğrultusunda verilen eğitim olarak tanımlamıştır. Bu açıdan hem örgün eğitim, hem de yaygın eğitim, bireyin yeni ve farklı bilgiler, tutumlar, davranışlar ve anlayışlar elde etmesinde önemlidir.

1.1.2.2. İnformal Eğitim

Eğitimin bir diğer türü olan informal eğitim Fidan'a (2012: 5) göre yaşam içinde kendiliğinden gelişen ve oluşan bir süreçtir. Bu eğitim, amaçlı ve planlı değil, gelişigüzeldir. Kişi karşılaştığı durumla ve içinde bulunduğu grubun üyeleriyle etkileşime geçtikçe farkında olmadan yeni şeyler öğrenir. Çocuklar arkadaşlarıyla oynarken veya gençler akranlarıyla oluşturdukları grup içinde birbiriyle etkileşirken yardımlaşmayı, dayanışmayı, iş birliğini, kurallara uymayı, grubun değerlerini benimsemeyi öğrenirler ve toplumsallaşırlar. Bu açıdan informal eğitim, bireyin yaşamı boyunca kendiliğinden ortaya çıkan ve bireyi şekillendiren bir eğitim olma özelliği taşımaktadır.

Gurbetoğlu'na (2015: 24) göre informal eğitim, aile ve çevrede yani yaşamın içerisinde kendiliğinden oluşan eğitim sürecidir ve aşağıdaki özellikleri içerir:

1. Öğreticiler profesyonel değildir,
2. Planı ve programı yoktur,
3. Gelişimin yönü belli değildir ve olumsuz yönde de gelişebilir,
4. Kurumsal yapı yoktur yani doğal ortamda kendiliğinden gelişebilir,
5. Kontrolü sağlanamaz,
6. Herhangi bir değerlendirme aracı yoktur,
7. Başlıca öğrenme yolları gözlem ve taklittir,
8. Telkin ve tenkitler de informal öğrenmenin oluşmasına neden olur,
9. "Eğitim ailede başlar" sözüyle kastedilen eğitim, informal eğitimdir.

1.1.3. Öğretimin Tanımı

Eğitimin okullarda belirli bir plan ve program çerçevesinde yapılan kısmına öğretim denir. Öğretim, istenilen davranışların bireye kazandırılması için planlı, programlı ve denetimli öğretme etkinlikleri sürecidir ve genellikle bir belge ile sonuçlanır (Araz, 2014: 12). Eğitimin bir parçası olan öğretimin eğitimden farkı, öğretimin ortaya konmuş bir amaca yönelik olarak, belirli bir süreç ve programda yapılması ve formal

olarak değerlendirilmesidir. Herkes öğretim alamaz; ancak normal üzeri ya da sınırlı zekâ seviyesinde olan, ya da hafif derecede zihinsel gerilik gösteren kişiler öğretim alabilir (Y. Yılmaz, 2013: 4). Bu açıdan öğretim çoğunlukla formal eğitim şeklinde değerlendirilebilir.

1.1.4. Eğitim ve Öğretim Arasındaki Farklar

Eğitim ve öğretim kavramları genellikle birbiriyle karıştırılır. Eğitimin en önemli özelliği bireyin yaşamı boyunca devam etmesi ve her ortamda gerçekleşebilmesidir. Bireylerin yaşadıkları dünyaya daha iyi uyum sağlayabilmeleri için sürekli olarak eğitilmeleri gerekir. Bu yüzden sürekli eğitim kavramı, toplumda giderek daha önemli bir yer tutmaktadır. Öğretimin, eğitime göre en temel özelliği planlı, programlı ve belli bir mekânda gerçekleşmesi sonucunda bir belge ile tamamlanmasıdır. Dolayısıyla öğretim bu yönüyle eğitimden ayrılır (Güven, 2015: 2). Bununla birlikte eğitim ve öğretim birbirlerini tamamlayan ve bireyin gelişmesi için gerekli olan kavramlar olarak öne çıkmaktadır.

Araz (2014: 13) eğitim ve öğretim arasındaki farkları aşağıdaki gibi özetlemiştir:

1. Eğitim öğretime göre daha kapsamlıdır; çünkü eğitim formal ve informal boyutu, öğretim ise formal boyutu kapsar,
2. Eğitimde bilgi dâhil her türlü deneyim üzerinde durulurken öğretim ise planlı programlı öğrenmeleri içerir,
3. Eğitim yaşamı kapsayan bir süreç iken, öğretim yaşamın belli dönemlerinde yapılır,
4. Eğitim zaman ve mekân yönünden sınırsızdır, buna karşılık öğretim ise belli mekânlarda gerçekleşir,
5. Eğitim plansız ve programsız da olabilir; fakat öğretim planlı programlıdır,
6. Her eğitim öğretim değildir; fakat her öğretim eğitimdir,
7. Eğitim sonunda istenmedik davranışlar da gerçekleşebilir. Öğretimde ise istendik davranışlar kazandırmak esastır.

1.2. OKUL İDARESİ

1.2.1. Okul İdarecisinin Tanımı ve Önemi

Okul yönetimi, bir bakıma, eğitim yönetiminin sınırlı bir alana uygulanmasıdır. Bu alanın sınırlarını genellikle eğitim sisteminin amaçları ve yapısı belirler. Eğitim yönetimi, nasıl yönetimin eğitime uygulanmasından meydana geliyorsa, okul yönetimi de eğitim yönetiminin okula uygulanmasından meydana gelir (Bursalıoğlu, 2015: 5). Bu ifadeye göre, okul idarecisi de eğitim yönetimini sınırlı bir alana uygulayan kişidir denilebilir. Okul idarecisi, okuldaki eğitim ve öğretimi planlamaya uygun olarak yürüten kişi olarak eğitim sürecinde önemli bir görev üstlenmektedir. Bu bakımdan başarılı bir okul idarecisi eğitimin veriliş biçimini, kalitesini ve etkinliğini doğrudan etkilemekte ve yönlendirmektedir.

1.2.2. Okul İdarecilerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları

26 Temmuz 2014 tarih ve 29072 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan, 5/1/1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu, 8/2/2007 tarihli ve 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu, 30/5/1997 tarihli ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile 25/8/2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. ve 27. maddelerine dayanılarak hazırlanan MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği gereği, Personelinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları şu şekilde belirtilmiştir:

"Okul müdürünün görev, yetki ve sorumluluğu;

MADDE 39– (1) Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Müdür; okulun öğrenci, her türlü eğitim ve öğretim, yönetim, personel, tahakkuk, taşınır mal, yazışma, eğitici ve sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, taşımalı eğitim, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler ve benzeri görevler ile Bakanlık ve il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince verilen görevler ile görev tanımında belirtilen diğer görevlerin yerine getirilmesini sağlar.

Müdür başyardımcısı;

MADDE 40–(1) Müdür başyardımcısı, müdürün olmadığı zamanlarda müdüre vekâlet eder ve müdürden sonra okulun yönetiminde birinci derecede sorumludur. Müdür başyardımcısı, görev tanımında belirtilen görevler ile müdür tarafından verilen görevleri yerine getirir.

Müdür yardımcısı;

MADDE 41– (1) Müdürün ve müdür başyardımcısının olmadığı zamanlarda müdüre vekâlet eder. Müdür yardımcısı, görev tanımında belirtilen görevler ile müdür tarafından verilen görevleri yerine getirir.

Müdür yetkili öğretmen;

MADDE 42– (1) Bağımsız müdürlüğü bulunmayan ilkokullarda sınıf öğretmenlerinden biri müdür yetkili öğretmen olarak görevlendirilir. Müdür yetkili öğretmen, müdürün görev, yetki ve sorumluluklarını üstlenir" (MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2014: madde 39, 40, 41, 42).

Yukarıdaki maddeler incelendiğinde okulda bulunan idarecilerin silsile yoluyla birbirlerine vekâlet ettikleri görülmektedir. Örneğin okul müdürü olmadığı zaman, müdür başyardımcısının veya müdür başyardımcısının olmadığı zamanlarda ise müdür yardımcısının okul müdürüne vekâlet ederek okulun en üst amiri olma görevini yerine getirirler.

1.3. KÜTÜPHANE TANIMI ve TÜRLERİ

1.3.1. Kütüphane Tanımı

Kütüphane kelimesi Arapça ve Farsça iki terimin birleşmesinden meydana gelmiştir. Kitaplar anlamına gelen Arapça "Kütüp" ve ev anlamına gelen Farsça "hane" kelimelerinden oluşan bu terimin ifade ettiği kurum olan kütüphane ise şu şekilde tanımlanmaktadır. Kitap, süreli yayın ve başka bilgi kayıt ortamlarının toplandığı, düzenlendiği ve hiç bir karşılık beklemeden yararlanmaya sunulduğu yaygın eğitim kurumlarıdır (Atılgan, 1991: 69).

Bir başka ifadeyle kütüphane, hizmet sunduğu bireylerle var olan toplumsal kurumlardır. Yine farkı bir deyişle, kütüphane, çeşitli tür ve sayıdaki bilgi kaynaklarıyla oluşan koleksiyonlarının, bunlara gereksinim duyan kullanıcılar tarafından kullanılmasıyla varlıkları anlam kazanan, eğitim ve kültür kurumlarıdır. Türü ne olursa olsun, kütüphanelerin gerçek anlamda varlıkları; ancak, hizmet sundukları hedef kitlenin gereksinimleri ve beklentileri doğrultusunda yapılanmaları ile söz konusudur (E. Yılmaz, 2002: 1).

Kütüphaneler bilgi kaynaklarını toplayıp düzenleyerek temelde ücretsiz olarak kullanıma sunan kurumlardır. Kütüphanelerin temel malzemesi, herhangi somut bir ortama kaydedilmiş bilgidir. Yazının icadı, bilginin kayıt altına alınmasını sağlamış ve kütüphanenin var oluşunda temel etken olmuştur (Dalkıran, 2013: 185). Sonuç olarak kütüphane kurumunun "temel hizmet felsefesi" ise kısaca, içinde bulunduğu toplumun bilgi gereksinimini karşılamak ve bireysel/toplumsal bilgi tüketiminin/üretiminin altyapısal koşullarını oluşturmaya katkıda bulunmak olarak özetlenebilir (B. Yılmaz, 1998: 110). Bir bilgi merkezi türü olan kütüphane, basılı ve elektronik kaynakların sağlandığı, düzenlediği ve kullanıma sunulduğu kurumlardır.

1.3.2. Kütüphane Türleri

Kütüphanelerin başlıca türleri milli kütüphaneler, üniversite kütüphaneleri, halk ve çocuk kütüphaneleri, özel kütüphaneler ve okul kütüphaneleridir.

Kütüphane türlerinin ilki olan milli kütüphaneler Akbulut'a (1984: 1-2) göre diğer kütüphanelerden daha farklı bir yapıya sahip olup, görevleri çok daha fazla ve geniş kapsamlıdır. Milli kütüphanelerin ülkelerin çeşitli alanlarda yaptığı gelişmeleri yansıttığı söylenebilir. Aynı zamanda ülkelerin fikir ve sanat ürünlerini toplayıp gelecek kuşaklara aktarılmasına ve kültür mirasının oluşmasına katkıda bulunduğu belirtilmektedir.

Üniversite kütüphaneleri ise, üniversite olarak tanımlanan yükseköğretim ve araştırma kurumlarında eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerine ilişkin olarak gereksinim duyulan bilgi kaynaklarının sağlanması, düzenlenmesi ve iletilmesi yolunda özellikle öğretim elemanı, öğrenci, araştırmacı, bilim insanları ve idari personele kütüphane hizmeti vermekle yükümlü bulunan bir kuruluştur (Kızılaslan, 2007: 65).

Kızılaslan'a (2007: 69) göre üniversite kütüphanelerinin amacı, üyesi bulunduğu

üniversitenin eğitim, araştırma ve benzeri diğer işlemlerinin gerçekleştirilmesine kütüphane ve bilgi hizmetleri aracılığı ile katkıda bulunmaktır.

Halk ve çocuk kütüphaneleri, bireylerin eğitim, kültür ve boş zamanları değerlendirme ile ilgili bilgi gereksinimlerini herhangi bir ayrım gözetmeksizin, ücretsiz biçimde karşılayarak bulunduğu yörenin kalkınmasına katkıda bulunan demokratik kuruluşlardır (B. Yılmaz, 2011: 35). Diğer bir açıklamayla halk kütüphaneleri, yaş, cinsiyet, ırk, din ve dil ayrımı gözetmeksiniz bulunduğu bölgenin tüm insanlarına bilgi hizmeti sunan demokratik kurumlardır.

Çakın'a (1991: 49) göre özel kütüphaneler diğer kütüphane türlerine oranla daha az tanınmaktadır; ancak sayı bakımından kalabalık bir grubu oluşturmakta ve toplumsal açıdan oldukça önemli kuruluşlar olarak öne çıkmaktadır. Bu kütüphaneler ne genelde tanımlanan kütüphane türlerinden (milli, halk ve çocuk, okul, üniversite kütüphaneleri gibi) daha önemli ya da üstün olduğu için, ne de belirli bir kütüphane türünü oluşturamayacak denli farkı ve ortak özelliklerden yoksun kütüphaneler oldukları için özeldir. Mesleki, ticari, ekonomik, kültürel, endüstriyel, bilimsel ve teknolojik amaçlı kamu ve özel sektör kuruluşlarına hizmet vermekle yükümlü bulunan kütüphaneler, birer özel kütüphane olduğu gibi, merkezi ve yerel yönetimin çeşitli kademelerinde oluşturulmuş olan (literatürde "resmi daire kütüphaneleri" diye bilinen) kütüphaneler de özel kütüphane kavramı içinde düşünülmektedir.

Bu araştırmanın da konusu olan okul kütüphanelerinin ülkemizde tarihsel gelişimine öncelikle kısaca değinilecek olunursa, orta çağda cami ve medreselere dayalı olarak verilen eğitim, kitaplıkları da etkilemiş ve kütüphaneler bu eğitime bağlı olarak cami ve medreselerin yanında gelişmiştir. 19. yüzyılda eğitim ve öğretime verilen önem artmış, sınıflarda kitaplıklar oluşturulmaya başlanmıştır. Sınıflarda oluşturulan küçük kitaplıklar, bugünkü okul kütüphanelerinin çekirdeğini ve temelini oluşturmuşlardır (Atılgan, 1991: 69). Cevizbaş'a (2003: 387) göre bugünkü son halini alan okul kütüphaneleri içinde bulunduğu okulun, genel olarak öğrenci, veli ve personeline hizmet sunan, kullanıcılarına göre derme ve hizmet geliştiren, dermeyi kütüphanecilik standartlarına ve Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne göre düzenleyen ve eğitimi desteklemeyi amaçlayan kütüphanelerdir. Okul kütüphaneleri, günlük öğretim işlemi ve tüm okul hayatında gittikçe etkin ölçüde yer alan bir eğitim aracı, bu nedenle de okulun

bütünleyicisidir (Soysal, 1971:131). Önal'a (1992: 220) göre ise okul kütüphaneleri, bilgi gereksinimi duyan öğrencilerin, okulda öncelikli olarak başvurdukları bilgi merkezleridir. Okulda kütüphane hizmetleri vermekle ve kütüphane hizmetlerini tanıtmakla sorumludur. Bu bağlamda okul kütüphaneleri eğitim ve öğretimin vazgeçilmez bir unsuru olarak öne çıkmaktadır.

1.4. OKUL KÜTÜPHANELERİ

1.4.1. Okul Kütüphanelerinin Amaç, Görev ve Önemi

Modern eğitim, öğrenciyi aktif bilgi kullanıcısı olarak ifade etmektedir. Bilginin önemli bir güç olduğu çağımızda, bu bilginin hızla tüketilmesi bilgi kaynaklarının yoğun bir şekilde kullanımını gerektirmektedir. Bu husus, kütüphane ve bilgi merkezlerini ön plana çıkartarak bilgiye erişimde ne kadar önemli olduklarını göstermektedir (Kızılaslan, 2007: 65). Bilgiye erişimde bireysel farklılıklara, kişinin istek ve ilgilerine önem veren, ezberlemeyi değil anlamayı teşvik eden çağdaş eğitim düşüncesinin, neden-sonuç ilişkisi içinde ele alındığında, çağdaş okul kütüphanesinin ortaya çıkmasına yol açtığı söylenebilir (Aydın, 2004: 51).

Okul kütüphaneleri yerel, bölgesel ve ulusal kütüphane ve bilgi ağında ihtiyaç duyulan önemli bir bileşendir (IFLA/UNESCO, 2018: 2). Bu önem kütüphaneleri eğitim ve öğretimin ayrılmaz bir parçası yapmış ve "kütüphanesiz eğitim düşünülemez" ilkesini gözeten okul kütüphaneleri, bulunduğu okulun amaçlarını yerine getirmek üzere okul programına etkin olarak katılmak zorunda kalmıştır (Önal, 2005: 194).

Başarılı "okul kütüphanesi modeli" sunduğu hizmetlerle öğrencilerin bilgi gereksinimlerini karşılar ve hayat boyu bilgiden yararlanma alışkanlığı da kazandırır (Önal, 1992: 63). Ayrıca okul kütüphaneleri öğrencilerin yansıtıcı, eleştirel, analitik, metabilişsel vb. düşünme sistemlerini geliştirerek, toplumsal gelişme ve değişimlere iyi bir şekilde hazırlanmaları konusunda yardımcı olup ve her anlamda donanımlı birer birey olarak yetişebilmeleri konusunda imkânlar sağlar (Keleş, 2013: 14).

Ülkemizde öğrencilerin, Türk Milli Eğitimi'nin genel amaçları çerçevesinde, zihinsel ve şahsi yeteneklerini geliştirerek değişen toplumsal koşullara uyum sağlayabilecek ve böylelikle kalkınmada aktif rol oynayacak bireyler olarak

yetiştirilmeleri amaçlanmaktadır. Bu amaçlara ulaşmada, okul kütüphanelerinin önemi çağdaş eğitimciler tarafından kabul edilmektedir (Önal, 1985: 2-3).

Okul kütüphanesi, okul öncesi, ilk ve orta öğrenim camiasında ihtiyaca yönelik tüm bilgiyi ulaşılır kılmak için vardır. Yalnızca kitap alınıp verilen yer değildir. Okulun tüm öğrencilerini, öğretmenlerini, çalışanlarını ve velileri okuma eylemiyle buluşturan; ister basılı, ister elektronik olsun çeşitli bilgi kaynaklarına erişim sağlayan bir öğrenme merkezidir. Bu sebeple okul kütüphaneleri toplumsal hayatta önemli bir yere sahiptir (Durukan, 2015: 108).

Okul kütüphanelerinin görevleri Okul Kütüphanesi Bildirgesi'nde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (IFLA/UNESCO, 2018: 1).

- Okul kütüphanesi, okuldaki bütün bireylerin her türlü biçim ve araçlardaki bilginin etkin kullanıcıları ve eleştirel düşünürleri olmasını sağlayan öğrenim hizmetlerini, kitapları ve kaynakları sunar. Okul kütüphaneleri daha geniş kütüphanelere ve bilgi ağlarına UNESCO Halk Kütüphanesi Bildirgesi'ndeki ilkeler uyarınca bağlıdır.
- Kütüphane personeli edebi kaynaklardan belgelere, basılı kaynaklardan elektronik kaynaklara, hem bulunan yerdeki hem de uzaktaki kitapların ve diğer bilgi kaynaklarının kullanılmasını teşvik eder. Bilgi kaynakları, ders kitaplarını, öğretici kaynakları ve öğretim yöntemlerini tamamlar ve zenginleştirir.
- Kütüphaneciler ve öğretmenler birlikte çalıştıklarında, öğrencilerin okuryazarlık, okuma, öğrenme, sorun çözme, bilgi ve iletişim teknolojileriyle ilgili yetenek düzeylerinin daha yükseldiği kanıtlanmıştır.
- Okul kütüphanesi hizmetleri okul topluluğunun tüm üyelerine yaş, ırk, cins, dil, din, milliyet, meslek veya sosyal durum göz önünde bulundurulmaksızın eşit olarak sağlanmalıdır. Kütüphane hizmetlerini ve bilgi kaynaklarını kullanamayacak durumda olanlara özel hizmetler ve bilgi kaynakları sunulmalıdır.
- Hizmetlere ve dermeye erişim Birleşmiş Milletler İnsan Hakları ve Özgürlükleri Evrensel Bildirgesi'ne dayanmalı ve herhangi bir biçimde ideolojik, politik ve dini sansürlere ya da ticari baskılara konu edilmemelidir.

Okul kütüphanelerinin amaçları Okul Kütüphanesi Bildirgesi'nde aşağıdaki şekilde sıralanmıştır (IFLA/UNESCO, 2018: 2).

- Okul Kütüphanesi eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Aşağıdakiler okuryazarlığın, bilgi okuryazarlığının, öğretimin, öğrenmenin ve kültürel gelişimin temeli olarak, okul kütüphanesi hizmetlerinin özünü temsil eder,
- Okulun görevleriyle birlikte öğretim programında belirtilen eğitimsel amaçları desteklemek ve ilerletmek,
- Çocuklarda okuma, öğrenme, yaşamları boyunca kütüphane kullanma alışkanlığını ve zevkini geliştirmek ve sürdürmek,
- Bilgi edinme, anlama, hayal kurma ve eğlenme amacıyla bilgiyi kullanma ve yaratıcılığı sağlama deneyimlerini oluşturacak fırsatlar sunmak,
- Toplumdaki iletişim yöntemlerine duyarlı olarak yapıya, biçime veya ortama bakılmaksızın bilgiyi değerlendirmeleri ve kullanmaları için bütün öğrencileri eğiterek beceri kazanmalarını desteklemek,
- Yerel, bölgesel, ulusal ve evrensel kaynaklara erişimi sağlayarak kullanıcıların farklı görüşleri, deneyimleri ve düşünceleri üretebilmelerinde gerekli olanakları tanımak,
- Sosyal ve kültürel olayların farkında olmayı ve bunlara önem vermeyi sağlayan faaliyetler düzenlemek, ayrıca okulun görevlerini başarıyla yerine getirebilmesi için öğrenciler, öğretmenler, yöneticiler ve velilerle birlikte çalışmak,
- Etkin ve sorumlu vatandaş olarak demokrasiye katılmak için düşünce ve bilgiye erişim özgürlüğünün gerekliliğini benimsetmek,
- Okul kütüphanesinin kaynaklarını, hizmetlerini ve okumanın gerekliliğini okulun tamamına ve ilgili olabilecek herkese anlatmak.

Okul kütüphanesi bu görevleri ve amaçları politika ve hizmetler geliştirerek, kaynakları seçip elde ederek, uygun bilgi kaynaklarına fiziksel ve düşünsel erişim sağlayarak, eğitimsel olanaklar sunarak ve eğitilmiş personel çalıştırarak yerine getirir.

Bu ifadelere göre, çağımızda bilgiye erişimin önemli duraklarından olan kütüphanelerin farklı türü olmasına rağmen özellikle okul kütüphaneleri geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın eğitim öğretim hayatında önemli birimlerdir. Bu yüzden okul kütüphanelerine önemli görevler düştüğü görülmektedir. Özellikle kişiliğin, ilgi ve

ihtiyaçlarının geliştiği lise çağlarında okul kütüphaneleri ile kazandırılacak kütüphane kullanma alışkanlığı, gençlerin tüm yaşamları boyunca bilgi kaynaklarından en faydalı bir biçimde yararlanmalarını sağlayacaktır (Önal, 1985: 3).

1.4.2. Okul Kütüphaneleri: Temel Unsurlar

Eğitim sistemi kapsamında bilgi okuryazarı birey yetiştirilebilmesi, bu görevi yerine getirecek olan okul kütüphanesinin çağın gereklerine uygun bazı standartlara sahip olmasıyla doğru orantılıdır (Erol Alkan, 2013: 128). Bu standartlarda hizmet verilebilmesi için kütüphaneleri oluşturan unsurlara dikkat etmek gerekir. Kütüphaneleri oluşturan beş temel unsur vardır; fakat söz konusu unsurlar beş tane olsa da çağımızın gereksinimi olan teknolojiyi altıncı unsur olarak eklemek gerekir. Teknolojiyi de ekledikten sonra bu unsurlar; kullanıcı, personel, derme (koleksiyon), bina, bütçe ve teknoloji olarak sıralanabilir. Okul kütüphaneleri bu unsurlara, belli ölçülerde sahip olmadıkça eğitim ve öğretim gayretlerinin, programların öngördüğü seviye ve hedefe ulaşamayacağını kesinlikle söylemek mümkündür (Soysal, 1967: 239).

1.4.2.1. Kullanıcı

Her bir unsurun farklı ve ciddi işlevleri ve önemi olmakla birlikte, son yıllarda kullanıcı odaklı hizmet yaklaşımı “kullanıcı” unsurunu diğer unsurlardan çok daha fazla öne çıkarmıştır. Tüm diğer unsurlar ve ayrıca işlem ve hizmetler bir anlamda kullanıcı için vardır. Kullanıcı unsuru, doğaldır ki, kütüphanelerin verimliliğini yansıtır (B. Yılmaz, 2014: 121). "Kullanıcı" kavramı, en temel biçimiyle, "bilgi ve belge merkezlerinde verilmekte olan bilgi ve belge hizmetlerinden yararlanan ve yararlanma olasılığı bulunan kişiyi" tanımlamak için kullanılmaktadır (E. Yılmaz, 2005: 332). Bu temel tanımdan sonra yine E. Yılmaz (2005: 335) bir konuya dikkat çekerek koleksiyon oluşumu ve diğer işlemlerde, kullanıcıların özelliklerinin, gereksinimlerinin, eleştirilerinin ve şikâyetlerinin göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade ederek, verilen hizmetlerin her aşaması, kullanıcı memnuniyeti temel ilkesi çerçevesinde şekillendirilmeli ve her durumda kullanıcı memnuniyeti hedeflenmelidir. Kullanıcı memnuniyeti doğrultusunda ve hizmet kalitesi bağlamında kütüphanenin daima geliştirilmesi/iyileştirilmesi için çalışılması gerektiğini belirtmiştir.

1.4.2.2. Personel

Personel, kütüphanede bilgi hizmetlerine ve kaynaklarına yönelik olarak yapılan tüm işlerden sorumlu kişidir. B. Yılmaz (2014: 125) kütüphane personelinin, kütüphaneyi harekete geçiren, işlemleri yapan, hizmetleri sunan özne olarak son derece yaşamsal öneme sahip olduğunu belirtmiştir. Okul kütüphanecisi ise, genellikle eğitim sürecinin vazgeçilmez parçası olan okul kütüphanesinde görev yapan kişidir. Kütüphane ve/veya bilgi kaynakları ve yaptığı çalışmalar ile eğitim sürecinde hedeflenen amaçlara hizmet eder. Okulun toplumuna verdiği hizmetler ile eğitim sürecini desteklemeye çalışır (Cevizbaş, 2006: 26).

"Okul kütüphanecisi, okuldaki herkesle birlikte çalışan, halk kütüphanesiyle birlikte diğer kütüphanelerle bağlantı kuran, okul kütüphanesinin planlamasından ve yönetiminden sorumlu olarak görevini mümkün olduğunca iyi yapan, mesleki uzmanlık niteliklerine sahip görevlidir" (IFLA/UNESCO, 2017: 13).

İlk ve orta öğretim okullarındaki kütüphaneciler öğretme yeteneklerini kullanarak yaşam boyu öğrenme serüveninde modellik yapabilirler. Bunun sonucunda okul kütüphanecileri öğrencilerin basılı ve elektronik kaynaklardan doğru ve güvenilir bilgiye nasıl erişebileceklerini; analiz ve sentez yaparak bilgiden nasıl sonuç çıkarabileceklerini ve karar verme aşamasında bu bilgiye nasıl başvurabileceklerini öğreterek varlıklarını eğitimsel süreçte anlamlı kılabilirler (Kavuncu, 2001: 29).

Çelik ve Uçak (1993: 116) kütüphanecinin önemine ve sahip olması gereken özelliklere değinirken öncelikle içinde yaşadığımız bilgi çağında bilginin önemi ve bilgiye ulaşmada, hızın ve doğruluğun değerinin ortada olduğunu söylemiştir. Araştırmacılar artık yönlendirilmeyi değil doğrudan bilgiye ulaşmayı beklemekte olduğuna değinmiş ve bu ihtiyacı karşılayacak olan kütüphanecinin, mesleğe hâkim, gelişmelere çabuk uyum sağlayabilen, toplumsal ilişkilerde başarılı, araştırma tekniklerini bilen, teknolojiye uyumlu ve geniş kültür birikimine sahip olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Özenç Uçak (1995: 54) kütüphanelerdeki teknoloji ve personelin yeterliliği üzerinde durmuş ve sonuçta, geleceğin kütüphanecisinin bugünküne oranla daha farklı bilgi birikimiyle donanmış olmasının kaçınılmaz olduğunu, geleceğin kütüphanecilerinin bilgi kaynağından çok, bilgiyi sunan hatta bilgiye ulaşılmasında daha etkin yollar belirleyen kişi olmak zorundadır şeklinde belirtmiştir. Bu nedenle

kütüphanecinin, veri tabanlarını verimli ve etkili kullanmak, indeksleme için gerekli bilgi ve işlemleri, sözcük bilgilerine ilişkin yapı ve özellikleri, sorgulama dillerini, araştırma stratejisini, potansiyel kullanıcı ile etkileşim için gerekli yöntemleri bilmek zorunda olduğunu belirtmiştir.

Bu ifadelere dayanarak okul kütüphanecisi kütüphanede sadece işlemleri yapan değil, kütüphaneyi daha cazip hale getirebilmek için özellikle teknolojik alanda da öncü olmak zorundadır. Bu bağlamda bilgisayar, tablet, akıllı tahta kullanımı, internet erişimi vb. gibi konularda uygun teknolojiyi kullanmasının yanında, bunları kütüphane ve sınıf ortamına taşıyabilmesi, gereken eğitim uygulamalarını tavsiye edebilmesi gibi özelliklere de sahip olması gerekmektedir (Yüksel Durukan, 2015: 117).

1.4.2.3. Derme (Koleksiyon)

Derme, bir kütüphanenin kullanıcılarına hizmetlerini sunabilmesi için basılı veya dijital olarak ihtiva ettiği bilgi kaynağı veya materyaller topluluğudur denebilir. Önal (2005: 193) hedeflenen belirli bir kullanıcı kitlesine yönelik hizmet vermeyi amaçlayan kütüphanelerin, bu süreçte koleksiyon veya dermenin gereksinimler, beklentiler ve talepler dikkate alınarak sürekli geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Yüksel Durukan (2015: 110) ise, okulun ortak öğrenim merkezi olan kütüphane, her şeyden önce okul müfredatına uygun bir koleksiyondan, titizlikle seçilmiş basılı ya da elektronik kitaplardan oluşması gerektiğini vurgulamıştır. Ayrıca öğrencilerin dersleri istekli bir şekilde takip etmelerine yardımcı olacak tüm kaynaklar, doğal olarak kütüphane bütçesinin elverdiği ölçüde oluşturulmalı; derslerde ödevler ve projeler için kullanılmak üzere geniş bir araştırma koleksiyonu hazır edilmelidir diye belirtmiştir.

Önal da (2005:196) okul kütüphanelerinde derme geliştirmeyi ve seçilecek bilgi kaynakları arasında bulunacakları şu şekilde ifade etmiştir. Okul kütüphanelerinde bilgi kaynaklarının seçimi derme geliştirme sürecinin esasını oluşturmaktadır. Okul kütüphanesiyle birlikte varsa sınıf kitaplıkları ve öğretmenlere hizmet verecek araştırma kütüphanesi için derme oluşturmak ve geliştirmek mümkündür. Merkez okul kütüphanesi sorumluluğunda seçilecek bilgi kaynakları arasında bulunacaklar şunlardır:

- ✓ Kitaplar
- ✓ Süreli yayınlar

- ✓ Danışma kaynakları
- ✓ Edebi eserler, romanlar
- ✓ Görsel–işitsel kaynaklar
- ✓ Elektronik kaynaklar
- ✓ İnternet kaynakları
- ✓ Resmi yayınlar
- ✓ Teknik yayınlar
- ✓ Gri yayınlar

1.4.2.4. Bina

Kütüphaneleri oluşturan bir diğer unsur ise binadır. Hazırlar'a (2004: 1) göre kütüphane, özel inşa edilmiş bir kütüphane binasında ya da farklı kullanım için tasarlanmış bir binanın mekânında, o binayı kütüphane formuna dönüştürerek faaliyetlerini sürdürebilmektedir. Bir kütüphane binası aynı zamanda çalışanların, kullanıcıların ve kütüphane koleksiyonunun dış şartlardan korunması için de yapılmaktadır. Aydın (2004: 89-90) ise okullarda kütüphane için tek başına bir binanın planlanması mümkün olduğu gibi, okul binası içinde kütüphane için bir yer planlamak da mümkündür. Okul kütüphanesi binasının planı, kütüphanenin kullanıcıya ne kadar iyi hizmet vereceğini belirlemede önemli bir etkiye sahiptir. Bina ulaşılabilir, iyi örgütlenmiş, yeterli büyüklükte ve çekici olmalıdır.

Erol Alkan (2013: 130) okul kütüphanesi standartları içinde mekân, kullanıcıların rahatlıkla çalışmalarına elverişli bir ortam oluşturması, özellikle ilköğretimin birinci kademesi düşünüldüğünde, sıcak ve sevimli şekilde donatılması, potansiyel kullanıcıların ilk izlenimlerinde kazanılması açısından değer taşımaktadır. Bu nedenle okul binası planlanırken kütüphane planına da yer verilmeli ve proje aşamasında uygun standartlar araştırılıp mimari özelliklerin bu yönde geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Okul kütüphanelerinde diğer önemli husus ise iç mimari düzenlemedir. Hazırlar (2004: 12) günümüzde kütüphane binalarındaki mekânların işlevsel ve estetik olabilmesi için mekân tasarımında iç mimari sanat dalına ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Buna göre okul kütüphanelerinde bina tek başına yeterli olmadığı gibi ayrıca iç mimarinin de önemi üzerinde durulmuştur.

1.4.2.5. Bütçe

Tüm toplumsal hizmetlerin verilmesinde olduğu gibi, okul kütüphanesi hizmetlerinin de istenilen düzeyde yerine getirilebilmesi ve hizmetin sürekli olması, büyük ölçüde kütüphane için ayrılan parasal kaynağa ve onun devamlılığına bağlıdır (Aydın, 2004: 106). Yeşiltaş (2000: 31-32) bir kütüphanenin hizmetlerini sunabilmesi ve devamlılığını sağlayabilmesi için bir takım harcamalar yapması ve bu harcamaları karşılamak için para bulması gerektiğine değinmiştir. Bu paranın sağlanması ve harcanmasında örgüt tipine ve bağlı kurumların yapısına göre değişiklikler olabildiğini vurgulayarak, kütüphanelerin gelir kaynaklarını; genel fonlar, bağışlar ve kütüphanenin içinde sağlanan gelirler olduğunu belirtmiştir. Alaca'ya (2015: 18) göre ise kütüphaneler birtakım yollarla kendilerine gelir sağladığını ve en büyük gelir türü olarak bağlı bulunan kurumdan elde edilen kaynaklar gösterilebilir. İkinci gelir kaynağı ise parasal bağışlardır. Kütüphane yönetiminin bireysel girişimleri sonucunda çeşitli birey ya da kurumlardan sağlanan gelirlerin de, kütüphane gelirleri olarak düşünülebileceğini belirtmiştir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında okul kütüphanelerini sürekli dinamik tutabilmek ve kütüphane hizmetlerini istenilen şekilde sunabilmek için belirli bir bütçeye ihtiyaç vardır. Özetle bu parasal kaynaklar genel fonlar, bağışlar ve kurumlardan elde edilen kaynaklar şeklinde sıralanabilir.

Okul kütüphanelerinde bütçenin önemi ve sağlama yolları açıklandıktan sonra bütçeyi oluşturulurken izlenecek yollar ve bütçeyi oluşturacak unsurlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1- Bilgi gereksinimleri,
2- Türk Milli Eğitim Sistemi,
3- Öğretim programları,
4- Bağışlar,
5- Okul Aile Birliğinin ve Okul Koruma Derneği'nin maddi yardımları,
6- Öğrenci sayısı ve özellikleri,
7- Mevcut bilgi kaynaklarının durumu,
8- Okul Kütüphaneleri Bilgi Ağı Modelinde yer alan kütüphanelerden ve işbirliği yapılan kütüphane türlerinden bilgi edinebilme olanakları,

9- Geçmiş yıllardaki harcama miktarları, fiyat artışları, bütçe değerlendirmeleri ve planlar (Önal 1992: 224-225).

1.4.2.6. Teknoloji

Kütüphaneleri oluşturan temel unsurlardan ve en önemlilerden biri de teknolojidir. Nitekim diğer unsurlarla birlikte kullanıcıların sürekli ve hızla değişen bilgi gereksinimi karşısında teknoloji unsurunun yetersiz olması kurumsal ve işlevsel olarak kütüphanelerin faaliyetlerini olumsuz yönde etkileyecektir. Bundan dolayı, bireylerde gözlemlenen değişimlere karşılık verebilmek için teknoloji dâhil kütüphaneyi oluşturan unsurların zamanla ihtiyaçlara karşılık verecek ve gelişmelere uyum sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir (Alaca, 2015: 14). Çok hızlı gelişen teknoloji, yaşamın tüm alanlarında yenilikler ve dönüşümler meydana getirdiği gibi, kütüphaneleri ve sundukları hizmetleri de doğrudan etkilemektedir. Teknolojik gelişmelere paralel olarak bilginin kayıtlı olduğu ortam değişmiş ve yeni bilgi kaynakları ortaya çıkmıştır (Dalkıran, 2013: 172). Bu doğrultuda hem bireylerin ihtiyaçlarına karşılık verebilmek ve hem de teknolojik gelişmeler sonucu ortaya çıkan yeni bilgi kaynaklarını dermede bulundurmak ve kullanıcıya sunmak günümüz kütüphaneleri için sağlanması gereken bir unsur ve kaynak olarak değerlendirilmektedir. Özenç Uçak (1995: 54) teknolojinin bir güç olduğunu belirterek ve bu gücün bütün toplumu etkilediği gibi kütüphaneleri ve onların kullanıcılarını da etkilemeye devam edeceğini belirtmiştir. Dolayısıyla teknoloji yaşamın her aşamasında etkilediği gibi kütüphaneleri de etkileyen önemli bir unsur haline gelmiştir.

Bilgi kaynakları, gelişmenin ve teknolojinin etkisiyle zaman içinde kil tablet, papirüs, parşömen, basılı kaynaklar, mikroformlar, grafik kaynaklar, görsel ve işitsel kaynaklar ve elektronik kaynaklar olmak üzere dönüşüm geçirmiştir. Bahsedilen bilgi kaynakları arasında hiç şüphesiz kütüphaneler açısından en köklü değişikliklere yol açan elektronik bilgi kaynaklarıdır (Dalkıran, 2013: 186). Bilgi kaynaklarındaki bu değişim ve dönüşüm diğer kütüphaneleri etkilediği gibi okul kütüphanelerinin hizmetlerini ve kaynaklarını da etkilemiştir. Eğitim, iletişim, bilgisayar ve diğer bilim dallarında yaşanan gelişmeler ve etkileşimler sonucu ortaya çıkan ürünler (görsel-işitsel materyaller, elektronik kaynaklar vb. gibi) okul kütüphaneciliğine nüfuz ederek günümüzün çağdaş

okul kütüphanesi dermesinin içeriğini zenginleştirmiş ve okul kütüphanesini eğitim sürecine katılan temel unsurlardan biri haline getirmiştir (Aydın, 2004: 52-53).

1.4.3. Okul Kütüphanelerinde Kataloglama ve Sınıflama

Sınıflama, sınıflama sistemlerinin basılı listeleri olan sınıflama şemaları yardımıyla, bilgi kaynaklarının teknik okuması yapımı sağlanarak konularını belirleme ve bu konuları temsil edecek numara ve/veya harflerden oluşan sembollerin (notasyon) oluşturulması işlemlerinden oluşmaktadır. Bilgi kaynaklarının sayısında yaşanan sürekli artış düşünüldüğünde kullanıcıların, kataloglama işlemleri ve kütüphane katalogları olmaksızın kütüphane ve bilgi merkezlerinin kullanmalarının oldukça güç olduğu söylenebilir (Özel, 2007: 45-46). Kütüphaneler, kamuya açıldıklarından beri barındırdıkları bilgi kaynaklarının bir düzen içinde kayıt altına alındığı kurumlardır. Kütüphanede kataloglama işlemlerini yapan görevli için bu düzenlemenin temeli ise kütüphaneyi kullanabilecek okuyucudur (Baydur, 2012: 316).

Bu bilgiler ışığında kullanıcıların, kütüphaneleri daha rahat kullanabilmesi ve karşılaşılabilecekleri güçlüklerin ortadan kaldırılabilmesi ayrıca her geçen gün artan bilgi kaynaklarına erişimi kolaylaştırıp kullanıcıya sunmak için kataloglama ve sınıflama sistemlerine ihtiyaç vardır. Bunlar;

- ✓ Dewey Decimal Classification (Ddc, Dc) Dewey Onlu Sınıflama Sistemi, 1876
- ✓ (Expansive Classification) Charles A. Cutter, 1891-1893 Genişler Sınıflama Sistemi
- ✓ (Subject Classification) James Duff Brown,1894 Konu Sınıflaması Sistemi
- ✓ (Universal Decimal Classification) UDC, 1899 Evrensel Onlu Sınıflama Sistemi
- ✓ (Library Of Congress Classification) LCC, LC Kongre Kütüphanesi Sınıflama Sistemi 1899-1920
- ✓ (Bibliographical Classification) Henry Evelyn Blissbibliyografik-Kaynakçasal Sınıflama Sistemi, 1940-1953
- ✓ (Colon Classification) Cc İki Nokta Sınıflama Sistemi 1933 (Özel, 2017: 5).

Yukarıda bahsi geçen sınıflama sistemlerinden en yaygın olarak kullanılan Dewey Onlu Sınıflama, LC Kongre Kütüphanesi Sınıflama ve Evrensel Onlu Sınıflama Sistemleridir. Bunlar;

Dewey Onlu Sınıflama Sistemi: Bu sisteme Yayın Konumlandırma Onlu Sınıflandırma Sistemi de denilmektedir. Bu sistem, Melvil Dewey'e aittir. Dewey'in 1876 yılında yayınlanan indeksi ile birlikte 24 sayfa olan onlu tasnif şemasının ilk basımı yıllarca süren uzun bir süre gözden geçirilmiş ve geliştirilmiştir. Önce Amerika Birleşik Devletleri'nde sonra İngiltere ve diğer birçok ülkede bu tasnifin değeri çabuk anlaşılmış ve kullanılması hızlıca yayılmıştır (Pakin, 1973: 26).

2001 yılında yayımlanan, MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nin kataloglama ve sınıflama 11. maddesine göre "kütüphaneye sağlanan kaynakların gerekli kayıtları tutulur ve kaynaklardaki bilgilere sağlıklı erişim için bibliyografik kimlikleri hazırlanır. Bu işlemler için AAKKII (Anglo-Amerikan Kataloglama Kuralları II) kullanılır. Sınıflamada Dewey Onlu Sınıflama Sistemi kullanılır. Kataloglar; yazar adı, kaynak adı ve konularına göre alfabetik olarak düzenlenir. Yapılan işlemler bilgisayar ortamına aktarılır. Bütün bu işlemler, kütüphaneci tarafından gerçekleştirilir" (MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001: madde 11).

Amerikan Kongre Kütüphanesi Sınıflama Sistemi (LC): Bu sistem, kütüphane materyalinin konularına dayanılarak sınıflandırılmasında kullanılan şemaya verilen isimdir. İlk önce Amerikan Kongre Kütüphanesi'nin büyüyen koleksiyonunu sınıflandırmak üzere düşünülüp hazırlanmıştır. Günümüzde, ABD başta olmak üzere pek çok kütüphane tarafından yaygın olarak kullanılmaktadır (Baydur, 1974: 219).

Evrensel Onlu Sınıflama Sistemi: Ülkemizde Brüksel şehrinde ortaya konulması nedeniyle Brüksel Tasnif Sistemi olarak da adlandırılan evrensel onlu sınıflandırma, dokümanların konumlandırılarak düzenlenmesinde kullanılır. Dokümanlar, ister koleksiyon halinde, ister kataloglar meydana getirecek biçimde olsunlar, bu tasnif sistemi eldeki malzemenin düzenlenmesini sağlar (Pakin, 1973: 31).

1.4.4. Okul İdarecilerinin Okul Kütüphanesi Üzerindeki Görevleri

Önal'a (1985: 74-75) göre okul idaresi okulun yönetiminden sorumludur. Okul kütüphanesiyle ilgili olarak okul idaresinin sorumlulukları şu şekilde belirtmiştir.

- ✓ Kütüphaneye memurlardan birini atamaya,
- ✓ Memurlarla ilgili valilik yoluyla önerilerde bulunmaya,
- ✓ Kütüphaneye verilen ödeneği kullanmaya,
- ✓ Öğrencilerin kütüphaneden ne derecede yararlandıklarını kontrol etmeye,
- ✓ Öğrencilerin boş vakitlerini kütüphanede en faydalı biçimde geçirmelerini sağlayacak tedbirler almaya yetkilidir.

Okul idaresi, okul kütüphanesinin yararına inanmalı, okulun vazgeçilmez bir unsuru olduğunu kabul ederek hizmetlerini her anlamda destekleyerek gerçekleşmesine katkıda bulunmalı, okul içinde kütüphane kurallarının uygulanmasını sağlamalıdır (Kavuncu, 2001: 24). Ayrıca okul kütüphanecisi ile öğretmen işbirliğinin başarısı için okul müdürünün başta okul kütüphanecisinin gerçek rolünü algılaması ve okul kütüphanecisinin müfredat komitelerinde yer almasını, planlamalara katılmasını sağlaması için gerekli düzenlemeleri yapması gerekir. Çünkü okul idarecisi tarafından gerekli düzenlemelerin yapılmadığı bir okulda okul kütüphanecisi ile öğretmen işbirliğinden söz etmek mümkün olmayacaktır (Cevizbaş, 2006: 45).

IFLA/UNESCO okul kütüphanesi rehberine göre okul kütüphanesi ve müdür;

"Müfredatın uygulanması için bir çerçeve ve ortam sağlayan, anahtar kişi konumunda ve okulun eğitim-öğretim lideri olarak okul müdürü, okul kütüphanesinin önemli bir etkiye sahip olduğunu kabul etmeli ve kütüphanenin kullanılmasını teşvik etmelidir.

Okul müdürü, okulu geliştirme planlarının oluşturulmasında, özellikle bilgi okuryazarlığı ve okuma tanıtım programları alanlarında, kütüphane ile yakın işbirliğinde çalışmalıdır. Bu planlar yürürlüğe konulacağı zaman, okul müdürü, öğretmenlerin ve öğrencilerin kütüphane hizmetlerini kullanabilecekleri şekilde, esnek bir zaman tablosu düzenlemelidir.

Okul müdürü ayrıca, öğretmenler ile kütüphane görevlisi arasındaki işbirliğini kurmalıdır. Okul müdürü, öğretim, müfredat, sürekli personel gelişimi, program ölçme ve öğrenci öğrenimi değerlendirilmesinde kütüphanecinin katılımcı olmasını sağlamalıdır.

Okul müdürü, tümüyle okulun değerlendirildiği çalışmalara kütüphane değerlendirmesini de katmalıdır. Okul müdürü, mevcut eğitim standartlarına göre başarıyı yakalamada, güçlü bir okul kütüphanesinin çok önemli katkısı olduğunu vurgulamalıdır" (IFLA/UNESCO, 2017: 17).

İKİNCİ BÖLÜM

UYGULAMA

2.1. BULGU ve YORUMLAR

Eğitim, içinde pek çok unsuru barındıran ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Bu faktörlerin içerisinde hiç şüphesiz kütüphaneler de yer almaktadır. Özellikle okul kütüphaneleri çağdaş eğitimin önemli unsurlarından biridir. Okul kütüphaneleri, öğrencilerin eğitim ve öğretimlerine destek sağlayan, dolayısıyla onların ders çalışabilmelerine, bilgiyi bağımsız arayıp bulabilmelerine ve sosyal ve kültürel gelişimlerine en etkili şekilde katkı sağlayan eğitim kurumlarının en önemli destekçilerinin başında gelen örgütlenmelerdir.

Eğitimin ayrılmaz parçası olan okul kütüphanelerinin daha iyi hizmet sunabilmesi hiç şüphesiz kütüphaneleri oluşturan temel unsurların çağın gereklerine uygun bir şekilde bir araya getirilmesi ile sağlanabilir. Bu gerekleri yerine getirecek olan ilk başta okul kütüphaneleriyle ilgili eğitim politikaları ve bu politikaların sahada uygulanış yöntemidir. Ancak okulun bir unsuru olan okul kütüphanelerinin daha iyi bir hizmet sunabilmesinde okul idarecilerinin çalışmaları da oldukça önemlidir; çünkü okul idarecileri görev yaptıkları kurumlarda sadece sınıflardan değil eğitim ve öğretimi ilgilendiren tüm konulardan da aynı derecede sorumlu olan kişilerdir. Okul idarecileri kendi gayretleriyle okulda pek çok şeyi çağın gereklerine uygun hale getirebilirler. Bu noktada önemli olan okul idarecisinin eksikliğini hissettiği konuya bakış açısıyla birlikte eksikliği giderme çabasıdır. Bunun için okul idarecilerinin gayretleri ve teşvikleriyle okulun eksik tüm bileşenlerinde olduğu gibi okul kütüphaneleri de çağın gereklerine uygun hizmet verebilecek hale gelebilir. Bu yüzden araştırmada "devlet ve özel okul idarecilerin okul kütüphanelerine bakış açıları" karşılaştırılarak ele alınması uygun görülmüştür.

Bu bağlamda, devlet ve özel okul idarecilerinin, okul kütüphanelerine bakış açılarını karşılaştırma isteği ve gereği ile Erzurum'daki ortaöğretim kurumları bazında araştırma yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan bu araştırmada betimsel yöntem kullanılmış ve çalışma ile ilgili verilerin elde edilmesinde anket tekniğinden yararlanılmıştır. Bunun için, çalışma grubundaki okul kütüphanelerinden sorumlu okul

idarecileriyle yapılmak üzere araştırmacı tarafından, uzman görüşü alınarak 115 sorudan oluşan taslak anket formu oluşturulmuştur. Bu sorular kapalı uçlu olarak hazırlanmıştır. Soruların bazıları tek seçenekli yanıt niteliğinde olup bazıları ise, birden çok yanıt seçeneğini içermektedir. Alana hâkim akademisyenlerin görüşleri neticesinde anket formundaki bazı maddelerin birleştirilmesi veya elenmesi sonucu anket 60 soruya indirilmiştir. Bu şekilde anketlerin kapsam geçerliliği sağlanmıştır. Hazırlanan anketle 46 okul idarecisiyle pilot uygulama yapılmıştır. Alınan geribildirimler neticesinde anket formunda bulunan bir sorunun kökünün değiştirilmesine karar verilmiştir. Bunun sonucunda güvenirliliği sağlanarak son şekli verilen anket formu, gerekli izinler alınarak çalışma grubundaki okullarda görev yapan kütüphaneden sorumlu okul idarecilerine uygulanmıştır.

Çalışmanın kapsamını 2017-2018 eğitim öğretim yılı birinci döneminde Erzurum ili merkez ilçeleri olan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçelerinde bulunan tüm ortaöğretim kurumlarındaki kütüphaneden sorumlu okul idarecileri oluşturmaktadır. Evrenin büyük oluşu sebebiyle; araştırmanın çalışma süresinin uzayacağı, konunun tüm boyutlarıyla incelenememesi, tüm okul idarecileriyle tek tek anket yapılamayacağı kaygısıyla örneklem grubuna yukarıda bahsi geçen Erzurum ili merkez ilçeleri olan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçelerindeki ortaöğretim kurumları dışındaki okul kütüphanesinden sorumlu okul idarecileri çalışma kapsamına dâhil edilmemiştir.

Okul idarecileriyle yapılan ankette elde edilen veriler, bu bölümde değerlendirilmiş ve beş alt bölümde toplanmıştır. Bunlar;

- ✓ 2.1. Çalışma grubundaki devlet ve özel okulların genel bilgilerine ilişkin bulgu ve yorumlar
- ✓ 2.2. Çalışma grubundaki devlet ve özel okul idarecilerinin kişisel bilgilerine ilişkin bulgu ve yorumlar
- ✓ 2.3. Okul idarecilerinin görev yaptıkları okulda kütüphane genel bilgilerine ilişkin bakış açısının kurum türüne göre bulgu ve yorumları
- ✓ 2.4. Okul idarecilerinin kütüphanelerine yönelik yaptıkları çalışmalarda kendilerini değerlendirmelerine ilişkin bakış açısının kurum türüne göre bulgu ve yorumları

- ✓ 2.5. Okul idarecilerinin okul kütüphanelerinin genel durumu ve kullanımına yönelik bulgu ve yorumlar

Okul kütüphanesinden sorumlu okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açıları ise Bölüm 2.1.3, 2.1.4, 2.1.5'te incelenmiştir.

Elde edilen veriler, SPSS 16.0 ve Microsoft Office Excel 2007 programı kullanılarak istatistik analizine tabi tutulmuştur. Her bir soru için frekans ve yüzde, bazı sorularda ise bunlara ilaveten okul idarecilerinin okul kütüphanelerinde yaptıkları çalışmalarında kendilerine verdikleri puanları yorumlayabilmek amacıyla aritmetik ortalama değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca bölüm 2.1.5'te yer alan 5'li likert türünde olan anket sorularının ise bunlara ilaveten standart sapmaları da hesaplanmış ve çapraz tablo halinde analizleri yapılıp tabloların altında değerlendirilmiştir.

2.1.1. Çalışma Grubundaki Devlet ve Özel Okulların Genel Bilgilerine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Tablo 2.1. Kurum Türünün, Okul Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
Okul Türü	f	%	f	%	f	%
Anadolu Lisesi	17	40,5	2	33,3	22	39,6
Anadolu İmam Hatip Lisesi	9	21,4	0	0,0	9	18,8
Güzel Sanatlar Lisesi	1	2,4	0	0,0	1	2,1
Fen Lisesi	2	4,8	2	33,3	5	8,3
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi-Meslek Lisesi	10	23,8	0	0,0	11	20,8
Sosyal Bilimler Lisesi	2	4,8	0	0,0	2	4,2
Spor Lisesi	1	2,4	0	0,0	1	2,1
Temel Lise	0	0,0	2	33,3	5	4,2
Toplam	42	100,0	6	100,0	56	100,0

Tablo 2.1'de kurum türünün, okul türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarının 17 (%40,5) ile Anadolu Lisesi birinci sırada, ikinci

sırada ise 10 (%23,8) oranla Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi-Meslek Lisesinin yer aldığı görülmektedir. Özel okullar incelendiğinde 2 (%33,3) ile Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Temel Liseler ilk sıradadır. Devlet okullarında Temel Lise bulunmamaktadır. Özel okullarda ise Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Temel Liselerden oluşmaktadır. Toplamda 42 (%100) devlet, 6 (%100) özel olmak üzere 48 (%100) okul bulunmaktadır.

Tablo 2.2. Okulların Bulundukları İlçelerin, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Aziziye		Palandöken		Yakutiye		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	5	11,9	15	35,7	22	52,4	42	100,0
Özel	1	16,7	1	16,7	4	66,7	6	100,0
Toplam	6	12,5	16	33,3	26	54,2	48	100,0

Tablo 2.2’de okulların bulundukları ilçelerin, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarının %52,4 ve özel okulların %66,7 oranla en fazla olduğu ilçe Yakutiye ilçesidir. Tüm okulların 6'sı (%12,5) Aziziye, 16'sı (%33,3) Palandöken ve 26'sı ise (%54,2) Yakutiye ilçesinde olmak üzere toplamda 48 (%100) okul bulunmaktadır.

Tablo 2.3. Okullardaki Toplam Öğrenci Sayısının, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	0-500		501-1000		1001-1500		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	18	42,9	21	50,0	3	7,1	42	100,0
Özel	6	100,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
Toplam	24	50,0	21	43,8	3	6,2	48	100,0

Tablo 2.3’de okullardaki toplam öğrenci sayısının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okulları 21 (%50,0) ile 501-1000 arasındaki mevcut öğrenci sayısı ile ilk sıradadır. Bunu 18 (%42,9) ile 0-500 öğrenciye sahip okullar takip etmektedir. Özel okulların tamamının (%100) öğrenci sayısı 0-500 arasındadır.

2.1.2. Çalışma Grubundaki Devlet ve Özel Okul İdarecilerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Tablo 2.4. İdareci Cinsiyetinin, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Bayan		Erkek		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%
Devlet	9	21,4	33	78,6	42	100,0
Özel	1	16,7	5	83,3	6	100,0
Toplam	10	20,8	38	79,2	48	100,0

Tablo 2.4'de idarecilerin cinsiyetinin, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında %78,6, özel okullarda ise %83,3 ile erkek idareciler ilk sıradadır. Toplamda 10'u (%20,8) bayan, 38'i (%79,2) ise erkek idarecilerden oluşmak üzere 48 (%100) okul idarecisiyle anket yapılmıştır. Sonuç olarak, okullarda görev yapan idarecilerin çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir.

Tablo 2.5. İdarecilerin Medeni Durumunun, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Bekâr		Evli		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%
Devlet	3	7,1	39	92,9	42	100,0
Özel	0	0,0	6	100,0	6	100,0
Toplam	3	6,2	45	93,8	48	100,0

Tablo 2.5'de idarecilerin medeni durumunun, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları maddesinin örneklem grubunu temsil eden devlet okullarındaki idarecilerin %92,9, özel okulda görev yapan idarecilerin de tamamı evlidir. Toplamda bekârların sayısı 3 (%6,2) ve evliler ise 45 (%93,8) olmak üzere toplam 48 (%100,0) okul idarecisiyle anket yapılmıştır.

Tablo 2.6. İdarecilerin, Yaşının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	24-40		41-45		46-50		51-55		55+		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	17	40,5	10	23,8	8	19,0	3	7,1	4	9,5	42	100,0
Özel	4	66,7	2	33,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
Toplam	21	43,8	12	25,0	8	16,7	3	6,2	4	8,3	48	100,0

Tablo 2.6'da idarecilerin yaşının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 17 (%40,5) ile 24-40 arası ilk sıradadır. Bunu 10 (%23,8) ile 41-45 yaş arası idareciler takip etmektedir. Özel okullarda ise 4 (%66,7) ile 24-40 arası ilk sırada, ikinci sırada ise 2 (%33,3) ile 41-45'dir. Toplamda ise 21 (%43,8) 24-40 yaş arası idareciler ilk sırada ve bunu 12 (%25,0) ile 41-45 yaş aralığı izlemektedir. Elde edilen verilere göre anket yapılan idarecilerin çoğunluğunun 24-40 yaş aralığındaki genç veya orta yaş idarecilerin oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 2.7. İdareci Branşlarının, Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
Branş	f	%	f	%	f	%
Matematik	3	7,1	3	50,0	6	12,5
DKAB	3	7,1	0	0,0	3	6,2
Edebiyat	2	4,8	1	16,7	3	6,2
Tarih	5	11,9	0	0,0	5	10,4
Coğrafya	3	7,1	1	16,7	4	8,3
Fizik	4	9,5	0	0,0	4	8,3
İHL Meslek	4	9,5	0	0,0	4	8,3
Beden Eğitim	3	7,1	0	0,0	4	6,2
Felsefe	5	11,9	0	0,0	5	10,4
Biyoloji	3	7,1	0	0,0	3	6,2
Diğer	7	16,7	1	16,7	8	16,7
Toplam	42	100,0	6	100,0	48	100,0

Tablo 2.7'de idareci branşlarının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 5 (%11,9) ile felsefe ve tarih branşları ilk sıradadır. Bunu 4 (%9,5) ile İHL meslek ve fizik branşları takip etmektedir. Özel okullarda ise 3 (%50,0) ile matematik ilk, ikinci sırada ise 1 (%16,7) ile coğrafya, edebiyat ve diğer branşlar gelmektedir. Toplamda ise 6 (%12,5) matematik branşı ilk sıradadır.

Tablo 2.8. İdarecilerin, Eğitim Seviyesinin Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Lisans		Yüksek Lisans		Doktora		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	29	69,0	11	26,2	2	4,8	42	100,0
Özel	2	33,3	4	66,7	0	0,0	6	100,0
Toplam	31	64,6	15	31,2	2	4,2	48	100,0

Tablo 2.8’de idarecilerin eğitim seviyesinin, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 29 (%69,0) lisans, özel okullarda ise 4 (%66,7) yüksek lisans mezunu idareciler ilk sıradadır. Toplamda idarecilerin 31'i (%64,3) lisans, 15'i (%31,2) yüksek lisans ve 2'si (4,2) doktora mezunudur.

Tablo 2.9. İdarecilerin, Okul İdareciliğinde Görev Yılının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	1-5		6-10		11-15		16-20		20 +		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	26	61,9	7	16,7	4	9,5	0	0,0	5	11,9	42	100,0
Özel	4	66,7	1	16,7	0	0,0	1	16,7	0	15,4	6	100,0
Toplam	30	62,5	8	16,7	4	8,3	1	2,1	5	10,4	48	100,0

Tablo 2.9’da idarecilerin okul idareciliğinde görev yılının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 26’sı (%61,9) 1-5 yıl ile ilk sırada ve özel okullarda ise 4 (%66,7) ile 1-5 yıllık idarecilerdir. Toplamda idarecilerin 30'u (%62,5) 1-5 yıllık idarecilerdir. Bu bulgulara göre, çalışma grubundaki idareciler görevlerinde çoğunlukla yenilerdir.

2.1.3. Okul İdarecilerinin Görev Yaptıkları Okulda Kütüphane Genel Bilgilerine İlişkin Bakış Açılarının Kurum Türüne Göre Bulgu ve Yorumları

İnsanoğlu doğası gereği rahat ettiği yerde bulunmaktan ya da çalışmaktan hoşlanır. İyi havalandırılmayan, yeterli ısı, aydınlatma, temizlik vb. gibi fiziksel koşulları uygun olmayan bir yerin çekiciliği de azalır. Dolayısıyla kütüphanelerin fiziksel durumu, üzerinde durulması gereken bir özelliktir (Şahin, 2010: 555). Bu bölümde çağdaş eğitimin ayrılmaz parçası olan okul kütüphanelerinin genel durumlarına ilişkin, görev yaptığı okulda okul kütüphanesinden sorumlu idarecilerin kütüphanelere bakış açıları incelenmiştir.

Erzurum ili merkez ilçeleri olan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye'de bulunan toplam 56 ortaöğretim kurumunun anket verilerine göre sadece 8'inde kütüphane bulunmamaktadır. Bunlardan, Yakutiye ilçesinde bulunan toplam 30 okulun 26'sında, Palandöken ilçesindeki 18 okulun 16'sında, Aziziye ilçesinde ise 8 okulun 6'sında kütüphane bulunmaktadır. Oransal olarak okulların kütüphaneleşme oranı en fazla Palandöken ilçesindedir. Bunu Yakutiye ve Aziziye ilçeleri takip etmektedir. Bu bölümde 48 okulun kütüphaneden sorumlu idarecilerinin okul kütüphaneleri hakkındaki bakış açıları incelenecektir. Okulunda kütüphane bulunmayan 8 okul idarecisinin görüşleri değerlendirmelerde yer almamaktadır. Okul türüne göre kütüphaneleşme oranları incelendiğinde Erzurum il merkezinde 9 Anadolu İmam Hatip Lisesi, 1 Güzel Sanatlar Lisesi, 2 Sosyal Bilimler Lisesi ve 1 Spor Lisesinin tamamında (%100) kütüphane bulunduğu görülmektedir. En az okul kütüphanesine sahip olan okul türü ise Temel Liseler olmuştur. 5 Temel Lisenin sadece 2'sinde (%40) okul kütüphanesi olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2.10. İdarecilerin, Kütüphanecilikle İlgili Herhangi Eğitim, Seminer vb. Gibi Eğitimlere Katılmalarının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%
Devlet	3	7,1	39	92,9	42	100,0
Özel	1	16,7	5	83,3	6	100,0
Toplam	4	8,3	44	91,7	48	100,0

Tablo 2.10'da idarecilerin kütüphanecilikle ilgili herhangi bir eğitim, seminer vb. gibi eğitimlere katılmalarının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, devlet okullarında 39 (%92,9) ve özel okullarda ise 5 (%83,3) ile hayır cevabı ilk sıradadır. Toplamda 44'ü (%91,7) hayır cevabı verirken, 4'ü (%8,3) ise evet cevabı vermiştir. Elde edilen verilere göre, çalışma grubundaki idarecilerin çok büyük oranı kütüphanecilikle ilgili herhangi bir eğitim, seminer vb. gibi eğitimlere katılmamıştır. Bu da, idarecilerin okul kütüphaneleriyle ilgili bilgilerinin eksikliğinin tespitinde önemlidir. Nitekim bu çalışma esnasında idareciler, okul kütüphaneleriyle ilgili bilgilerinde eksiklik olduğunu fark ettiklerini belirtmişlerdir. Bunun sonucunda özellikle bu madde idarecilerin okul kütüphaneleriyle ilgili eksik yönlerini fark etmelerinde yardımcı olduğu söylenebilir.

Tablo 2.11. İdarecilerin, Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumlarının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%
Devlet	25	59,5	17	40,5	42	100,0
Özel	5	83,3	1	16,7	6	100,0
Toplam	30	62,5	18	37,5	48	100,0

Tablo 2.11'de idarecilerin Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği hakkında bilgi sahibi olma durumlarının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 25 (%59,5) ve özel okullarda ise 5 (%83,3) ile evet cevabı ilk sıradadır. Toplamda idarecilerin 30'u (%62,5) evet cevabı verirken, 18'i (%37,5) ise hayır cevabı vermiştir. Bu durum idarecilerin büyük çoğunluğunun okul kütüphaneleri yönetmeliğinden haberdar olduğunu gösterirken, yine önemli sayılacak bir kısmının ise söz konusu yönetmelikten haberdar olmadığını göstermektedir. Okul kütüphanelerinin eğitimin etkin birer paydaşı haline getirilmesinde kuşkusuz mevzuatın bilinmesi ve uygulanması önemlidir. Ayrıca bu durum okul kütüphanelerinin etkin olmamasının sebebi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 2.12. Okullarda Bulunan Kütüphane Sayısına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	1 Adet		2 Adet		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%
Devlet	40	95,2	2	4,8	42	100,0
Özel	5	83,3	1	16,7	6	100,0
Toplam	45	93,8	3	6,2	48	100,0

Tablo 2.12'de okullarda bulunan kütüphane sayısının (bina), kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, okulunda kütüphane bulunan devlet okullarında %95,2 ile 1 adet ve %4,8 ile de 2 okulda 2 adet kütüphane bulunmaktadır. Yine okulunda kütüphane bulunan özel okullarda ise %83,3 ile 1 adet ve %16,7 ile de 1 okulda 2 adet kütüphane bulunmaktadır. Okullar incelendiğinde %93,8 ile 1 adet, %6,2 ile de 2 adet kütüphane bulunan okul görülmektedir. Elde edilen verilere göre devlet okullarındaki kütüphane sayısının oranı, özel okullardaki kütüphane sayısının oranından fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2.13. Kütüphanede Bulunan Yayın Sayısına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	0-500		501-1000		1001-1500		1501-2000		2000+		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	8	19,0	11	26,2	6	14,3	7	16,7	10	23,8	42	100,0
Özel	4	66,7	0	0,0	1	16,7	0	0,0	1	16,7	6	100,0
Toplam	12	25,0	11	22,9	7	14,6	7	14,6	11	22,9	48	100,0

Tablo 2.13'de okul kütüphanelerinde bulunan yayın sayısı, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında oranlar birbirlerine yakın olmakla birlikte en fazla 11 (%26,2) ile 501-1000 arası yayın, akabinde bunu 10 (%23,8) ile 2000'nin üzerindeki yayın sayısı izlemektedir. Özel okullarda ise 4 (%66,7) ile 0-500 arası yayınla ilk sırada olmakla birlikte 1 (%16,7) ile 1001-1500 arası yayın ve bunları 2000'nin üzerindeki yayın sayısı takip etmektedir. Toplamda okul kütüphanesinde bulunan yayın sayısı incelendiğinde 12 (%25,0) ile 0-500 arası yayın, bunu 11 (%22,9) ile 2000'nin üzerindeki yayın sayısı takip etmektedir.

2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi madde 9'a göre, "Basılı olmayan kaynaklardan CD, kaset, film, slayt, videokaset, resim, fotoğraf, plak, ses kaseti, disket ve benzerleri ile basılı kaynaklardan; öğrenci sayısına göre en az, 200-999 öğrencili okullarda 6000-10000 kitap, 1000'den fazla öğrencisi bulunan okullarda da her öğrenciye 10 kitap düşecek şekilde hizmete sunulur" şeklinde belirtilmektedir (MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi, 2006: madde 9).

Bu tablo ile daha önce Tablo 2,3'de değerlendirilen devlet ve özel okullardaki öğrenci sayısıyla kütüphanede bulunan yayın sayısı karşılaştırılacak olunursa; devlet okullarında öğrenci yoğunluğu 18 (%42,9) 0-500, 21 (%50,0) ile 501-1000 ve toplamda 39 (%92,9) ile 0-1000; özel okulların ise tamamının (%100) ise 0-500 öğrenciye sahip olduğu belirlenmiştir. 2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi'nde belirtilen duruma göre "200-999 öğrencili okullarda 6000-10000 kitap" olması gerektiği belirtilmiştir. Elde edilen bu verilere göre devlet ve özel okullarının çoğunluğu 2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi'nde belirtilen sayının oldukça aşağısındadır.

Tablo 2.14. Öğrencilerin Okul Kütüphanesini Kullanım Durumlarına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Yarıdan az		Yarısı		Hepsi		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	9	21,4	21	50,0	12	28,6	42	100,0
Özel	1	16,7	2	33,3	3	50,0	6	100,0
Toplam	10	20,8	23	47,9	15	31,2	48	100,0

Tablo 2.14'de öğrencilerin okul kütüphanesini kullanmalarının kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 21 (%50,0) ile "yarısı" yanıtı alınırken, bunu 12 (%28,6) ile "hepsi" takip etmiştir. Özel okullarda 3 (%50,0) ile "hepsi" yanıtını 2 (%33,3) ile "yarısı" takip etmiştir. Toplamda 23 (%47,9) ile "yarısı" ve bunu 15 (%31,2) ile de "hepsi" takip etmiştir. Elde edilen verilere göre, özel okul öğrencilerinin kütüphaneleri, devlet okulundaki öğrencilere göre daha aktif kullandıkları söylenebilir.

Tablo 2.15. Okul Kütüphanelerinde Yayınları (Kitap, Dergi vs.) Seçerken İzlenen Yollara İlişkin İdarecilerin Bakış Açılarının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
İzlenen Yollar	f	%	f	%	f	%
İlgili zümre başkanlarının görüşlerine göre	34	50,7	5	50,0	39	50,6
Öğrenci-veli görüşlerine göre	16	23,9	4	40,0	20	26
Yönetici istek ve görüşlerine göre	14	20,9	1	10,0	15	19,5
İzlenen yol yok	3	4,5	0	0	3	3,9
Toplam	67	100,0	10	100,0	77	100,0

Tablo 2.15'de okul kütüphanelerinde yayınları seçerken izlenen yolların, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 34 (%50,7) ile ilgili zümre başkanlarının görüşlerine göre derken, bunu 16 (%23,9) ile öğrenci-veli görüşlerine göre takip etmiştir. Özel okullarda ise 5 (%50,0) ile yine ilgili zümre başkanlarının görüşleri ilk sırada yer alırken, bunu 4 (%40,0) ile öğrenci-veli görüşlerine göre yanıtı takip etmiştir. Kütüphanedeki yayınlar toplamda 39 (%50,6) ile okulda ilgili zümre başkanlarının görüşlerine göre seçildiği ifade edilmiştir. "Kütüphanelerin geçmişten bugüne kadar yüklendikleri ve gelecekte de değişmeyecek olan rolleri insanlarla gereksinim duydukları bilgi kaynaklarını bir araya getirmektir. Bu rol 'seçim' ile var olmuştur ve seçim ile devam edecektir" (Köprülü, 2006: 78). Bu bilgiler doğrultusunda kütüphaneler var oldukça kütüphane kaynaklarının seçiminin de her zaman var olacağı anlaşılmaktadır.

MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne (2001) göre, kütüphane kaynaklarının seçimini ve sağlanmasını yapmaktan sorumlu olan komisyon; okul müdürünün başkanlığında, ilgili zümre başkanları, kütüphanecilik kulübü danışman öğretmeni, kütüphanecilik kulübü temsilcisi, okul-aile birliğinden bir üye, okul öğrenci meclisi başkanı, kütüphaneci veya kütüphane memurundan oluşturulur. Yine kitap seçiminde, öğretmen, öğrenci ve velilerden gelen istekler de dikkate alınır diye belirtilmektedir. (MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001: madde 10). Ulaşılan verilere göre, okul kütüphanelerinde yayınları (kitap, dergi vs.) seçerken izlenen yollar maddesinde devlet okullarında 3 (%4,5) ile izlenen yol olmadığı ifade edilirken; 64 (%95,5) ile de yukarıda

bahsi geçen maddelerden herhangi bir yol izlendiği, özel okullarda ise kaynak seçiminde mutlaka bir görüşe göre hareket edildiği belirlenmiştir.

Tablo 2.16. Öğrencilerin Kütüphaneyi Kullanma Sıklığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Haftada birkaç gün		Ayda birkaç gün		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%
Devlet	29	69,0	13	31,0%	42	100,0
Özel	5	83,3	1	16,7%	6	100,0
Toplam	34	70,8	14	29,2%	48	100,0

Tablo 2.16'da öğrencilerin kütüphaneyi kullanma sıklığının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları ele alındığında devlet okullarında 29 (%69,0) ile "haftada birkaç gün" ifade edilirken bunu 13 (%31,0) ile "ayda birkaç gün" takip etmiştir. Bu oranlar özel okullarda ise 5 (%83,3) ile "haftada birkaç gün" olarak belirtilmiştir. Toplamda ise 34 (%70,8) ile "haftada birkaç gün" cevabı öne çıkmaktadır. Bu verilere göre özel okullarda, okul kütüphaneleri öğrenciler tarafından daha sık kullanıldığı sonucu ortaya çıksa da, devlet okullarında da kullanım sıklığının oldukça yoğun olduğu söylenebilir.

Tablo 2.17. Kütüphane Kaynaklarının Hangi Yollarla Sağlandığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
Kütüphane Kaynaklarının Sağlanması	f	%	f	%	f	%
Başkanlıktan gönderilenler	21	23,9	1	10,0	22	22,4
Satın alma	27	30,7	6	60,0	33	33,7
Bağış yoluyla	37	42,0	3	30,0	40	40,8
Değişim	3	3,4	0	0,0	3	3,1
Toplam	88	100,0	10	100,0	99	100,0

Tablo 2.17'de okullarda kütüphane kaynaklarının hangi yollarla sağlandığı, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımlarına göre değerlendirildiğinde devlet okullarında

37 (%42,0) ile "bağış yoluyla" ifade edilirken; bunu 27 (%30,7) ile "satın alma" takip etmiştir. Bunun özel okullarda 6 (%60,0) ile "satın alma" ve 3 ile (%30,0) "bağış yoluyla" olduğu ifade edilmiştir. Toplamda ise 40 (%40,8) ile "bağış yoluyla" cevabı öne çıkmaktadır. MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne göre okul kütüphanesinin kaynaklarının, Başkanlıktan gönderilenler ile satın alma, bağış yolu ve imkânlara göre değişim yolu ile sağlanması gerektiği belirtilmiştir (MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001: madde 10). Dolayısıyla elde edilen verilere göre okul kütüphanelerine bilgi kaynaklarının sağlanması özel okullarda çoğunlukla satın alma, devlet okullarında ise bağış yolu ile gerçekleştirilmektedir. Her iki kurumda da değişim oldukça azdır. Özel okullarda değişim hiç yapılmamaktadır.

Tablo 2.18. Bağış Yoluyla Temin Edilen Bilgi Kaynaklarının Kütüphanedeki Yayınların Yaklaşık Ne Kadarını Oluşturduğuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Hiç		Az bir kısmını		Yarısını		Tamamını		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	1	2,4	30	71,4	10	23,8	1	2,4	42	100,0
Özel	3	50,0	3	50,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
Toplam	4	8,3	33	68,8	10	20,8	1	2,1	48	100,0

Tablo 2.18'de bağış yoluyla temin edilen bilgi kaynaklarının kütüphanedeki yayınların yaklaşık ne kadarını oluşturduğunun kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, devlet okullarında 30 (%71,4) ile "az bir kısmını" ifade edilirken; bunu 10 (%23,8) ile "yarısını" cevabı takip etmiştir. Bu oranlar özel okullarda ise 3 (%50,0) ile "hiç" ve "az bir kısmını" olarak belirtilmiştir. Toplamda ise 33 (%68,8) ile "az bir kısmını" cevabı ilk sıradadır. Elde edilen verilere göre devlet ve özel okullarda bağış yoluyla temin edilen bilgi kaynaklarının kütüphanedeki yayınların yarıdan az bir kısmını oluşturduğu söylenebilir.

Tablo 2.19. Kütüphane Tanıtımının Hangi Yollarla Yapıldığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Broşürlerle		Sunumla		Birebir		Tanıtım Yok		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	1	2,0	13	26,0	29	58,0	7	14,0	50	100,0
Özel	0	0,0	2	25,0	3	37,5	3	37,5	8	100,0
Toplam	1	1,7	15	25,9	32	55,2	10	17,2	58	100,0

Tablo 2.19'da kütüphane tanıtımının hangi yollarla yapıldığının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 29 (%58,0) ile "birebir" şeklinde ifade edilirken bunu 13 (%26,0) ile "sunumla" cevabı takip etmiştir. Bu oranlar özel okullarda ise 3 (%37,5) ile "birebir" ve "tanıtım yok" olarak belirtilmiştir. Toplamda ise 32 (%55,2) ile "birebir" cevabı ilk sıradadır. Ulaşılan bu verilerden yola çıkarak, kütüphane tanıtımının devlet okullarında, özel okullara göre daha fazla olduğu ayrıca kütüphane tanıtımında ise ilk sırada birebir tanıtım yapıldığı söylenebilir.

Tablo 2.20. Okul Kütüphaneciniz Veya Kütüphaneden Sorumlu Biri Var İse Hangi Okul Mezunu Olduğuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
Kütüphane Görevlisi	f	%	f	%	f	%
BBY - Kütüphanecilik Bölümü mezunu	1	2,4	3	50,0	4	8,3
Öğretmen/Öğrenci	30	71,4	3	50,0	33	68,8
Memur	10	23,8	0	0,0	10	20,8
Okul kütüphanecimiz yok	1	2,4	0	0,0	1	2,1
Toplam	42	100,0	6	100,0	48	100,0

Tablo 2.20'de okul kütüphaneciniz veya kütüphaneden görevli biri var mı? Var ise hangi okul mezunu olduğu maddesinin kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 30 (%71,4) ile "öğretmen/öğrenci" ilk sırada, kütüphane görevlisi "BBY-Kütüphanecilik Bölümü mezunu" olan 1 (%2,4) ile son sıradadır. Özel okullarda ise 3 (%50 il)e "BBY-Kütüphanecilik Bölümü mezunu" ve yine

3 (%50) oranla "öğretmen/öğrenci" olarak belirtilmiştir. Toplamda ise 33 (%68,8) ile "öğretmen/öğrenci" ilk sıradadır. 2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi'ne göre "Kütüphanede sorumluluk verilecek personel, yükseköğretim kurumlarının ilgili bölümlerinden mezun veya Bakanlıkça kütüphanecilik konusuyla ilgili verilen eğitimlere katılım sertifikasına sahip olanlar arasından seçilir" (MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi, 2006: madde 5) diye belirtilmektedir.

Verilerden anlaşıldığı üzere özellikle devlet okul kütüphanelerinde Bilgi ve Belge Yönetimi veya Kütüphanecilik Bölümü mezunu oldukça azdır. Bu maddenin sonucu doğrultusunda Aşıcı ve Özarslan'ın (2002: 56) yaptıkları çalışmada kütüphane kullanıcısı olan öğrenciler ve öğretmenlerden alınan görüşlere göre kitaplıklardaki en temel eksikliğin kütüphane düzeninden sorumlu olan ve öğrencilere rehberlik yapacak kütüphanecilerin bulunmaması olduğu belirtilmiştir. Kütüphanecinin mesleki yeterliliği içine giren kitapların kataloglanması, ciltlenmesi ve ayrılması, kütüphane düzeni gibi teferruatlı bilgiler ise kütüphanecinin olmadığı bu ortamda çok az oranda sağlanabileceğini ifade etmişlerdir.

Tablo 2.21. Kütüphane Koleksiyonunun Hangi Sınıflandırma Sistemine Göre Raflara Yerleştirildiğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
Sınıflandırma Sistemi	f	%	f	%	f	%
Library of Congress (LC) Sınıflama Sistemi	8	19,1	3	50,0	11	22,9
Dewey Onlu Sınıflama Sistemi	9	21,4	1	16,7	10	20,8
Bu konuda bilgi sahibi değilim	25	59,5	2	33,3	27	56,3
Toplam	42	100,0	6	100,0	48	100,0

Tablo 2.21'de kütüphane koleksiyonunun hangi sınıflandırma sistemine göre raflara yerleştirildiğinin, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okul idarecileri 25 (%59,5) ile "bu konuda bilgi sahibi değilim" cevabını verirken bunu 9 (%21,4) ile "Dewey Onlu Sınıflama Sistemi" takip etmektedir. Özel okullarda ise 3 (%50) ile "Library of Congress (LC) Sınıflama Sistemi" ve 2 (%33,3) ile "bu konuda bilgi sahibi değilim" cevabı takip etmiştir.

Şahin (2010: 558) "İzmir'deki Lise Kütüphanelerinin Durumu" adlı çalışmasında, örneklem grubunda bulunan okulların %50'sinde Dewey Onlu Sınıflama Sistemi kullanıldığı sonucuna ulaşmıştır.

MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde (2001) okul kütüphanelerinin, sınıflamada Dewey Onlu Sınıflama Sistemi'ni kullanmaları gerektiği belirtilmiştir (MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001: madde 11). Toplamda devlet ve özel okul kütüphanelerinde Dewey Onlu Sınıflama Sistemi oranı 10'dur (%20,8). Bunun yanı sıra "Bu konuda bilgi sahibi değilim" diyen idarecilerin de toplamda 27 (%56,3) ile ilk sırada olduğu görülmektedir. Bu verilere göre okul idarecilerinin önemli bir kısmının Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nden haberdar olmadığı söylenebilir. Bu durum kuşkusuz kütüphane hizmetlerinin aksamasına yol açmaktadır.

Tablo 2.22. Kütüphane Okulun Neresinde Bulunduğuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Okulun Dışında		Okulun İçinde		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%
Devlet	0	0,0	42	100,0	42	100,0
Özel	1	16,7	5	83,3	6	100,0
Toplam	1	2,1	47	97,9	48	100,0

Tablo 2.22'de kütüphane okulun neresinde sorusunun yanıtları yer almaktadır. Bu doğrultuda kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarındaki kütüphanelerin tamamının (%100) okulun içinde bulunduğu; özel okullarda ise 5'nin (%83,3) okulun içinde yer aldığı belirlenmiştir. Toplamda ise okul kütüphanelerinin 47'sinin (%97,9) okul binası içinde olduğu ifade edilmiştir. Bu verilere göre okul kütüphanelerinin neredeyse tamamı okul binası içinde hizmet sunmaktadır. Okul binasından bağımsız ve okulda sadece kütüphane için bir binanın bulunmadığı da anlaşılmaktadır.

Tablo 2.23. Okul Kütüphanesinde Masa Sandalye Sayısına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	1-25		26-50		51-75		76 ve üstü		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	13	31,0	23	54,8	6	14,3	0	0,0	42	100,0
Özel	2	33,3	2	33,3	1	16,7	1	16,7	6	100,0
Toplam	15	31,2	25	52,1	7	14,6	1	2,1	48	100,0

Tablo 2.23'de okul kütüphanesinde masa sandalye sayısının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında ilk sırada 23 (%54,8) ile 26-50, bunu 13 (%31,0) ile 1-25 oranları takip etmiştir. Özel okullarda ise 2 (%33,3) ile 1-25 ve 26-50 oranı ilk sıradadır. Tüm okulların toplamında ise yoğunluk 25 (%52,1) ile 26-50 arasındadır. Bu tablo ile daha önce Tablo 2.3'de değerlendirilen devlet ve özel okullardaki öğrenci sayısı ile bu tablodaki masa sandalye sayısı karşılaştırılacak olunursa; devlet okullarında öğrenci yoğunluğu 21 (%50.0) ile 501-1000 ve 18 (%42,9) 0-500 takip etmiştir. Tablo 2.23'de masa sandalye sayısının yoğunluğu ise 23 (%54,8) ile 26-50 ve 13 (%31,0) ile de 1-25 takip etmektedir. Özel okullarda ise öğrenci sayısı tamamı (%100) 0-500 arasında olup masa sandalye sayısı 2 (%33,3) ile 1-25 ve 26-50 oranları ilk sıradadır. Masa ve sandalye sayısı 76 ve üstü olan tek okul ise özel okullar arasında bulunmaktadır. Ulaşılan bu verilere göre okulda bulunan toplam öğrenci sayısının masa sandalye sayısına göre oransal olarak incelendiğinde özel okul kütüphanelerinin daha iyi durumda olduğu söylenebilir.

2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi kaynaklar bölümünde 7. maddenin b bendine göre;

"Kütüphane okuma bölümünde kurumdaki öğrenci sayısına uygun olarak çalışma masa ve sandalye sayısı:

1. 500 öğrenciye kadar, 40 öğrencinin aynı anda çalışmasına uygun sayıda masa ve sandalye,
2. 501-999 öğrenciye kadar, a bendindeki sayıya % 8'lik ek çalışma masası ve sandalye,

3. 1000 –1999 öğrenciye kadar, b bendindeki sayıya % 7'lik ek çalışma masası ve sandalye,
4. 2000 ve daha fazla öğrenci için c bendindeki sayıya % 5'lik ek çalışma masası ve sandalye olacak şekilde belirlenir" (MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi, 2006: madde 7) diye ifade edilmiştir.

Tablo 2.24. Okul Kütüphanelerinin Fiziksel Alanına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	1-40 m^2		41-80 m^2		81-120 m^2		121 m^2 +		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	12	28,6	15	35,7	6	14,3	9	21,4	42	100,0
Özel	1	16,7	1	16,7	1	16,7	3	50,0	6	100,0
Toplam	13	27,1	16	33,3	7	14,6	12	25,0	48	100,0

Tablo 2.24'de okul kütüphanelerinin fiziksel alanının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımlarına bakıldığında devlet okullarında 15 (%35,7) oranla 41-80 m^2 ilk sırada, bunu 12 (%28,6) ile 1-40 m^2 takip etmiştir. Özel okullarda ise 3 (%50,0) ile 121 m^2 ve üzeri ilk sırada olup diğerleri 1 (%16,7) ile eşit çıkmıştır. Toplamda ise yoğunluk 16 (%33,3) ile 41-80 m^2 ilk sıradadır. Bu tablo ile daha önce Tablo 2,3'de değerlendirilen devlet ve özel okullardaki öğrenci sayısı ile ve bu tablodaki okul kütüphanesinin alanı karşılaştırılacak olunursa; devlet okullarında öğrenci yoğunluğu 21 (%50,0) ile 501-1000 ve 18 (%42,9) 0-500 takip etmiştir. Okul kütüphanesi alanının yoğunluğu ise 15 (%35,7) oranla 41-80 m^2 ilk sırada, bunu 12 (%28,6) ile 1-40 m^2 takip etmiştir. Özel okullarda ise öğrenci sayısının tamamı (%100) 0-500 arasında olup kütüphane alanı 3 (%50,0) ile 121 m^2 ve üzeri ilk sırada ve diğerleri 1'e (%16,7) eşittir. Elde edilen verilere göre okulda bulunan toplam öğrenci sayısı okul kütüphanesinin alanına göre oransal olarak karşılaştırıldığında özel okul kütüphanelerinin alanının daha geniş olduğu söylenebilir. Devlet okullarının kütüphane alanının küçük olmasının nedeni, bina yapımı aşamasında kütüphaneye yeterli alanın tahsis edilmemesi gösterilebilir. Ayrıca bu sonuç okul yapım aşamasında MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nin dikkate alınmadığını göstermektedir.

Tablo 2.25. Okul Kütüphanelerinde Ödünç Kitap Verilme Durumuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	38	90,5	3	7,1	1	2,4	42	100,0
Özel	6	100,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
Toplam	44	91,7	3	6,2	1	2,1	48	100,0

Tablo 2.25'de okul kütüphanelerinde ödünç kitap verilme durumunun, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 38 (%90,5) ile "evet" cevabı verilirken; özel okulların tamamı (%100) "evet" cevabı vermiştir. Toplamda ise 44 ile (%91,7) "evet" denilmiştir. MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne göre, haftanın belli gün ve saatlerinde öğrenci, öğretmen ve diğer personel ile çevre halkına kütüphanenin dışında okumak üzere ödünç kitap verilir diye belirtilmiştir (MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001: madde 16). Buna göre, devlet ve özel okul ayrımı yapmaksızın 44 (%91,7) gibi yüksek oranda öğrencilere okul kütüphanelerinden ödünç kitap verildiği belirlenmiştir.

Tablo 2.26. Okul Kütüphanesine Ayrılan Yıllık Bütçeye İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	7	16,7	33	78,6	2	4,8	42	100,0
Özel	5	83,3	1	16,7	0	0,0	6	100,0
Toplam	12	25,0	34	70,8	2	4,2	48	100,0

Tablo 2.26'da okul kütüphanesine ayrılan yıllık bütçenin, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımlar incelendiğinde devlet okullarında 33 (%78,6) oranla "hayır" cevabı verilirken, özel okullarda 5 (%83,3) ile "evet" cevabı verilmiştir. Toplamda ise 34 (%70,8) oranında "hayır" cevabı verilmiştir. IFLA/UNESCO (2018:1-2) okul kütüphanelerinin, eğitimli personele, bilgi kaynaklarına, araçlara, teknolojilere ve hizmetlere ayrılması için yeterli ve güvenilir bütçeye sahip olması gerektiğini belirtmiştir;

ancak özellikle devlet okul kütüphanelerinin büyük çoğunluğunda kütüphane hizmetlerine gerekli bütçenin ayrılmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca özel okulların devlet okullarına göre okul kütüphanesine ayrılan yıllık bütçesinin daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2.27. Okul Kütüphane Binası Veya Sınıfı İnşa Edildiğinde Kütüphane Olarak Tasarlanmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%
Devlet	22	52,4	20	47,6	42	100,0
Özel	4	66,7	2	33,3	6	100,0
Toplam	26	54,2	22	45,8	48	100,0

Tablo 2.27'de okul kütüphane binası veya sınıfı inşa edildiğinde kütüphane olarak mı tasarlanmıştır? sorusunun kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 22 (%52,4) ile "evet" cevabı verilirken, özel okullarda ise bu 4'tür (%66,7). Toplamda ise 26 (%54,2) ile "evet" cevabı verilmiştir. Bu verilere göre, özel okullar inşa edildiklerinde devlet okullarına göre daha yüksek oranla kütüphane binası veya sınıfı tasarlanıp ve yapılmıştır sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 2.28. Kütüphanenin Engelli Kullanıcıların Özel İhtiyaçlarını Karşılamaya Uygun Biçimde Tasarlanmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	16	38,1	24	57,1	2	4,8	42	100,0
Özel	2	33,3	3	50,0	1	16,7	6	100,0
Toplam	18	37,5	27	56,2	3	6,2	48	100,0

Tablo 2.28'de okul kütüphaneleri engelli kullanıcıların özel ihtiyaçlarını karşılamaya uygun biçimde tasarlanmış mıdır? sorusunun kurum türüne göre frekans ve

yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 24 (%57,1) ile "hayır" cevabı verilirken, özel okullarda ise bu 3'tür (%50,0). Toplamda ise 27 (%56,2) ile "hayır" cevabı verilmiştir. 2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi'ne göre "Engelli öğrencilerin kütüphanelerden faydalanabilmeleri için fizikî şartların iyileştirilmesi yönünde gerekli tedbirler alınır" (MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi, 2006: madde 6) şeklinde belirtilmektedir.

Bu bulgular, devlet ve özel okul ayırımı yapılmaksızın okul kütüphanelerinin engelli öğrencilerin kullanımı ve özel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik çok elverişli olmadığını göstermektedir. Okul kütüphanelerinin giriş katlarında olmaması veya yüksek katlarda yer alması ayrıca kütüphaneye erişimi sağlayan asansörlerin bazı okullarda bulunmaması, engelli öğrencilerin kütüphaneye erişim konusunda sıkıntı yaşamalarına neden olduğu söylenebilir.

Tablo 2.29. Okul Kütüphanesinde Çağın Gereklerine Uygun Bir Otomasyon Sisteminin Varlığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	18	42,9	23	54,8	1	2,4	42	100,0
Özel	3	50,0	2	33,3	1	16,7	6	100,0
Toplam	21	43,8	25	52,1	2	4,2	48	100,0

Tablo 2.29'da okul kütüphanelerinde çağın gereklerine uygun bir otomasyon sistemi var mıdır?" sorusunun kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 23 (%54,8) ile "hayır" cevabı verilirken, özel okullarda ise bu ise 3 (%50,0) olarak belirlenmiştir. Toplamda ise 25 (%52,1) ile "hayır" cevabı verilmiştir. Verilere göre devlet ve özel okullardaki okul kütüphanelerinde çağın gereklerine uygun otomasyon sistemi kullanımı oranı yüksek değildir. Devlet okullarında bu oran düşük iken özel okullarda ise ancak 3 (%50) oranında otomasyon sisteminin var olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2.30. Okul Kütüphanesinin Yayınlar, Fiziki Ortam Vs. Açısından Okulun Tüm Öğrencilerinin İlgisini Çekecek Düzeyde Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	28	66,7	10	23,8	4	9,5	42	100,0
Özel	6	100,0	0	0,0	0	0,0	6	100,0
Toplam	34	70,8	10	20,8	4	8,3	48	100,0

Tablo 2.30'da “Kütüphaneniz yayınlar, fiziki ortam vs. açısından tüm öğrencilerinizin ilgisini çekecek düzeyde midir?” sorusunun kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 28 (%66,7) ile "evet" denilirken, özel okullarda ise bu oran %100,0’dür. Toplamda ise 34 (%70,8) ile "evet" cevabı verilmiştir. 2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi kaynaklar bölümünde madde 9'a göre;

"(1) Kaynaklar; Bakanlıkça uygun bulunan eserler ile bilimsel nitelikte yayın ve araştırma yapan resmî kurum ve kuruluşların eserleri ile diğer ilgili mevzuat doğrultusunda öngörülen eserler arasından seçilir.

(2) Bu seçimde;

a. Öğrencilerin satın alma güçlerinin üstünde olup devamlı başvurulması gerekli olan ansiklopedi, sözlük, biyografi ve diğer başvuru eserlerine öncelik tanınmasına,
b. Kurumun tür ve seviyesine uygun eserlerin bulundurulmasına,
c. Öğrencilerin zihinsel ve ruhsal gelişimlerini sağlayacak bilimsel, belgesel, edebî (klasik, roman, hikâye, şiir vb.) eserler bulundurulmasına özen gösterilir" (MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi, 2006: madde 9) diye belirtilmektedir.

Elde edilen verilere dayanarak özel okul idarecileri, kütüphanelerindeki yayın ve fiziki ortamın, devlet okullarına göre daha yüksek oranla öğrencilerinin ilgisini çektiğini belirtmişlerdir. Özel okulların kütüphanelerinin yıllık bütçesi devlet okullarına göre daha fazla olduğundan ve bu kütüphaneler yayınları satın almada zorluk yaşamadıklarından, oranın bu yüzden daha yüksek olduğu düşünülebilir.

Tablo 2.31. Kütüphanede Yapılabilecek Çeşitli Etkinliklerde İç Mekân Tasarımı (Mobilya ve Ekipman Vb. Gibi) Yer Değişikliğine İzin Verecek Esneklikte Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	28	66,7	13	31,0	1	2,4	42	100,0
Özel	5	83,3	1	16,7	0	0,0	6	100,0
Toplam	33	68,8	14	29,2	1	2,1	48	100,0

Tablo 2.31'de “Kütüphanede yapılabilecek çeşitli etkinliklerde iç mekân tasarımı (mobilya ve ekipman vb. gibi) yer değişikliğine izin verecek esneklikte midir?” sorusunun, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarındaki idareciler 28 (%66,7) ile "evet" derken, özel okullarda ise bu oran 5’tir (%83,3). Toplamda ise 33 (%68,8) ile "evet" denilmiştir. Kütüphaneler toplantı salonları ile grup çalışmalarına da olanak verecek şekilde yer değişikliğine uygun esneklikte olmalıdır (Aşıcı ve Özarslan, 2002: 56). Bu ifadenin ışığında bulgulara bakılacak olunursa özel okul kütüphanelerinin, devlet okul kütüphanelerine göre iç mekân tasarımının yer değişikliğine izin verecek esneklikte ve daha uygun olduğu söylenebilir.

2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi’ne göre "Kütüphane, bireysel öğrenmelere fırsat verecek, proje ve araştırma çalışmalarına uygun olacak şekilde donatılır" (MEB Kütüphaneleri Standart Yönergesi, 2006: madde 6) diye belirtilmektedir. Bu verilere göre, özel okul kütüphanelerinin devlet okul kütüphanelerine göre daha iyi durumda olduğu görülse de, genel itibariyle 14 (%29,2) ile kütüphanede yapılabilecek çeşitli etkinliklerde iç mekân tasarımının yer değişikliğine izin verecek esneklikte olmadığı söylenebilir.

Tablo 2.32. Okul Kütüphanesinin Aydınlatma, Havalandırma ve Isıtma Sistemlerine Sahip Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%
Devlet	40	95,2	2	4,8	42	100,0
Özel	6	100,0	0	0,0	6	100,0
Toplam	46	95,8	2	4,2	48	100,0

Tablo 2.32'de “Okul kütüphanesi aydınlatma, havalandırma ve ısıtma sistemlerine sahip midir?” sorusunun kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 40 (%95,2) ile "evet" denilirken, özel okullarda ise bu oran %100,0’dür. Toplamda ise 46 (%95,8) ile "evet" denilmiştir. 2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi’ne göre “Kütüphane, kurumun yerleşim planında kolay ulaşılabilir, gürültüsüz bir yer belirlenerek aydınlatma, havalandırma ve ısıtma sistemlerine sahip olacak şekilde oluşturulur” (MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi, 2006: madde 5) şeklinde belirtilmektedir. Elde edilen verilere dayanarak okul kütüphanelerinin 46 (%95,8) gibi bir çoğunlukla aydınlatma, havalandırma ve ısıtma sistemlerine sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 2.33. Okul Kütüphanesinin Gürültüsüz ve Kütüphanenin Ses Yalıtımının Yapılmış Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Evet		Hayır		Fikrim Yok		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	27	64,3	14	33,3	1	2,4	42	100,0
Özel	5	83,3	1	16,7	0	0,0	6	100,0
Toplam	32	66,7	15	31,2	1	2,1	48	100,0

Tablo 2.33'de okul kütüphanesinin gürültüsüz ve kütüphanenin ses yalıtımının yapılmış olmasına ilişkin sorunun kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okullarında 27 (%64,3) ile "evet" denilirken, özel okullarda ise bu

oran 5'tir (%83,3). Toplamda ise 32 (%66,7) ile "evet" denilmiştir. 2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesine göre "Kütüphane, kurumun yerleşim planında kolay ulaşılabilir, gürültüsüz bir yerde belirlenerek aydınlatma, havalandırma ve ısıtma sistemlerine sahip olacak şekilde oluşturulur" (MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi, 2006: madde) diye belirtilmektedir. Elde edilen verilere göre okul kütüphanelerinin gürültüsüz veya kütüphanenin ses yalıtımının yapılmış olması hususunda özel okul kütüphanelerinin devlet okullarının kütüphanelerine göre daha iyi olduğu söylenebilir; fakat genel itibariyle bu oran düşüktür.

2.1.4. Okul İdarecilerinin Kütüphanelerine Yönelik Yaptıkları Çalışmalarda Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Bulgu ve Yorumları

Bu bölümde okul idarecilerinin okul kütüphaneleri hakkında yaptıkları çalışmalarından dolayı kendilerine puan verilmesi istenilmiştir. Puanlama 5'den 1'e doğru yani en yüksekten en düşüğe olacak şekilde sıralanmıştır. Anketin bu bölümünde okul kütüphanesine sahip olan 48 okulun kütüphaneden sorumlu idarecilerinin bakış açısı incelenecektir.

Tablo 2.34. İdarecilerin, Öğrencileri Kütüphaneye Alıştırmak İçin Etkinlikler Veya Faaliyetler Düzenlemesinde Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları

	1 puan		2 puan		3 puan		4 puan		5 puan		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	4	9,5	6	14,3	18	42,9	7	16,7	7	16,7	42	100,0
Özel	0	0,0	0	0,0	2	33,3	2	33,3	2	33,3	6	100,0
Toplam	4	8,3	6	12,5	20	41,7	9	18,8	9	18,8	48	100,0

$\bar{X}_{devlet}$: 3,17 $\bar{X}_{özel}$: 4,00 $\bar{X}_{toplam}$: 3,27

Tablo 2.34'de "Öğrencilerinizi kütüphaneye alıştırmak için etkinlikler veya faaliyetler düzenliyor musunuz?" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları incelendiğinde devlet okullarındaki idareciler kendilerine ilk sırada 18 (%42,9) ile "3 puan" verirken; bunu 7 (%16,7) ile 4 ve 5 puan takip etmiştir.

Özel okullardaki idareciler ise kendilerine 3 (%33,3) ile 3, 4, 5 puan vermişlerdir. Toplamda ise 20 (%41,7) ile en yüksek "3 puan" verilmiştir. Devlet ve özel okul idarecilerinin bu soruda kendilerine verdikleri puanların aritmetik ortalamaları incelendiğinde ise, devlet okul idarecileri ortalama 3,17 puan, özel okul idarecileri ise ortalama 4,00 puan vermişlerdir. Toplamda idareciler ise ortalama 3,27 puan vermişlerdir. Verilere göre, özel okul idarecilerinin kendilerini devlet okul idarecilerine göre daha başarılı kabul ettikleri söylenebilir. Bunun nedeninin de özel okulların ekonomik açıdan devlet okullarına daha güçlü olmasından kaynakladığı düşünülebilir.

Tablo 2.35. İdarecilerin, Kütüphane Sorunlarıyla Birebir İlgilenebilmesinde Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları

	1 puan		2 puan		3 puan		4 puan		5 puan		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	3	7,1	3	7,1	13	31,0	12	28,6	11	26,2	42	100,0
Özel	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	33,3	4	66,7	6	100,0
Toplam	3	6,2	3	6,2	13	27,1	14	29,2	15	31,2	48	100,0

$\bar{X}_{devlet}$: 3,60 $\bar{X}_{özel}$: 4,67 $\bar{X}_{toplam}$: 3,73

Tablo 2.35'de “Kütüphanenizin sorunlarıyla birebir ilgilenebiliyor musunuz?” sorusunun, kurum türüne göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları incelendiğinde, devlet okullarında idareciler kendilerine ilk sırada 13 (%31,0) ile "3 puan" verirken; bunu 12 (%28,6) ile "4 puan" takip etmiştir. Özel okullardaki idareciler ise kendilerine 4 (%66,7) ile "5 puan" verirken, bunu 2 (%33,3) ile "4 puan" takip etmiştir. Toplamda ise 15 (%31,2) ile en yüksek "5 puan" verilmiştir. Devlet ve özel okul idarecilerinin bu soruda kendilerine verdikleri puanların aritmetik ortalamaları incelendiğinde ise, devlet okul idarecileri ortalama 3,60 puan, özel okul idarecileri ise ortalama 4,67 puan vermişlerdir. Toplamda ise ortalama 3,73 puan vermişlerdir. Verilere göre özel okul idarecilerinin kendilerini, devlet okul idarecilerine göre daha başarılı kabul ettikleri söylenebilir.

Tablo 2.36. İdarecilerin, Ders Saatleri Dışında Okul Kütüphanesinin Öğrenciler İçin Kullanıma Açmasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları

	1 puan		2 puan		3 puan		4 puan		5 puan		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	7	16,7	5	11,9	4	9,5	9	21,4	17	40,5	42	100,0
Özel	1	16,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	5	83,3	6	100,0
Toplam	8	16,7	5	10,4	4	8,3	9	18,8	22	45,8	48	100,0

$\bar{X}_{devlet}$: 3,57 $\bar{X}_{özel}$: 4,33 $\bar{X}_{toplam}$: 3,67

Tablo 2.36'da “Ders saatleri dışında okul kütüphanesini öğrenciler için kullanıma açıyor musunuz?” sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları incelendiğinde, devlet okullarındaki idareciler kendilerine ilk sırada 17 (%40,5)ile 5 puan verirken; bunu 9 (%21,4) ile 4 puan takip etmiştir. Özel okullardaki idareciler ise kendilerine 5 (%83,3) ile 5 puan verirken, bunu 1 (%16,7) ile 1 puan takip etmiştir. Toplamda ise en yüksek olarak 22 (%45,8) ile 5 puan verilmiştir. Okul kütüphanelerinin diğer kütüphanelerin kullanımında kolaylık sağlaması ve öğrencilerin kütüphane kullanımında alışkanlık kazandırması için diğer kütüphanelerde kullanılan sistemlerin okul kütüphanelerinde de kullanması gereklidir. Kütüphanenin okul saatleri içinde mutlaka açık bulundurulması gerektiği gibi, tatil veya özel günlerde de açık tutulması önemlidir (Aşıcı ve Özarslan, 2002: 55). Bu husus dikkate alınarak, idarecilerin kendilerine verdiği puanların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, devlet okul idarecileri ortalama 3,57, özel okul idarecileri ise ortalama 4,33 puan vermişlerdir. İdareciler toplamda ise kendilerine ortalama 3,67 puan vermişlerdir. Ulaşılan verilere göre özel okul idarecilerinin kendilerini, devlet okul idarecilerine göre daha başarılı buldukları söylenebilir.

Tablo 2.37. İdarecilerin, Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Kütüphanesini Aktif Olarak Kullanmaları İçin Destek ve Tavsiyede Bulunmasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları

	1 puan		2 puan		3 puan		4 puan		5 puan		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	4	9,5	1	2,4	6	14,3	12	28,6	19	45,2	42	100,0
Özel	0	0,0	0	0,0	1	16,7	0	0,0	5	83,3	6	100,0
Toplam	4	8,3	1	2,1	7	14,6	12	25,0	24	50,0	48	100,0

$\bar{X}_{devlet}$: 3,98 $\bar{X}_{özel}$: 4,67 $\bar{X}_{toplam}$: 4,06

Tablo 2.37'de "Öğretmen ve öğrencilerin okul kütüphanesini aktif olarak kullanmaları için destek ve tavsiyede bulunuyor musunuz?" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları incelendiğinde devlet okullarında idareciler kendilerine ilk sırada 19 (%45,2) ile "5 puan" verirken; bunu 12 (%28,6) ile "4 puan" takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise kendilerine 5 (%83,3) ile "5 puan" ve 1 (%16,7) ile de "3 puan" vermişlerdir. Toplamda ise 24 (%50,0) ile en yüksek "5 puan" verilmiştir. Devlet ve özel okul idarecilerinin bu soruda kendilerine verdikleri puanların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, devlet okul idarecileri ortalama 3,98 puan, özel okul idarecileri ise ortalama 4,67 puan vermişlerdir. Toplamda ise ortalama 4,06 puan verilmiştir. Verilere göre özel okul idarecilerinin kendilerini devlet okul idarecilerine göre daha başarılı buldukları söylenebilir.

Tablo 2.38. İdarecilerin, Okul Kütüphane Görevlisinden Her Eğitim ve Öğretim Yılı Sonunda O Yıla İlişkin Çalışmalarını, Hizmetlerini ve Gelecek Yıla Ait Planlarını İstemesinde Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları

	1 puan		2 puan		3 puan		4 puan		5 puan		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	9	21,4	7	16,7	8	19,0	5	11,9	13	31,0	42	100,0
Özel	1	16,7	1	16,7	1	16,7	0	0,0	3	50,0	6	100,0
Toplam	10	20,8	8	16,7	9	18,8	5	10,4	16	33,3	48	100,0

$\bar{X}_{devlet}$: 3,14 $\bar{X}_{özel}$: 3,50 $\bar{X}_{toplam}$: 3,19

Tablo 2.38'de “Okul kütüphane görevlisinden her eğitim ve öğretim yılı sonunda o yıla ilişkin çalışmalarını, hizmetlerini ve gelecek yıla ait planları istiyor musunuz?” sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları incelendiğinde devlet okullarındaki idareciler kendilerine ilk sırada 13 (%31,0) ile "5 puan" verirken; bunu 9 (%21,4) ile "1 puan" takip etmiştir. Özel okullardaki idareciler ise kendilerine 3 (%50,0) ile "5 puan" ve 1 (%16,7) ile de 1, 2, 3 puan vermişlerdir. Toplamda ise 16 (%33,3) ile en yüksek "5 puan" verilmiştir. Devlet ve özel okul idarecilerinin bu soruda kendilerine verdikleri puanların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, devlet okul idarecileri ortalama 3,14 puan; özel okul idarecileri ise ortalama 3,50 puan vermişlerdir. Toplamda ise ortalama 3,19 puan verilmiştir. Elde edilen verilere göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre kendilerini daha başarılı buldukları söylenebilir.

Tablo 2.39. İdarecilerin, Okul Kütüphaneleri İçin Mesleki Dernek ve Kütüphanelerle İşbirliği Yapmasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları

	1 puan		2 puan		3 puan		4 puan		5 puan		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	13	31,0	7	16,7	10	23,8	9	21,4	3	7,1	42	100,0
Özel	4	66,7	1	16,7	1	16,7	0	0,0	0	0,0	6	100,0
Toplam	17	35,4	8	16,7	11	22,9	9	18,8	3	6,2	48	100,0

$\bar{X}_{devlet}$: 2,57 $\bar{X}_{özel}$: 1,50 $\bar{X}_{toplam}$: 2,44

Tablo 2.39'da “Okul kütüphaneniz için mesleki dernek ve kütüphanelerle işbirliği yapıyor musunuz?” sorusunun, kurum türüne göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları incelendiğinde devlet okullarındaki idareciler kendilerine ilk sırada 13 (%31,0) ile "1 puan" verirken; bunu 10 (%23,8) ile "3 puan" takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise kendilerine 4 (%66,7) ile "1 puan" ve 1 (%16,7) ile de 2 ve 3 puan vermişlerdir. Toplamda ise 17 (%35,4) ile en yüksek "1 puan" verilmiştir. Devlet ve özel okul idarecilerinin bu soruda kendilerine verdikleri puanların aritmetik ortalamaları incelendiğinde ise, devlet okul idarecileri ortalama 2,57 puan, özel okul idarecileri ise ortalama 1,50 puan vermişlerdir. Toplamda ise ortalama 2,44 puan verilmiştir. Bu

bulgular ışığında devlet okul idarecilerinin kendilerini özel okul idarecilerine göre daha başarılı buldukları söylenebilir.

Tablo 2.40. İdarecilerin, Kütüphaneci ve Diğer Yardımcı Personel Çalıştırırken Öğrenci Sayısını Dikkate Almasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları

	1 puan		2 puan		3 puan		4 puan		5 puan		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	8	19,0	7	16,7	10	23,8	7	16,7	10	23,8	42	100,0
Özel	1	16,7	1	16,7	0	0,0%	2	33,3	2	33,3	6	100,0
Toplam	9	18,8	8	16,7	10	20,8	9	18,8	12	25,0	48	100,0

$\bar{X}_{devlet}$: 3,10 $\bar{X}_{özel}$: 3,50 $\bar{X}_{toplam}$: 3,15

Tablo 2.40'da “Kütüphaneci ve diğer yardımcı personel çalıştırırken öğrenci sayısını dikkate alıyor musunuz?” sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları incelendiğinde devlet okullarındaki idareciler ilk sırada 10 (%23,8) ile "3 puan" ve "5 puan" verirken; bunu 8 (%19,0) ile "1 puan" takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise kendilerine 2 (%33,3) ile 4 ve 5 puan ve bunu 1 (%16,7) ile de 1 ve 2 puan takip etmiştir. Toplamda ise 12 (%25,0) ile en yüksek "5 puan" verilmiştir. Devlet ve özel okul idarecilerinin bu maddede kendilerine verdikleri puanların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, devlet okul idarecileri ortalama 3,10 puan, özel okul idarecileri ise ortalama 3,50 puan vermişlerdir. Toplamda ise ortalama 3,15 puan verilmiştir. Ulaşılan bu veriler doğrultusunda, özel okul idarecilerinin kendilerini devlet okul idarecilerine göre daha başarılı buldukları söylenebilir.

Tablo 2.41. İdarecilerin, Kütüphanenelerinde Her Ders Yılı Sonunda Bakım, Onarım ve Ayıklama İşlemlerini Yaptırmasında Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları

	1 puan		2 puan		3 puan		4 puan		5 puan		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	8	19,0	1	2,4	5	11,9	14	33,3	14	33,3	42	100,0
Özel	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	33,3	4	66,7	6	100,0
Toplam	8	16,7	1	2,1	5	10,4	16	33,3	18	37,5	48	100,0

$\bar{X}_{devlet}$: 3,60 $\bar{X}_{özel}$: 4,67 $\bar{X}_{toplam}$: 3,73

Tablo 2.41'de “Kütüphanenizde her ders yılı sonunda bakım, onarım ve ayıklama işlemlerini yaptırıyor musunuz?” sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları incelendiğinde devlet okullarındaki idareciler kendilerine ilk sırada 14 (%33,3) ile 4 ve 5 puan verirken; bunu 8 (%19,0) ile "1 puan" takip etmiştir. Özel okullardaki idareciler ise kendilerine 4 (%66,7) ile "5 puan" ve 2 (%33,3) ile "4 puan" vermişlerdir. Toplamda ise en yüksek 18 (%37,5) ile 5 puandır. Devlet ve özel okul idarecilerinin bu soruda kendilerine verdikleri puanların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, devlet okul idarecileri ortalama 3,60 puan, özel okul idarecileri ise ortalama 4,67 puan vermişlerdir. Toplamda ise ortalama 3,73 puan verilmiştir.

MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliğine (2001) göre, her ders yılı sonunda kütüphane kaynaklarından onarımı gerekli görülen kaynakların her türlü bakımı yaptırılması hususu dikkat çekilmiştir. Ayrıca, aşırı kullanımdan dolayı yıpranan, bilimsel değeri kalmayan, kurumun düzeyine uygun olmayan, uygunluk kararları kaldırılan eserlerin de ayıklanması gerektiği belirtilmiştir (MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliğine, 2001: madde 12). Sonuç olarak, okul kütüphanelerinde her ders yılı sonunda bakım, onarım ve ayıklama işlemleri konusunda özel okul idarecilerinin kendilerini devlet okul idarecilerine göre daha başarılı kabul ettikleri söylenebilir.

Tablo 2.42. İdarecilerin, Kütüphane Koleksiyonunda, Öğrencilerin Yaş Gruplarına Uygun, Müfredatı Destekleyen, Güvenilir, Zengin Koleksiyonları Basılı ve Elektronik Olarak Temin Ettirmesinde Kendilerini Değerlendirmelerine İlişkin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde ve Aritmetik Ortalama Dağılımları

	1 puan		2 puan		3 puan		4 puan		5 puan		Toplam	
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Devlet	7	16,7	8	19,0	12	28,6	6	14,3	9	21,4	42	100,0
Özel	1	16,7	0	0,0	0	0,0	3	50,0	2	33,3	6	100,0
Toplam	8	16,7	8	16,7	12	25,0	9	18,8	11	22,9	48	100,0

$\bar{X}_{devlet}$: 3,05 $\bar{X}_{özel}$: 3,83 $\bar{X}_{toplam}$: 3,15

Tablo 2.42'de "Kütüphane koleksiyonunda, öğrencilerin yaş gruplarına uygun, müfredatı destekleyen, güvenilir, zengin koleksiyonları basılı ve elektronik olarak temin ettirmekte misiniz?" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalama dağılımları incelendiğinde devlet okullarındaki idareciler kendilerine ilk sırada 12

(%28,6) ile "3 puan" verirken; bunu 9 (%21,4) ile "5 puan" takip etmiştir. Özel okullardaki idareciler ise kendilerine 3 (%50,0) ile "4 puan" ve 2 (%33,3) ile de "5 puan" vermişlerdir. Toplamda oranlar birbirlerine yakın olsa da 12 (%25,0) ile "3 puan" ilk sırada verilmiştir. Devlet ve özel okul idarecilerinin bu soruda kendilerine verdikleri puanların aritmetik ortalamaları incelendiğinde, devlet okul idarecileri ortalama 3,05 puan; özel okul idarecileri ise ortalama 3,83 puan vermişlerdir. Toplamda ise ortalama 3,15 puan verilmiştir.

MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne (2001) göre, okul kütüphanelerinde kaynaklar, seçimi ve sağlanması başlığı altında kütüphane kaynaklarının basılı ve teknolojik (elektronik ortam içerisindeki araç ve gereç) kaynaklardan oluşur diye belirtmiştir (MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001: madde 10). Elde edilen verilere göre, özel okul idarecilerinin kütüphane koleksiyonunda, öğrencilerin yaş gruplarına uygun, müfredatı destekleyen, güvenilir, zengin koleksiyonları basılı ve elektronik olarak temin ettirme konusunda kendilerini devlet okul idarecilerine göre daha başarılı buldukları söylenebilir.

2.1.5. Okul İdarecilerinin Okul Kütüphanelerin Genel Durumu ve Kullanımına Yönelik Bakış Açısının Bulgu ve Yorumları

Bu başlıkta okul kütüphanelerinin genel durumunu ve kullanımını saptamak adına idarecilere bu konuyla ilgili sorular yöneltilmiştir. Aşağıda bu sorular değerlendirilmiştir.

Tablo 2.43. Öğrencileri Okul Kütüphanesine Yönlendiren En Önemli Etkenlere İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
Yönlendiren Etkenler	f	%	f	%	f	%
Aile	15	13,5	1	6,3	16	12,6
İdareci	16	14,4	2	12,5	18	14,2
Öğretmen	31	27,9	5	31,3	36	28,3
Öğrencinin kendi isteği	29	26,1	6	37,5	35	27,6
Öğrencinin sosyal çevresi	20	18,0	2	12,5	22	17,3
Toplam	111	100,0	16	100,0	127	100,0

Tablo 2.43'de "Öğrencileri okul kütüphanesine yönlendiren en önemli etkenler sizce nelerdir?" sorusunun idareci görüşlerine göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, devlet okul idarecileri ilk olarak 31 (%27,9) ile "öğretmen" cevabı verirken, bunu 29 (%26,1) ile "öğrencinin kendi isteği" takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise ilk sırada 6 (%37,5) ile " öğrencinin kendi isteği " ve ikinci sırada ise 5 (%31,3) "öğretmen" cevabı takip etmiştir. Toplamda ise 36 (%28,3 ile) "öğretmen" görüşü ilk sıradadır. Bu sorunun cevapları birden fazla seçilebildiğinden dolayı sorunun seçenekleri 48 idareci tarafından toplam 127 kez seçilmiştir. Verilere göre çalışma grubunda bulunan tüm idareciler, öğrencileri okul kütüphanesine yönlendiren en önemli etken olarak öğretmeni görmektedir. Akabinde ise öğrencinin kendi isteğinin olduğu belirtilmiştir.

Tablo 2.44. Öğrencilerin Okul Kütüphanesini Daha Çok Ne İçin Kullandığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
Kütüphane Kullanımı	f	%	f	%	f	%
Arkadaş edinmek için	3	2,9	0	0	3	2,6
Boş zamanlarını değerlendirmek için	17	16,7	1	7,1	18	15,5
Ders çalışmak için	31	30,4	6	42,9	37	31,9
Okunacak kitap almak için	27	26,5	3	21,4	30	25,9
Ödevlerini araştırmak için	24	23,5	4	28,6	28	24,1
Toplam	102	100,0	14	100,0	116	100,0

Tablo 2.44'de kurum türünün, "Sizce öğrenciler okul kütüphanesini daha çok ne için kullanmaktadır?" sorusuna idarecilerin vermiş oldukları cevapların frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, devlet okul idarecileri en çok 31(%30,4) ile "ders çalışmak için" cevabını verirken, bunu 27 (%26,5) ile "okunacak kitap almak için" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 6 (%42,9) ile "ders çalışmak için" cevabını ilk sırada verirken, bunu 4 (%28,6) ile "ödevlerini araştırmak için" cevabı takip etmiştir. Toplamda ise 37 (%31,9) ile "ders çalışmak için" görüşü ilk sıradadır. Bu sorunun cevapları birden fazla seçilebildiğinden dolayı soruların seçenekleri idareciler tarafından toplam 116 kez

cevaplandırılmıştır. Verilere göre tüm idareciler, öğrenciler okul kütüphanesini daha çok "ders çalışmak için" kullandıkları şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 2.45. Öğrencilerin Okul Kütüphanelerine Karşı İlgilerini Artırıp, Kütüphanelerin Daha Verimli Kullanılmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
Kütüphaneyi Verimli Kullanım	f	%	f	%	f	%
Kütüphanecinin kütüphane tanıtımı yapması	22	17,7	3	17,6	25	17,7
Kütüphane koleksiyonunun zengin ve güvenilir olması	31	25,0	4	23,5	35	24,8
Kütüphanenin sessiz olması ve fiziki yapısının yeterliliği	26	21,0	2	11,8	28	19,9
Kütüphanecilik kulübünün aktif görev üstlenmesi	27	21,8	4	23,5	31	22,0
Okulda kütüphaneyle alakalı tiyatro, sergi vb. etkinliklerin düzenlenmesi	18	14,5	4	23,5	22	15,6
Toplam	124	100,0	17	100,0	141	100,0

Tablo 2.45'de "Öğrencilerin okul kütüphanelerine karşı ilgilerini artırıp, kütüphanelerin daha verimli kullanılması sizce aşağıdakilerden hangileriyle sağlanır?" sorusuna idarecilerin vermiş oldukları cevapların frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okul idarecileri 31 (%25,0) ile "kütüphane koleksiyonunun zengin ve güvenilir olması" cevabını ilk sırada verirken, bunu 27 (%21,8) ile "kütüphanecilik kulübünün aktif görev üstlenmesi" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 4 (%23,5) ile "kütüphane koleksiyonunun zengin ve güvenilir olması", "kütüphanenin sessiz olması ve fiziki yapısının yeterliliği" ve yine aynı oranla "okulda kütüphaneyle alakalı tiyatro, sergi vb. etkinliklerin düzenlenmesi", görüşlerini ilk sırada belirtmişlerdir. Toplamda ise 35 (%24,8) ile "kütüphane koleksiyonunun zengin ve güvenilir olması" görüşü ilk sıradadır. Bu sorunun cevapları birden fazla seçilebildiğinden dolayı, toplam 48 idareci tarafından seçenekler 141 kez işaretlenmiştir. Ulaşılan verilere göre idareciler, öğrencilerin okul kütüphanelerine karşı ilgilerini artırıp, kütüphaneleri daha verimli kullanmaları için kütüphane koleksiyonunun zengin ve güvenilir olması görüşünü daha fazla savundukları söylenebilir.

Tablo 2.46. Okul Kütüphanelerinin Öğrencilerin Hangi Yönlerinin Gelişmesinde Daha Fazla Etkili Olduğuna İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Devlet		Özel		Toplam	
Olumlu Etki	f	%	f	%	f	%
Okuma alışkanlığında	34	27,9	5	25	39	27,5
Bilgiyi bağımsız arayıp, bulup kullanmada	25	20,5	4	20	29	20,4
Yöntemli ve verimli ders çalışmada	19	15,6	3	15	22	15,5
Öğrencinin kendine güven duygusunu geliştirmesinde	22	18,0	3	15	25	17,6
Genel kültür ve düşünce olgunluğunda	22	18,0	5	25	27	19,0
Toplam	122	100,0	20	100,0	142	100,0

Tablo 2.46'da "Okul kütüphaneleri öğrenciler üzerinde olumlu etki yapmaktadır. Sizce aşağıdaki seçeneklerden hangisi veya hangileri buna daha fazla etki etmektedir?" sorusuna idarecilerin vermiş oldukları cevapların frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, devlet okul idarecileri 34 (%27,9) ile "okuma alışkanlığında" cevabı ilk sırada verirken, bunu 25 (%20,5) ile "bilgiyi bağımsız arayıp, bulup kullanmada" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise ilk olarak 5 (%25,0) ile "okuma alışkanlığında" ve "genel kültür ve düşünce olgunluğunda", ikinci sırada ise 4 (%20,0) ile "bilgiyi bağımsız arayıp, bulup kullanmada" görüş belirtmişlerdir. Toplamda ise 39 (%27,5) ile "okuma alışkanlığında" görüşü ilk sıradadır. Bu sorunun cevapları birden fazla seçilebildiğinden dolayı toplam idareciler tarafından toplam 142 kez cevaplandırılmıştır. Verilere göre devlet ve özel okul idarecilerinin, okul kütüphanelerinin öğrenciler üzerinde en fazla "okuma alışkanlığında" yarar sağladığı görüşünü savundukları söylenebilir.

Tablo 2.47. Öğrencilerin Okul Kütüphanesini İstenilen Düzeyde Kullanıp Faydalanmalarına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	15	35,7	16	38,1	5	11,9	5	11,9	1	2,4	3,93	1,09
Özel	3	50,0	3	50,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4,50	0,54
Toplam	18	37,5	19	39,6	5	10,4	5	10,4	1	2,1	4,00	1,05

Tablo 2.47'de "Öğrenciler okul kütüphanesini istenilen düzeyde kullanıp faydalanmaktadırlar" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde, devlet okulu idarecileri 16 (%38,1) ile "katılıyorum" cevabını ilk sırada verirken, bunu 15 (%35,7) ile "tamamen katılıyorum" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 3 (%50,0) ile "tamamen katılıyorum" ve 3 (%50,0) ile "katılıyorum" cevabını eşit sayıda vermişlerdir. Toplamda ise 19 (%39,6) ile "katılıyorum" görüşü ilk sıradadır. İdarecilerin vermiş oldukları "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" cevaplarının toplamı değerlendirilecek olunursa 31 (%73,8) ile devlet okul idarecileri, %100 ile de özel okul idarecileri, öğrencilerin okul kütüphanesini istenilen düzeyde kullanıp faydalandıkları görüşünü belirtmişlerdir. Bu görüş aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde, her iki kurum türündeki idarecilerin de bu soruyu benimsedikleri ve özellikle özel okul idarecilerinin ($\bar{X}$=4,50), devlet okul idarecilerine ($\bar{X}$=3,93) göre daha çok benimsediklerini söylemek mümkündür. Yine bu sorunun standart sapmaları incelendiğinde, özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=0,54), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,05) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere göre, özel okul idarecilerinin devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu söylenebilir.

Bu maddenin aritmetik ortalama sonuçlarına göre tüm idarecilerin ($\bar{X}$=4,00) önemli bir kısmının öğrencilerin okul kütüphanesini istenilen düzeyde kullanıp faydalandıklarına ilişkin görüş belirttikleri görülmektedir. Bu görüşü her iki kurum türünün idarecileri savunsa da, özellikle özel okul idarecilerinin devlet okul idarecilerine göre bunu daha çok savundukları söylenebilir.

Tablo 2.48. Mesai Saatleri Dışında Okul Kütüphanelerinin Açık Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	11	26,2	15	35,7	5	11,9	10	23,8	1	2,4	3,60	1,19
Özel	4	66,7	2	33,3	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4,67	0,51
Toplam	15	31,2	17	35,4	5	10,4	10	20,8	1	2,1	3,73	1,18

Tablo 2.48'de "Mesai saatleri dışında okul kütüphaneleri açık olmalıdır" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde, devlet okul idarecileri 15 (%35,7) ile "katılıyorum" cevabını çoğunlukla verirken bunu 11 (%26,2) ile "tamamen katılıyorum" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 4 (%66,7) ile "tamamen katılıyorum" seçeneğini birinci sırada; 2 (%33,3) ile de "katılıyorum" seçeneğini ikinci sırada vermişlerdir. Toplamda ise 17 (%35,4) ile "katılıyorum" görüşü ilk sıradadır. Verilere göre oranların en fazla olduğu "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" cevaplarının toplamı değerlendirilecek olunursa, 26 (%61,9) ile devlet okul idarecileri, %100 ile de özel okul idarecileri mesai saatleri dışında okul kütüphanelerinin açık olması gerektiği görüşünü belirtmişlerdir. Bu görüş aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde, her iki kurum türündeki idarecilerin de bu maddeyi benimsedikleri ve özellikle özel okul idarecilerinin ($\bar{X}$=4,67), devlet okul idarecilerine ($\bar{X}$=3,60) göre daha çok benimsedikleri söylenebilir. Yine bu maddenin standart sapmaları incelendiğinde özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=0,51), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,19) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sorunun aritmetik ortalama sonuçlarına göre tüm idarecilerin ($\bar{X}$=3,73) önemli bir kısmının, mesai saatleri dışında okul kütüphanelerinin açık olması gerektiği görüşünü belirttikleri anlaşılmaktadır. Bu görüşü her iki kurum türündeki idareciler savunsa da, özel okul idarecilerinin devlet okul idarecilerine göre daha çok savundukları söylenebilir.

Tablo 2.49. Okul Kütüphaneleri Olmadan Da Çağdaş Eğitimin Aksamadan Devam Etmesine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	4	9,5	5	11,9	6	14,3	12	28,6	15	35,7	2,31	1,33
Özel	0	0,0	0	0,0	2	33,3	2	33,3	2	33,3	2,00	0,89
Toplam	4	8,3	5	10,4	8	16,7	14	29,2	17	35,4	2,28	1,28

Tablo 2.49'da "Okul kütüphaneleri olmadan da çağdaş eğitim aksamadan devam eder" sorusunun kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde devlet okul idarecileri ilk olarak 15 (%35,7) ile "kesinlikle katılmıyorum" cevabını verirken, bunu 12 (%28,6) ile "katılmıyorum" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 2 (%33,3) ile "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevaplarını eşit oranda seçmişlerdir. Toplamda ise 17 (%35,4) ile "kesinlikle katılmıyorum" görüşü ilk sırada yer almaktadır. İdarecilerin vermiş oldukları "kesinlikle katılmıyorum" ve "katılmıyorum" cevaplarının toplamı değerlendirilecek olunursa, 27 (%64,3) ile devlet okul idarecileri, 4 (%66,6) ile de özel okul idarecileri, okul kütüphaneleri olmadan çağdaş eğitimin aksamadan devam edemeyeceği görüşünü belirtmişlerdir. Bu görüş aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde, her iki kurum türündeki idarecilerin de bu soruyu benimsemedikleri ve özellikle özel okul idarecilerinin ($\bar{X}$=2,00), devlet okul idarecilerine ($\bar{X}$=2,31) göre daha fazla düzeyde benimsemedikleri söylenebilir. Yine bu maddenin standart sapmaları incelendiğinde, özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=0,89), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,13) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre okul kütüphaneleri olmadan da çağdaş eğitimin aksamadan devam edemeyeceği görüşünü daha çok savundukları söylenebilir. Tüm idarecilerin ($\bar{X}$=2,28) aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde, okullarda kütüphane olmazsa çağdaş eğitimin aksayacağını düşündükleri söylenebilir.

Tablo 2.50. Ülkemizde Uygulanan Eğitim Politikalarının Okul Kütüphanelerine Karşı İzlediği Tutumun Yeterince Olumlu Olmasına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	10	23,8	11	26,2	10	23,8	8	19,0	3	7,1	3,41	1,25
Özel	1	16,7	0	0,0	2	33,3	3	50,0	0	0,0	2,84	1,16
Toplam	11	22,9	11	22,9	12	25,0	11	22,9	3	6,2	3,34	1,24

Tablo 2.50'de ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının okul kütüphanelerine karşı izlediği tutumun yeterince olumlu olmasına ilişkin idarecilerin bakış açısına yönelik sorunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde devlet okulu idarecileri 11 (%26,2) ile "katılıyorum" cevabını ilk sırada verirken, bunu 10 (%23,8) ile "tamamen katılıyorum" ve "kararsızım" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 3 (%50,0) ile oransal olarak en çok "katılmıyorum" ve ardından 2 (%33,3) ile de "kararsızım" cevabını vermişlerdir. Toplamda ise cevaplar birbirlerine çok yakın olsa da 12 (%25,0) "kararsızım" görüşü ilk sıradadır.

Bu verilere göre, devlet okul idarecilerinin, "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" şeklindeki cevapları olan 21 (%50,0) ile ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının okul kütüphanelerine karşı izlediği tutumu yeterince olumlu buldukları; özel okul idarecilerinin ise "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevaplarının 3 (%50,0) ile devlet okul idarecilerine göre olumlu bulmadıkları söylenebilir. Bu görüş aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde devlet okul idarecilerinin ($\bar{X}$=3,41) bu soruyu benimsedikleri, özel okul idarecilerinin ise ($\bar{X}$=2,84) bu soru karşısında kararsız kaldıkları söylenebilir. Yine bu sorunun standart sapması incelendiğinde, özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=1,16), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,25) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Elde edilen verilere göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sorunun aritmetik ortalama sonuçlarına göre tüm idarecilerin ($\bar{X}$=3,34) ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının okul kütüphanelerine karşı izlediği tutumu, yeterince olumlu bulma noktasında kararsız kaldıkları belirlenmiştir. Bu görüşe devlet okul idarecilerinin katıldığı, özel okul idarecilerinin ise kararsız kaldığı söylenebilir.

Bu sonuç MEB'in eğitime yönelik mevzuat ile kütüphane hizmetleri arasındaki ilişkiyi, tam anlamıyla ortaya koyamadığını göstermektedir.

Tablo 2.51. MEB'in Okul Kütüphanelerine Yeterli Düzeyde Maddi Destek Verdiğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	5	11,9	10	23,8	9	21,4	11	26,2	7	16,7	2,89	1,29
Özel	0	0,0	0	0,0	2	33,3	3	50,0	1	16,7	2,17	0,75
Toplam	5	10,4	10	20,8	11	22,9	14	29,2	8	16,7	2,80	1,25

Tablo 2.51'de "MEB, okul kütüphanelerine yeterli düzeyde maddi destek vermektedir" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde devlet okulu idarecileri 11 (%26,2) ile "katılmıyorum" cevabını ilk sırada verirken; bunu 10 (%23,8) ile "katılıyorum" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 3 (%50,0) ile "katılmıyorum" ve 2 (%33,3) ile de "kararsızım" cevaplarını vermişlerdir. Toplamda ise 14 (%29,2) ile "katılmıyorum" görüşü ilk sıradadır. Bu görüş, aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde devlet okul idarecilerinin ($\bar{X}$=2,89) kararsız kaldıkları, özel okul idarecilerinin ($\bar{X}$=2,17) ise görüşü benimsemediği söylenebilir. Yine bu maddenin standart sapmaları incelendiğinde, özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=0,75), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,29) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Buradan ankete verilen cevaplara göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sorunun aritmetik ortalama sonuçları incelediğinde tüm okul idarecilerinin ($\bar{X}$=2,80) MEB'in okul kütüphanelerine yeterli düzeyde maddi destek verdiği hususunda kararsız kaldıkları anlaşılmaktadır. Yine bu soruda devlet okul idarecilerinin kararsız kaldıkları, buna karşılık özel okul idarecilerinin de MEB'in okul kütüphanelerine yeterli düzeyde maddi destek vermediğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 2.52. Okul İdarecilerinin MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği Hakkında Bilgi Sahibi Olması Gerektiğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	22	52,4	15	35,7	3	7,1	0	0,0	2	4,8	4,31	0,97
Özel	2	33,3	4	66,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4,34	0,51
Toplam	24	50,0	19	39,6	3	6,2	0	0,0	2	4,2	4,32	0,92

Tablo 2.52'de "Okul idarecileri MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği hakkında bilgi sahibi olmalıdır" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde devlet okul idarecileri 22 (%52,4) ile "tamamen katılıyorum" cevabını ilk sırada verirken; bunu 15 (%35,7) ile "katılıyorum" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 4 (%66,7) ile "katılıyorum" ve 2 (%33,3) ile de "tamamen katılıyorum" cevabını vermişlerdir. Toplamda ise 24 (50,0) ile "tamamen katılıyorum" cevabı ilk sıradadır. Veriler değerlendirildiğinde, oranların en yüksek olduğu "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" cevaplarını 37 (%88,1) ile devlet okul idarecileri; %100 ile de özel okul idarecileri vermişlerdir. Bu görüş aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde her iki kurum türündeki idarecileri de bu maddeyi benimsedikleri ve özellikle özel okul idarecilerinin ($\bar{X}$=4,34), devlet okul idarecilerine ($\bar{X}$=4,31) göre daha çok benimsedikleri söylenebilir. Yine bu maddenin standart sapmaları incelendiğinde özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=0,51), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=0,97) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Buradan ankete verilen cevaplara göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sorunun aritmetik ortalama sonuçlarına göre tüm idarecilerin ($\bar{X}$=4,32) önemli bir kısmının MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği hakkında bilgi sahibi olmalı görüşünü ileri sürdükleri görülmektedir. Bu görüşü her iki kurum türündeki idareciler savunsa da özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha çok savundukları söylenebilir.

Tablo 2.53. Bilişim Teknolojilerinin ve İnternet Kullanımının Yaygınlaşmasıyla Öğrencilerin Bilgiye Erişimi Kolaylaştığı İçin, Okul Kütüphanelerinin Eski Önemini Yitirdiğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	8	19,0	10	23,8	8	19,0	10	23,8	6	14,3	3,10	1,35
Özel	2	33,3	1	16,7	1	16,7	2	33,3	0	0,0	3,50	1,37
Toplam	10	20,8	11	22,9	9	18,8	12	25,0	6	12,5	3,15	1,35

Tablo 2.53'de "Bilişim teknolojilerinin ve internet kullanımının yaygınlaşmasıyla öğrencilerin bilgiye erişimi kolaylaştığı için, okul kütüphaneleri eski önemini yitirmiştir" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde, devlet okul idarecilerinin 10 (%23,8) ile "katılıyorum" ve yine aynı oranla "katılmıyorum" cevaplarını ilk vermişlerdir. Bunu 8 (%19,0) ile "tamamen katılıyorum" ve yine aynı oranla "kararsızım" cevapları takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 2 (%33,3) ile "tamamen katılıyorum "ve aynı oranla "katılmıyorum" ve akabinde 1 (%16,7) ile "katılıyorum" ve aynı oranla "kararsızım" şeklinde cevap vermişlerdir. Toplamda ise 12 (%25,0) ile "katılmıyorum" görüşü ilk sıradadır. Bu görüş aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde devlet okul idarecilerinin ($\bar{X}$=3,10) bu soruda kararsız kaldıkları; özel okul idarecilerinin ise ($\bar{X}$=3,50) ile bu soruyu benimsedikleri söylenebilir. Yine bu sorunun standart sapmaları incelendiğinde, özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=1,37), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,35) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Buradan ankete verilen cevaplara göre devlet okul idarecilerinin, özel okul idarecilerine göre çok az da olsa da daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Bu sorunun aritmetik ortalamalarının sonuçlarına göre, bilişim teknolojilerinin ve internet kullanımının yaygınlaşmasıyla öğrencilerin bilgiye erişimi kolaylaştığı için, okul kütüphanelerinin eski önemini yitirdiğine özel okul idarecileri katılsa da devlet okul idarecileri ile toplamda tüm idarecilerin ($\bar{X}$=3,15) kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

Tablo 2.54. Okul Kütüphanelerinde Kütüphaneciye İhtiyaç Olmadığına ve Bu Görevi Herhangi Bir Görevlinin De Yapabileceğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	2	4,8	3	7,1	2	4,8	10	23,8	25	59,5	1,74	1,14
Özel	0	0,0	1	16,7	1	16,7	2	33,3	2	33,3	2,17	1,16
Toplam	2	4,2	4	8,3	3	6,2	12	25,0	27	56,2	1,80	1,14

Tablo 2.54'de "Okul kütüphanelerinde kütüphaneciye ihtiyaç yoktur, bu görevi herhangi bir görevli de yapabilir" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde, devlet okul idarecileri 25 (%59,5) ile "kesinlikle katılmıyorum" 10 (%23,8) ile de "katılmıyorum" cevabını vermişlerdir. Özel okul idarecileri ise 2 (%33,3) ile "kesinlikle katılmıyorum" ve yine aynı oranla "katılmıyorum" şeklinde cevaplamışlardır. Toplamda ise 27 (%56,2) ile "kesinlikle katılmıyorum" görüşü ilk sıradadır. Verilere göre, oranların en yüksek olduğu "kesinlikle katılmıyorum" ve "katılmıyorum" cevaplarının toplamı değerlendirilecek olunursa 35 (%83,3) ile devlet okul idarecileri, 4 (%66,6) ile de özel okul idarecileri, okul kütüphanelerinde kütüphaneciye ihtiyaç vardır ve bu görevi herhangi bir görevli yapamaz görüşünü belirtmişlerdir. Bu görüşü aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde her iki kurum türündeki idarecilerin bu maddeyi benimsemedikleri ve özellikle devlet okul idarecilerinin ($\bar{X}$=1,74), özel okul idarecilerine ($\bar{X}$=2,17) göre daha fazla düzeyde benimsemedikleri söylenebilir. Yine bu maddenin standart sapmaları incelendiğinde devlet okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=1,14), özel okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,16) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Buradan ankete verilen cevaplara göre devlet okul idarecilerinin, özel okul idarecilerine göre oransal olarak çok az da olsa daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Devlet okul idarecilerinin, özel okul idarecilerine göre okul kütüphanelerinde kütüphaneciye ihtiyaç olduğunu ve bu görevi herhangi bir görevlinin yapamayacağı görüşünü daha çok savundukları söylenebilir. Tüm idarecilerin ($\bar{X}$=1,80) aritmetik

ortalama değerleri incelendiğinde, okul kütüphanelerinde kütüphaneciye ihtiyaç olduğunu ve bu görevi herhangi bir görevlinin yapamayacağını düşündükleri söylenebilir.

Tablo 2.55. Kullanıcıların (Öğrencilerin) Bilgi İhtiyacını Karşılamak İçin Diğer Kütüphanelerden Ödünç Yayın Alınıp Verilmesine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	11	26,2	16	38,1	10	23,8	3	7,1	2	4,8	3,74	1,08
Özel	2	33,3	2	33,3	2	33,3	0	0,0	0	0,0	4,00	0,89
Toplam	13	27,1	18	37,5	12	25,0	3	6,2	2	4,2	3,78	1,05

Tablo 2.55'de “Kullanıcıların (öğrencilerin) bilgi ihtiyacını karşılamak için diğer kütüphanelerden ödünç yayın alınıp verilmeli” sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde devlet okul idarecileri 16 (%38,1) ile "katılıyorum", 11 (%26,2) ile de "tamamen katılıyorum” cevabını vermişlerdir. Özel okul idarecileri ise 2 (%33,3) ile tamamen katılıyorum”, "katılıyorum" ve yine aynı oranla "kararsızım" cevabını vermişlerdir. Toplamda ise 18 (%37,5) ile "katılıyorum" görüşü ilk sıradadır. Verilere bakılarak, oranların en yüksek olduğu "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" cevaplarının toplamı değerlendirilecek olunursa 27 (%64,3) ile devlet, 4 (%66,6) ile de özel okul idarecilerinin, kullanıcıların bilgi ihtiyacını karşılamak için diğer kütüphanelerden ödünç kitap alınıp verilmesi görüşünü belirtmişlerdir. Bu görüş aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde her iki kurum türündeki idarecilerin de bu soruyu benimsedikleri ve özellikle özel okul idarecilerinin ($\bar{X}$=4,00), devlet okul idarecilerine ($\bar{X}$=3,74) göre daha çok benimsedikleri söylenebilir. Yine bu sorunun standart sapmaları incelendiğinde özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=0,89), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,08) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Buradan ankete verilen cevaplara göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bulgular özel okul idarecilerinin ödünç kitap alınıp verilmesi etkinliğini devlet okul idarecilerine göre daha fazla önemsediklerini göstermektedir. Ayrıca tüm okul idarecilerinin ($\bar{X}$=3,78) aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde ise ödünç kitap alınıp verilmesi etkinliğini gerekliliğini düşündükleri söylenebilir.

Tablo 2.56. Kütüphanede ve Okulun Çeşitli Yerlerinde Kütüphane Kaynaklarına Erişim Sağlayan Bilgisayarların Bulunmasının Gerekliliğine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	23	54,8	13	31,0	2	4,8	2	4,8	2	4,8	4,27	1,08
Özel	1	16,7	4	66,7	1	16,7	0	0,0	0	0,0	4,00	0,63
Toplam	24	50,0	17	35,4	3	6,2	2	4,2	2	4,2	4,23	1,03

Tablo 2.56'da "Kütüphanede ve okulun çeşitli yerlerinde kütüphane kaynaklarına erişim sağlayan bilgisayarlar bulunmalıdır" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde devlet okul idarecileri 23 (%54,8) ile "tamamen katılıyorum" cevabını ilk sırada verirken, bunu 13 (%31,0) ile "katılıyorum" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 4 (%66,7) ile "katılıyorum" cevabını vermiş, bunu 1 (%16,7) "tamamen katılıyorum" ve "kararsızım" cevapları takip etmiştir. Toplamda ise 24 (%50,0) ile "tamamen katılıyorum" görüşü ilk sıradadır. Verilere göre oranların en yüksek olduğu "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" cevapları değerlendirilecek olunursa 36 (%85,8) ile devlet, 5 (%83,4) ile de özel okul idarecileri, kütüphanede ve okulun çeşitli yerlerinde kütüphane kaynaklarına erişimi sağlayan bilgisayarlar bulunmalı görüşünü belirtmişlerdir. Bu görüşün aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde her iki kurum türündeki idarecilerin bu görüşü benimsedikleri ve özellikle devlet okul idarecilerinin ($\bar{X}$=4,27), özel okul idarecilerine ($\bar{X}$=4,00) göre bu görüşü daha çok benimsedikleri söylenebilir. Yine bu sorunun standart sapmaları incelendiğinde özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=0,63), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,08) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Buradan ankete verilen cevaplara göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bulgular devlet okul idarecilerinin, kütüphane ve okulun çeşitli yerlerinde kütüphane kaynaklarına erişimi sağlayan bilgisayarlar bulunmasını özel okul idarecilerine göre daha fazla önemsedikleri söylenebilir. Bunun sonucunda tüm okul idarecilerinin ($\bar{X}$=4,23) aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde bu görüşe katıldıkları söylenebilir.

Tablo 2.57. Ülkemizde Sosyo-Ekonomik Düzeyleri Farklı Öğrencilerin Aynı Sıklıkla Kütüphane Hizmetlerinden Faydalandığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	12	28,6	7	16,7	6	14,3	10	23,8	7	16,7	3,17	1,49
Özel	2	33,3	0	0,0	1	16,7	3	50,0	0	0,0	3,17	1,47
Toplam	14	29,2	7	14,6	7	14,6	13	27,1	7	14,6	3,17	1,47

Tablo 2.57'de "Ülkemizde sosyo-ekonomik düzeyleri farklı öğrenciler aynı sıklıkla kütüphane hizmetlerinden faydalanmaktadır" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde, devlet okul idarecileri 12 (%28,6) ile "tamamen katılıyorum" cevabını ilk sırada verirken, bunu 10 (%23,8) ile "katılmıyorum" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 3 (%50,0) ile "katılmıyorum" cevabını verirken, bunu 2 (%33,3) ile "tamamen katılıyorum" cevabı takip etmiştir. Toplamda ise 14 (%29,2) ile "tamamen katılıyorum" görüşü ilk sıradadır. Bu görüş aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde devlet okul idarecilerinin ($\bar{X}$=3,17), özel okul idarecileri ile ($\bar{X}$=3,17) aynı oranla kararsız oldukları söylenebilir. Yine bu sorunun standart sapmaları da incelendiğinde özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=1,47), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,49) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Buradan ankete verilen cevaplara göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre çok az da olsa daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Verilere göre devlet ve özel okul idarecileri sosyo-ekonomik düzeyleri farklı öğrencilerin benzer sıklıkla kütüphane hizmetlerinden faydalanma hususunda aynı oranla

kararsız kaldıkları belirlenmiştir. Tüm idarecilerin ($\bar{X}$=3,17) aritmetik ortalama değeri incelendiğinde, devlet ve özel okul idarecilerinin bu soruda kararsız kaldıkları söylenebilir.

Tablo 2.58. Bazı Derslerin Kütüphanelerde İşlenmesi Öğrencilerin Kütüphaneye Alışmaları Açısından Olumlu Etki Yaptığına İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	24	57,1	13	31,0	3	7,1	2	4,8	0	0,0	4,41	0,82
Özel	2	33,3	4	66,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4,34	0,51
Toplam	26	54,2	17	35,4	3	6,2	2	4,2	0	0,0	4,40	0,79

Tablo 2.58'de "Bazı derslerin kütüphanelerde işlenmesi öğrencilerin kütüphaneye alışmaları açısından olumlu etki yapar" sorusunun kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde devlet okul idarecileri 24 (%57,1) ile "tamamen katılıyorum" cevabını ilk sırada verirken, bunu 13 (%31,0) ile "katılıyorum" cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 4 (%66,7) ile "katılıyorum" yanıtını verirken, bunu 2 (%33,3) ile “tamamen katılıyorum" cevabı takip etmiştir. Toplamda ise 26 (%54,2) ile "tamamen katılıyorum" görüşü ilk sıradadır. Verilere göre, oranların en yüksek olduğu "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" cevapları değerlendirilecek olunursa 37 (%88,1) ile devlet, %100 ile de özel okul idarecileri, bazı derslerin kütüphanelerde işlenmesinin öğrencilerin kütüphaneye alışmaları açısından olumlu etki yaptığı görüşünü belirtmişlerdir. Bu görüşün aritmetik ortalama değerleri incelendiğinde her iki kurum türündeki idarecilerin bu maddeyi benimsedikleri ve özellikle devlet okul idarecilerinin ($\bar{X}$=4,41), özel okul idarecilerine ($\bar{X}$=4,34) göre daha çok benimsedikleri söylenebilir. Yine bu sorunun standart sapmaları incelendiğinde özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=0,51), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=0,82) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Buradan ankete verilen cevaplara göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Bu bulgular devlet okul idarecilerinin, bazı derslerin kütüphanelerde işlenmesinin öğrencilerin kütüphaneye alışmaları açısından olumlu etki yaptığını özel okul idarecilerine göre daha çok önemsedikleri söylenebilir. Ayrıca tüm idarecilerin ($\bar{X}$=4,40) aritmetik ortalamalarına bakılacak olunursa bu görüşe katıldıkları söylenebilir.

Tablo 2.59. Ülkemizdeki Okul İdarecilerinin Kütüphanelerin Daha Etkin ve Verimli Kullanılması İçin Yeterli Düzeyde Çaba Harcayıp Görevlerini Yerine Getirdiklerine İlişkin İdarecilerin Bakış Açısının Kurum Türüne Göre Frekans, Yüzde, Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Dağılımları

	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum			
Kurum Türü	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	SS
Devlet	6	14,3	12	28,6	9	21,4	12	28,6	3	7,1	3,15	1,20
Özel	0	0,0	1	16,7	3	50,0	2	33,3	0	0,0	2,84	0,75
Toplam	6	12,5	13	27,1	12	25,0	14	29,2	3	6,2	3,11	1,15

Tablo 2.59'da "Ülkemizdeki okul idarecileri kütüphanelerin daha etkin ve verimli kullanılması için yeterli düzeyde çaba harcayıp görevlerini yerine getirmektedir" sorusunun, kurum türüne göre frekans, yüzde, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri incelendiğinde devlet okul idarecileri 12 (%28,6) ile "katılıyorum" ve aynı oranla "katılmıyorum" cevaplarını vermişlerdir. Bunları 9 (%21,4) ile “kararsızım” cevabı takip etmiştir. Özel okul idarecileri ise 3 (%50,0) ile "kararsızım" yanıtını verirken, bunu 2 (%33,3) ile "katılmıyorum" cevabı takip etmiştir. Toplamda ise 14 (%29,2) ile "katılmıyorum" görüşü ilk sıradadır. Bu görüş aritmetik ortalama değerlerine göre incelendiğinde, devlet okul idarecileri ($\bar{X}$=3,15) ile özel okul idarecilerinin ($\bar{X}$=2,84) kararsız kaldıkları söylenebilir. Yine bu maddenin standart sapmaları incelendiğinde özel okul idarecilerinin standart sapmasının (SS=0,75), devlet okul idarecilerinin standart sapmasına (SS=1,20) göre daha düşük olduğu görülmektedir. Buradan ankete verilen cevaplara göre özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre daha homojen bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak tüm okul idarecilerinin, kütüphanelerin daha etkin ve verimli kullanılması için yeterli düzeyde çaba harcayıp görevlerini yerine getirmeleri hususunda kararsız kaldıkları söylenebilir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Okul idarecileri, okullarda verilen eğitim ve öğretimin en iyi şekilde sürdürülmesinden sorumlu olan kişilerdir. Bu sorumluluk sadece okulda bulunan sınıfların yönetiminden ibaret değildir. İdarecilerin sorumlulukları arasında okulun bir parçası ve modern eğitimin önemli öğelerinden olan okul kütüphanelerinin düzenlenmesi ve idaresi de vardır.

Okul kütüphanelerinin daha iyi hizmet sunabilmeleri için okul idarecilerine görev yaptıkları kurumda okul kütüphaneleriyle ilgili önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin bazıları MEB tarafından Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği bağlamında resmi olarak belirtilmekte, bazıları da okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açısı sonucu gönüllük esasına dayanmaktadır; çünkü okul idarecisi okulun en yetkin ve tüm faaliyetlerinden sorumlu olan kişisidir. Bu nedenle görevinin gereği olarak okuldaki tüm faaliyetlere ve birimlere yönelik farklı ve olumlu çalışmalar yapabilir. Bu açıdan okul kütüphanelerinin arzulanan düzeyde hizmet vermesinde okul idarecilerinin okul kütüphanelerine yönelik yaklaşımları oldukça önemlidir. Hiç şüphesiz okul idarecilerinin okul kütüphaneleri hakkındaki pozitif düşünceleri, kütüphaneleri oluşturan temel unsurları imkânlar dâhilinde en iyi düzeye taşıyacak ve kütüphanelerin daha iyi hizmet sunmasında önemli katkıları beraberinde getirecektir.

Devlet ve özel okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açılarının karşılaştırılarak incelenmesi, mevcut durumu ortaya koyması açısından önemlidir. Bundan dolayı çağın gerektirdiği modern okul kütüphanelerinin tesisinde ve idaresinde görev yaptıkları kurumlarda önemli rolü olan devlet ve özel okul idarecilerinin, okul kütüphanelerine bakış açısının karşılaştırılmasına ilişkin araştırmacı tarafından anket geliştirilmiş ve örneklem grubundaki okul idarecilerine uygulanmıştır. Araştırma, anket çalışması ile elde edilen verilerle desteklenerek ortaya konulmaya ve değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Devlet ve özel okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açılarının karşılaştırılması yönelik yapılan bu çalışma, 'Kavramsal Yaklaşım' ile 'Bulgu ve Yorumlar' olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın ilk bölümü kuramsal olarak ele alınmış, ikinci bölümünde ise devlet ve özel okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açılarının belirlenmesi için Erzurum il merkezinde bulunan

Yakutiye, Palandöken ve Aziziye ilçelerindeki kütüphaneye sahip olan tüm ortaöğretim kurumlarında uygulanan anket sonucu elde edilen verilerle desteklenmiştir.

Birinci bölüm 'Kavramsal Yaklaşım' başlığı altından dört alt başlıktan oluşmaktadır. Bunlar, Eğitim ve Öğretim, Okul İdaresi, Kütüphane Tanımı ve Türleri ve Okul Kütüphaneleridir. Bu bölümün alt başlıklara ayrılıp değerlendirilmesindeki amaç, okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açılarını karşılaştırmadan önce, yapılan çalışmayla ilgili bahsi geçen konu ve kavramların daha iyi anlaşılmasının sağlanması; yukarıda sıralanan alt başlıkların tanımı, türleri, amaçları, önemi ve arasındaki farkların vs. değişik başlıklar altında ayrı ayrı açıklanması gereğidir. Böylece okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açıları bir bütün olarak ele alınıp, daha sağlıklı değerlendirmelerle karşılaştırılma yapılması hedeflenmiştir. Buna göre:

- İlk olarak birinci bölümün Eğitim ve Öğretim alt başlığında eğitimin tanımı, türleri (formal ve informal eğitim ve türleri), öğretimin tanımı, eğitim ve öğretim arasındaki farklar çeşitli yönleri ile ele alınarak değerlendirilmiştir.

En bilinen tanımıyla eğitim, belli hedefleri gerçekleştirmek için insanın kendi yaşantısı yoluyla istendik davranış değişikliğidir. Eğitim kendi içerisinde, yukarıda da ifade edildiği gibi, formal ve informal olarak ikiye ayrılır. Formal eğitim belirli bir amaç doğrultusunda önceden eğitici tarafından gerçekleştirilen plan, uygulama ve değerlendirme sürecidir. İnformal eğitim ise planlı olmayıp tamamen gelişigüzel bir şekilde ortaya çıkan eğitim türüdür.

Öğretim, formal eğitimin okullarda yapılan ve yürütülen kısmıdır. Kısacası öğretim, belirli bir plan çerçevesinde okul vb. gibi bir mekânda gerçekleştirilen ve genellikle bir belge ile sonuçlanan formal eğitime denir.

Sıklıkla karıştırılan eğitim ve öğretim kavramlarının en belirgin farklarından biri de eğitimin yaşam boyu devam etmesidir. Diğer bir fark ise öğretimin plan ve program çerçevesinde herhangi bir mekânda gerçekleşmesidir.

- İkinci olarak Okul İdaresi alt başlığında ise okul idarecisinin tanımı yapılıp, görev yetki ve sorumluluklarından bahsedilmiştir. Okul idarecisi, eğitim yönetimini belirli mekânlarda uygulayan kişi olup görev yaptıkları okullarda eğitim ve öğretimin belirli yetkilerle en iyi şekilde sürülmesinden sorumlu kişidir.

- Üçüncü alt başlık olan Kütüphane Tanımı ve Türlerinde ise kütüphanenin tanımı yapılmış, türleri çeşitli yönleri ile ele alınarak değerlendirilmiştir.

Kütüphaneler çeşitli bilgi kaynaklarına ev sahipliği yapan, asıl amacı ise içinde bulunduğu toplumun bilgi gereksinimine cevap vermek olan ve sunduğu hizmetlerden dolayı herhangi bir karşılık beklemeden hizmet sunan eğitim kurumlarıdır.

Kütüphaneler kendi içerisinde farklı türlere ayrılır. Bunlar, milli kütüphane, üniversite kütüphanesi, halk ve çocuk kütüphanesi, özel kütüphane ve okul kütüphanesidir.

- Son olarak okul kütüphanelerinin ele alındığı birinci bölümün dördüncü alt başlığında, okul kütüphanelerinin amaç, görev ve öneminden bahsedilerek; bu kütüphane, kütüphaneyi oluşturan temel unsurlar bağlamında incelenip, okul idarecilerinin okul kütüphanesi üzerindeki görevleri ayrıca irdelenmiştir.

Okul kütüphaneleri geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızın eğitim ve öğretim hayatlarında önemli uğrak yerlerindendir. Okul kütüphaneleri çağdaş eğitimin en önemli öğelerinden biridir. Bu kütüphaneler, öğrencilerin bilgi gereksinimini karşılayarak öğrenmelerini sağlayan, kişisel ve zihinsel özelliklerini geliştiren kurumlardır. Bunun için okul kütüphaneleri modern eğitimde önemli bir yere olup sahiptir. Bu bağlamda söz konusu kütüphanelerin belirli amaç ve görevleri vardır.

Kütüphaneleri oluşturan temel unsurlar kullanıcı, personel, derme (koleksiyon), bina, bütçe ve teknolojidir. Eğitimin arzulanan hedeflere ulaşılabilmesi için bu unsurların kütüphanelerde en iyi düzeyde bir araya getirilmesi gerekir. Böylece kütüphanelerin çağın gereklerine uygun hizmet vermesi sağlanabilir.

İkinci bölüm Uygulama, Bulgu ve Yorumlar alt başlığından oluşmaktadır. Bu bölümde okul kütüphanelerinden sorumlu okul idarecilerine uygulanan ankette elde edilen veriler tablolarla desteklenmiş analizleri ve yorumları yapılmıştır. Bu araştırmada "betimsel yöntem" kullanılmıştır. Çalışma ile ilgili verilerin elde edilmesinde anket tekniğinden yararlanılmıştır. Çalışma grubunu Erzurum il merkezinde bulunan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçelerindeki okul kütüphanesine sahip tüm ortaöğretim kurumları oluşturmuştur. Söz konusu okulların sayısı 48 olup, devlet ve özel okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açılarını karşılaştırabilmek için çalışma

grubunda bulunan okullarda her okulda okul kütüphanesinden sorumlu bir idareci ile anket yapılmak suretiyle çalışma grubunu toplam 48 kişi oluşturmaktadır. Uygulanan anket 5 bölüm ve 60 sorudan oluşmaktadır. Araştırma için hazırlanan anket soruları gruplandırılarak sırasıyla şu başlıklar altında toplanmıştır:

- ✓ Kurumun genel bilgileri,
- ✓ İdarecilerin kişisel bilgileri,
- ✓ Okul kütüphaneleri hakkında genel bilgiler,
- ✓ Okul kütüphanelerinde yapılan çalışmalar,
- ✓ Okul idarecilerin okul kütüphaneleri hakkındaki görüşleridir.

Bu soruların hazırlanma aşamasındaki amaç, devlet ve özel okul idarecilerinin okul kütüphanelerine bakış açılarının karşılaştırılmasıdır.

Araştırmanın problemleri için anket yoluyla elde edilen verilerin analizi bölümlerde farklılık gösterse de yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları bağlamında incelenip, yorumlanmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Okul idarecilerinin görev yaptıkları okulda, kütüphane genel bilgileri hakkında bakış açısı ve kurum türüne göre nasıl olduğuna ilişkin elde edilen verilerin sonuçları;

1. Kapsam içinde değerlendirilen 43 devlet okulunun sadece 1'inde okul kütüphanesi olmadığı ve 42 (%97,7) devlet okulunun okul kütüphanesinin olduğu tespit edilmiştir. Toplamda 13 özel okulun ise 6'sında okul kütüphanesi vardır. Kütüphanesi bulunan özel okulların tüm özel okullar içerisindeki oranı ise %46,2'dir. Bu sonuçlar ışığında özel okullarda kütüphaneleşme oranının oldukça düşük olduğu söylenebilir.

Ancak bazı özel okulların aynı binada farklı tür ve isimlerde eğitim ve öğretim hayatlarına devam ettikleri görülmüştür. Bu doğrultuda aynı binada birden fazla okul barındıran kurum sayısı ikidir. Bahsi geçen bu iki özel eğitim kurumunun her birinde sadece birer tane okul kütüphanesi olmak suretiyle toplamda iki okul kütüphanesinin olduğu belirlenmiştir. Yani aynı binada farklı isimlerle hizmet veren özel okulların yalnızca birinde okul kütüphanesi vardır. Bundan dolayı söz konusu özel eğitim kurumlarında her kurumdan bir idareci olmak üzere toplam iki kurumda iki okul idarecisiyle anket yapılmıştır. İkinci bölüm olan bulgu ve yorumlar kısmında ise tek binada birden fazla okul barındıran ve tek okul kütüphanesine sahip olan bu iki özel

eğitim kurumunun okul kütüphanesinin bağlı olduğu okul ve idarecisi değerlendirmelerde dikkate alınmış ve istatistik hesaplamalara bu şekilde dâhil edilmiştir.

2. Özel okulların kütüphanelerinde bulunan yayın sayısı, devlet okullarına göre daha azdır. Buna karşılık özel okulların öğrenci sayısının tamamı 0-500 arası olduğundan ve devlet okullarının öğrenci sayısı özel okullara göre fazla olduğu için bu soru devlet ve özel okullar için oransal olarak yakın kabul edilebilir. 2006 yılında yayımlanan MEB Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi'nde "Basılı olmayan kaynaklardan CD, kaset, film, slayt, videokaseti, resim, fotoğraf, plak, ses kaseti, disket ve benzerleri ile basılı kaynaklardan; öğrenci sayısına göre en az, 200-999 öğrencili okullarda 6000-10000 kitap, 1000'den fazla öğrencisi bulunan okullarda da her öğrenciye 10 kitap düşecek şekilde hizmete sunulur" ifadesinde belirtilen öneri ile okul kütüphanelerinde öğrenci başına düşen kitap sayısı arasındaki fark oldukça fazladır. Okul kütüphanelerinde bulunan yayın sayısının fazla olduğu bazı istisnai okullar olsa da her iki kurum türünün genelinde yayın sayısı yeterli değildir.

3. Devlet okullarında eğitim gören öğrenciler, özel okullardaki öğrencilere göre okul kütüphanelerini daha az kullanmaktadır. Tüm okullarda okul kütüphanelerinin öğrenciler tarafından kullanım yoğunluğu incelendiğinde, öğrencilerin yarısı veya yarısından azı kütüphaneyi kullandığı belirlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin okul kütüphanelerini kullanma oranı oldukça düşüktür.

4. Okul kütüphanelerinde yayınları seçerken izlenen yollar incelendiğinde en yüksek oran %50,6 ile ilgili zümre başkanlarının görüşlerine göre sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç yayın seçiminde zümre başkanlarının görüşlerinin ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Yayın seçiminde öğrenci-veli oranı ise daha düşük çıkmıştır.

5. Özel okul öğrencilerinin, devlet okul öğrencilerine göre okul kütüphanesini daha sık kullandıkları belirlenmiştir. Tüm öğrencilerin %70,8'i kütüphaneyi haftada birkaç gün kullandıkları tespit edilmiştir.

6. Okul kütüphanelerindeki kaynaklar; devlet okullarında bağış, özel okullarda ise satın alma yoluyla yayın sağlandığı ilk sırada belirlenmiştir. Yayın sağlama yollarından biri olan değişimin devlet okullarında oldukça az buna karşılık özel okullarda ise hiç yapılmadığı ve kütüphaneye kaynak sağlamada her iki kurumda da son sırada yer aldığı belirlenmiştir.

7. Devlet okul kütüphanelerinde bağış yoluyla sağlanan bilgi kaynaklarının, özel okul kütüphanelerine göre oransal olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

8. Her iki kurum türünde de kütüphane tanıtımının en çok birebir yolla yapıldığı ve devlet okullarında kütüphane tanıtımının, özel okullarda yapılan kütüphane tanıtımına göre oransal olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

9. Devlet okullarında okul kütüphanelerinden sorumlu görevlinin, ilk sırada öğretmen/öğrenci; özel okullarda ise öğretmen/öğrenci ile Bilgi ve Belge Yönetimi veya Kütüphanecilik mezunu %50 ile aynı oranda olduğu belirlenmiştir.

10. Kütüphane koleksiyonu hangi sınıflandırma sistemine göre raflara yerleştirildiği sorusunda bilgi sahibi olmayan devlet okul idarecileri %59,5, özel okul idarecileri %33,3 ve toplamda okul idarecileri ise %56,3 ile bilgi sahibi olmadıkları belirlemiştir. Ancak MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne göre "Sınıflamada Dewey Onlu Sınıflama Sistemi kullanılır" (MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği, 2001: madde 11) şeklinde belirtilmektedir. Okul idarecilerinin Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği hakkında bilgi sahibi olma durumlarının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, devlet okul idarecilerinin %59,5 ile özel okul idarecilerinin %83,3 ve toplamda ise %62,5 oranında bilgi sahibi oldukları belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuca göre, okul idarecilerinin yönetmeliğin bu maddesi hakkında istenilen düzeyde bilgi sahibi olmadıkları söylenebilir.

11. Okul kütüphanelerinin devlet okullarının tamamında, özel okullarda ise %83,3 ile okulun içinde olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de genel eğilimin okul kütüphanesinin okul içinde uygun bir alanda hizmet vermesi şeklinde olduğu söylenebilir. İster bağımsız bir binada isterse de okul binası içinde hizmet sunsun, esas itibariyle kütüphanenin etkin ve verimli bir mekânda hizmet sunmasının önemli olduğu unutulmamalıdır.

12. Okul kütüphanelerinde masa sandalye sayısının %52,1 ile 26-50 arasında olduğu belirlenmiştir. Öğrenci sayısına göre oransal olarak özel okul kütüphanelerinin devlet okul kütüphanelerine daha iyi olduğu söylenebilir.

13. Özel okul kütüphanelerinin devlet okulu kütüphanelerine göre hizmet sundukları alanlarının daha geniş olduğu söylenebilir.

14. Okul kütüphanelerinde ödünç kitap verilip verilmemesi hususunda devlet okul kütüphanelerinde %90,5, özel okulların ise tamamında ödünç verme faaliyetinin gerçekleştiği belirlenmiştir. Bu veri ışığında özel okulların devlet okullarına göre ödünç kitap verme hususunda daha iyi olduğu söylenebilir.

15. Okul kütüphanesine ayırdığınız yıllık bütçe var mıdır? sorusuna özel okul idarecileri %83,3 ile evet cevabı verirken; buna karşılık devlet okul idarecileri ise %16,7 ile evet cevabını vermişlerdir. Bu veriler doğrultusunda devlet okul kütüphanelerine ayrılan yıllık bütçenin, özel okul kütüphanelerine ayrılan yıllık bütçeye göre oransal olarak oldukça düşük olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç, araştırmanın alt hipotezlerinden olan "Erzurum'daki devlet ortaöğretim okul kütüphanelerinin bütçesi yetersizdir" hipotezini doğrulamaktadır.

16. Kütüphane binası veya sınıfı, okul binası ilk inşa edildiğinde kütüphane olarak tasarlanmış olması sorusunun cevapları incelendiğinde, devlet okullarında %52,4, özel okullarda %66,7 ve toplamda ise %54,2 sonucu çıkmıştır. Okul kütüphanelerinin yaklaşık yarısı okul inşası bittikten sonra herhangi bir yerin kütüphane olarak kurulmasıyla oluşturulmuştur. Bu sonuç kütüphanenin sahip olması gereken unsurlardan biri olan bina unsurunun yerine getirilmediğini göstermektedir.

17. Devlet okul kütüphanelerinin %38,1'nin ve özel okul kütüphanelerinin de yarısının, toplamda ise %37,5'inin, engelli kullanıcılarının özel ihtiyaçlarını karşılamaya uygun olduğu sonucu tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre bu oran oldukça düşüktür.

18. Özel okullar devlet okullarına göre daha yüksek oranla kütüphanelerinde otomasyon sistemi kullanmaktadır. Ancak bu oranlar okulların yarısına tekabül etmektedir. Bilişim teknolojilerinin etkin olarak kullanıldığı günümüzde kütüphanelerin yarı yarıya otomasyon sistemine sahip olması bir eksikliktir. MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliğinde (2001: madde 11) "kataloglar; yazar adı, kaynak adı ve konularına göre alfabetik olarak düzenlenir. Yapılan işlemler bilgisayar ortamına aktarılır" şeklinde belirtilmektedir. Dolayısıyla elde edilen bu verilere göre okul kütüphanelerinin yarısının otomasyon sistemi kullanmadığı belirlenmiştir.

19. Devlet okul idarecilerinin %66,7'si, özel okul idarecilerinin ise tamamı okul kütüphanesinin öğrencilerin ilgisini çekecek düzeyde olduğunu belirtmişlerdir.

20. Özel okul kütüphanelerinin devlet okul kütüphanelerine göre kütüphanede yapılabilecek çeşitli etkinliklerde iç mekân tasarımının (örneğin; mobilya ve ekipmanlar) yer değişikliğine izin verecek şekilde daha esnek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

21. Özel okul kütüphanelerinin tamamı, devlet okullarının ise %95,2'si aydınlatma, havalandırma ve ısıtma sistemlerine sahiptir.

22. Devlet okul kütüphanelerinin %64,3'ünün, özel okul kütüphanelerinin ise %83,3'ü gürültüsüz veya ses yalıtımına sahip olduğu belirlenmiştir.

Okul idarecilerinin kütüphaneye yönelik yaptıkları çalışmalarda kendilerini değerlendirmelerine ilişkin bakış açılarının kurum türüne göre nasıl olduğuna yönelik elde edilen veriler incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmıştır;

1. Öğrencileri okul kütüphanesine alıştırmak için etkinlikler veya faaliyetler düzenleme hususunda özel okul idarecileri kendilerini devlet okul idarecilerine göre daha başarılı bulmaktadır. MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne (2001: madde 15) göre kütüphaneci veya kütüphane öğretmeni, kütüphanecilik kulübü, yayın ve iletişim kulübü, kültür ve edebiyat kulübü rehber öğretmenleriyle de işbirliği yapması sonucu "her yıl mart ayının son haftasında yapılan "kütüphane haftası" ve çocuk kitapları ile ilgili çalışma yapar ve programlar düzenler" şeklinde belirtilmiştir. Hiç kuşkusuz okulda yapılacak tüm programlar okul idarecilerinin hatırlatması, teşviki, önermesi ve gözetimi altında yapılır. Bu faaliyetin yapılmasında da okul idarecisi önemli rol oynamaktadır.

2. İdarecilerin kütüphane sorunlarıyla birebir ilgilenebilmeleri hususunda özel okul idarecilerinin kendilerini, devlet okul idarecilerine göre daha başarılı buldukları sonucu çıkmıştır.

3. Ders saatleri dışında okul kütüphanesini öğrenciler için kullanıma açma sorusunda özel okul idarecileri, devlet okul idarecilerine göre kendilerini daha başarılı bulmaktadır. Bunun nedeninin, özel okul kütüphanelerinin devlet okul kütüphanelerine göre ders saatleri dışında da açık olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

4. Özel okul idarecileri, devlet okul idarecilerine göre öğretmen ve öğrencilerin okul kütüphanesini aktif olarak kullanmaları için daha çok destek ve tavsiyede bulunma konusunda kendilerini daha başarılı bulmaktadır.

5. Okul kütüphane görevlisinden her eğitim ve öğretim yılı sonunda o yıla ilişkin çalışmalarını, hizmetlerini ve gelecek yıla ait planları isteme sorusunda, özel okul idarecileri devlet okul idarecilerine göre kendilerini daha başarılı buldukları söylenebilir.

6. Devlet okul idarecileri, okul kütüphaneleri için mesleki dernek ve kütüphanelerle işbirliği yapma hususunda kendilerini özel okul idarecilerine göre daha başarılı buldukları sonucuna varılmıştır. Bu konuda, devlet okul kütüphanelerinde yeterli olmasa da, yine bir çalışma olduğu belirlenmiştir.

7. Özel okul idarecileri kütüphaneci ve diğer yardımcı personel çalıştırırken öğrenci sayısını dikkate alma konusunda kendilerini devlet okul idarecilerine göre daha başarılı buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

8. Okul kütüphanelerinde her ders yılı sonunda bakım, onarım ve ayıklama işlemleri yaptırma sorusunda özel okul idarecileri kendilerini devlet okul idarecilerine göre daha başarılı bulmaktadır. MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde (2001: madde 12) bu hususa dikkat çekilmiştir. Sonuç olarak, devlet okul idarecilerinin kütüphanelerindeki çalışmalar yeterli bulunmamıştır.

9. Kütüphane koleksiyonunda, öğrencilerin yaş gruplarına uygun, müfredatı destekleyen, güvenilir, zengin koleksiyonları basılı ve elektronik olarak temin ettirme konusunda özel okul idarecileri kendilerini devlet okul idarecilerine göre daha başarılı buldukları sonucuna varılmıştır. MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'nde (2001: madde 8) belirtilen bu husus doğrultusunda özellikle devlet okul kütüphanelerindeki çalışmalar yeterli bulunmamıştır.

Okul idarecilerinin okul kütüphaneleri hakkında yaptıkları çalışmalarda kendilerini değerlendirme hususunda özel okul idarecileri, devlet okul idarecilerine göre kendilerini genelde daha başarılı buldukları saptanmıştır.

Okul idarecilerinin okul kütüphanelerinin genel durumuna ve kullanımına ilişkin bakış açısının ne olduğuna yönelik kurum türüne göre elde edilen veriler incelendiğinde ise aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Devlet okul idarecileri, öğrencileri okul kütüphanesine yönlendiren en önemli etkenin öğretmenler olduğu cevabını ilk sırada verirken; özel okul idarecileri ise ilk sırada öğrencinin kendi isteği olduğu görüşünü belirtmişlerdir.

2. Devlet ve özel okul idarecileri öğrencilerin okul kütüphanesini daha çok ders çalışmak için kullandıkları görüşünü belirtmişlerdir. Özel okul idarecilerinin bu soruyu devlet okul idarecilerine göre daha fazla savundukları söylenebilir.

3. İdarecilerin öğrencilerin okul kütüphanelerine karşı ilgilerini artırıp, kütüphanelerin daha verimli kullanılması sorusuna vermiş oldukları cevaplar arasında oransal olarak büyük fark olmadığı; ancak toplamda bu cevaplar arasında kütüphane koleksiyonunun zengin ve güvenilir olması görüşü öne çıkmıştır.

4. Devlet ve özel okul idarecilerinin vermiş oldukları cevapların toplamı incelenmiş, bu doğrultuda okul kütüphanelerinin öğrenciler üzerinde en fazla okuma alışkanlığında fayda sağladığı görüşü belirtilmiştir.

5. Devlet ve özel okul idarecileri öğrencilerin okul kütüphanesini istenilen düzeyde kullanıp faydalandıkları görüşünü savunmuşlardır. Özel okul idarecilerinin devlet okul idarecilerine göre bu durumu daha fazla önemsedikleri söylenebilir.

6. Özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre mesai saatleri dışında okul kütüphanesinin açık olması gerektiği görüşünü daha çok savundukları söylenebilir. Bu soruyu destekler nitelikte olan “Ders saatleri dışında okul kütüphanesini öğrenciler için kullanıma açıyor musunuz?” sorusunda da özel okul idarecileri, devlet okul idarecilerine göre kendilerini daha başarılı bulmuşlardır.

7. Her iki kurum türündeki idareciler okul kütüphaneleri olmadan çağdaş eğitimin aksamadan devam edemeyeceğini savunmuştur. Bu düşünceyi özel okul idarecilerinin, devlet okul idarecilerine göre oransal olarak daha fazla savundukları sonucu ortaya çıkmıştır; fakat il merkezinde bulunan 13 özel okulun yalnızca 6'sında kütüphane olması ise düşündürücüdür.

8. Ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının okul kütüphanelerine karşı izlenen tutumu, devlet okul idarecileri olumlu bulurken buna karşılık özel okul idarecilerinin ise bu konuda kararsız kaldıkların belirlenmiştir. Tüm okul idarecilerinin ise kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

9. MEB’in, okul kütüphanelerine yeterli düzeyde maddi destek verip vermediği sorusuna, devlet okul idarecilerinin verdikleri cevaplar incelendiğinde kararsız kaldıkları belirlenmiştir. Özel okul idarecileri ise MEB’in okul kütüphanelerine yeterli düzeyde

maddi destek vermediği görüşündedir. Tüm okul idarecilerinin bu soruda kararsız kaldıkları tespit edilmiştir.

10. Özel okul idarecilerinin oransal üstünlüğüyle ve her iki kurum idarecileri de okul idarecilerinin "MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği" hakkında bilgi sahibi olmalı görüşünü oldukça yüksek oranlarla savunmuşlardır. Bunu bir ihtiyaç olarak gören okul idarecileri, idarecilerin "Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği" hakkında bilgi sahibi olma durumlarının, kurum türüne göre frekans ve yüzde dağılımları incelendiğinde, özel okul idarecilerinin %83,3 ve devlet okul idarecilerinin ise %59,5 ile bilgi sahibi oldukları belirlenmiştir. Toplamda idarecilerin %62,5'inin yönetmelik hakkında bilgi sahibi oldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

11. Okul idarecileri, bilişim teknolojilerinin ve internet kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte öğrencilerin bilgiye erişimi kolaylaştığı için okul kütüphaneleri eski önemini yitirmiştir görüşüne oransal olarak birbirine yakın cevaplar vererek, devlet okul idarecilerinin kararsız kaldıkları, özel okul idarecilerinin ise bu görüşe katıldıkları söylenebilir. Bu sonuç özel okul idarecilerinde, bilişim teknolojilerinin ve internet kullanımının yaygınlaşmasıyla kütüphaneler eski önemini giderek yitireceği algısının oluştuğu söylenebilir.

12. Her iki kurum türünün idarecileri, okul kütüphanelerinde kütüphaneciye ihtiyaç olduğunu ve bu görevi herhangi bir görevlinin yapamayacağını ifade etmişlerdir. Devlet okul idarecilerinin özel okul idarecilerine göre bu durumu daha fazla önemsedikleri söylenebilir.

13. Kullanıcıların bilgi ihtiyacını karşılamak için diğer kütüphanelerden ödünç kitap alınıp verilmesine ilişkin özel okul idarecilerinin oransal üstünlüğüyle tüm okul idarecilerinin genellikle bu görüşe iştirak ettikleri saptanmıştır. Ancak bu sorunun paralelinde olan, "okul kütüphaneniz için mesleki dernek ve kütüphanelerle işbirliği yapıyor musunuz?" sorusunda başta özel okul idarecileri olmak üzere tüm okul idarecilerinin genelde kendilerini başarısız buldukları söylenebilir.

14. İdarecilerin büyük çoğunluğu, kütüphanede ve okulun çeşitli yerlerinde kütüphane kaynaklarına erişim sağlayan bilgisayarların bulunmasının gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Devlet okul idarecilerinin özel okul idarecilerine göre bu durumu daha fazla önemsedikleri söylenebilir. Ancak, bu sorunun doğrultusunda yarıdan fazlasında

okul kütüphanelerinde çağın gereklerine uygun bir otomasyon sisteminin dahi kurulu olmadığı belirlenmiştir.

15. Devlet ve özel okul idarecilerinin sosyo-ekonomik düzeyleri farklı öğrencilerin aynı sıklıkla kütüphane hizmetlerinden faydalanma hususunda kararsız kaldıkları belirlenmiştir.

16. Devlet okul idarecilerinin, özel okul idarecilerine göre bazı derslerin kütüphanelerde işlenmesi öğrencilerin kütüphaneye alışmaları açısından olumlu etki yapacağını daha fazla önemsedikleri söylenebilir. Bu görüşün sağlıklı yürüyebilmesi için hiç şüphesiz öğretmen ve öğrencileri okul kütüphanesine yönlendirmek gerekir. Bu sorunun paralelinde idarecilere yöneltilen öğretmen ve öğrencilere okul kütüphanesini aktif olarak kullanmaları için destek ve tavsiyede bulunulması sorusunda başta özel okul idarecileri olmak üzere tüm okul idarecileri kendilerini başarılı bulmuşlardır. Sonuç olarak, idareciler bazı derslerin kütüphanelerde işlenmesi için gerekli çabayı sarf ettiklerini çoğunlukla düşündükleri söylenebilir.

17. İdarecilerden, diğer meslektaşlarını da içine alan genel değerlendirme yapmaları istenmiş ve ülkemizdeki okul idarecilerine kütüphanelerin daha etkin ve verimli kullanılması için yeterli düzeyde çaba harcayıp görevlerini yerine getirip getirmedikleri sorulmuştur. Bu soruda her iki kurum türündeki idarecilerin de kararsız kaldıkları belirlenmiştir.

Ayrıca örneklem grubundaki devlet okul idarecileri %92,9, özel okul idarecileri %83,3 ile toplamda %91,7'si kütüphanecilikle ilgili herhangi bir eğitim, seminer vb. eğitimlere katılmadıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç, araştırmanın alt hipotezlerinden olan "Erzurum'daki orta öğretim düzeyindeki okul idarecilerinin okul kütüphaneleri ve kütüphaneciliği konusundaki bilgi düzeyleri yetersizdir" hipotezini doğrulamaktadır.

Bu sonuç okul idarecilerinin okul kütüphaneleriyle ilgili yapacakları çalışma ve alacakları kararlarda sağlıklı karar vermelerini olumsuz yönde etkileyecektir. Okul kütüphanelerini oluşturan temel unsurların daha iyi olması ve kütüphanelerin çok daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılması okullarda özellikle idarecilerin çabası sonucu sağlanır. Bu da idarecilere, kütüphane ve hizmetlerinin önemi anlatılarak bu konuda bilgi ve farkındalıklarının artırılmasıyla gerçekleştirilebilir. Yine bu sonuç doğrultusunda tüm okul idarecilerinin "Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği" hakkında %62,5 oranında bilgi

sahibi oldukları tespit edilmiştir. Bu oran oldukça düşüktür.

Elde edilen tüm bulgular doğrultusunda Erzurum merkez ilçeleri olan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçelerindeki devlet ve özel ortaöğretim kurumlarında yer alan okul kütüphanelerinin çoğunlukla MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği ve Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesine göre tanzim edilmediği ve yönetilmediği belirlenmiştir. Bu durum, öğrencilerin kütüphane kaynak ve hizmetlerinden yeterince yararlanmadığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu sonuç ve durum araştırmanın hipotezi olan "Erzurum ili merkez ilçelerinden Aziziye, Palandöken ve Yakutiye'de bulunan ortaöğretim kurumlarındaki okul kütüphaneleri MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği ve Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi'ne uygun düzenlenmediği için, etkin bir şekilde kütüphane hizmeti sunmaları sınırlıdır; bu durum eğitim ve öğretimi olumsuz yönde etkilediği gibi okul idarecilerinin de okul kütüphanesine bakış açılarını etkilemektedir" hipotezini doğrulamaktadır.

Araştırmanın bulgu ve sonuçlarına yönelik olarak şu önerilerde bulunulabilir:

1. Eğitim ve öğretimin etkin bir şekilde devam edebilmesi için her okulda bir kütüphanenin olması gerekir. Kütüphanesi bulunmayan okullarda MEB'in belirlediği standart ve kütüphaneyi oluşturan temel unsurlar dikkate alınarak bunlara göre kütüphanelerin kurulması gerekmektedir.

2. Okul kütüphanelerinde yayın sayısının ve çeşitliliğinin artırılmasında okul idarecileri MEB, veli, okul aile birliği, bağışçı vs. gibi kurum ve kişilerle gerekli bağlantıları kurup koleksiyon artırılmasına önem vermelidir.

3. Kütüphanelerin tüm öğrenciler tarafından kullanılmaması, okul kütüphanelerinin ilgi çekmeyişi, fiziki mekân yetersizliği, yayınların güncel olmayışı veya eksikliği, gürültülü oluşu, öğrencilerin kütüphaneyi kullanmaları için teşvik veya tavsiyenin olmayışı vs. gibi etkenler kütüphanelerin kullanım oranlarını düşürmektedir. Okul idarecileri, okul kütüphanelerinin öğrenciler tarafından daha fazla kullanımını sağlamak için yukarıda sayılan eksikleri dikkate alıp gerekli düzenlemeleri yapmalıdır.

4. Kütüphanelere kaynak seçiminde öğrenci ve veli görüşü daha fazla alınarak kaynak sağlanması için okul idarecileri tarafından gerekli tedbirler alınmalıdır. Bunun için okul kütüphanesi kaynak seçiminde okul idaresi, sınıf öğretmenleri aracılığıyla

öğrenci ve velilere okul kütüphanesinde hangi kaynakların olması gerektiğine dair isteklerini bir form aracılığıyla gönderip, bu şekilde bir liste oluşturmalı ve kaynak seçimi, listedeki en fazla istenen kaynakların önceliğine göre diğer görüşler de dikkate alınarak yapılmalıdır.

5. Tüm okul idarecilerinin, öğrencilerin tamamının okul kütüphanesini aktif bir şekilde kullanmaları için kütüphaneyi özendirici ve teşvik edici çalışmalar yapmaları gereklidir.

6. Okul kütüphanelerinin koleksiyonunun daha zengin olması için okul idarecileri değişim yoluyla kütüphaneye kaynak sağlanması için gerekli çalışmaları yapmalıdır.

7. Bağış yoluyla kaynak sağlanmasını artırmak için bağışçıyı ön plana çıkaran (bağış yapılan kitaplar bölümüne veya kütüphaneye bağışçının isminin verilmesi, fotoğrafının konulması veya plaket verilmesi vs. gibi) faaliyetlerle diğer veli veya gönüllülerin bağış yapmalarının özendirilmesi gereklidir.

8. Kütüphane tanıtımı ne kadar iyi yapılırsa kütüphanenin kullanıcı sayısı o derece artacak, kütüphanenin ve bilgi kaynaklarının daha verimli kullanılması sağlanacaktır. Bunun için okul idaresinin kütüphane sorumlularına kütüphane tanıtımı için gerekli çalışmaları yaptırmalarını teşvik edici tutum takınması gerekmektedir.

9. Okul kütüphanelerinin daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılabilmesi için okul kütüphanelerinde yayın sayısına bakılmaksızın kütüphanesi bulunan her okula kütüphanede bulunan yayın sayısına göre en az bir kütüphaneci kadrosu tahsis edilmelidir. Bu durum MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliğinde (2001: madde 7) belirtilmiştir.

10. Kütüphaneden sorumlu okul idarecilerinin MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliğini ve Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi'ni gözden geçirmeleri ve mevzuata uygun hareket etmelidirler. Bu çalışma kütüphane hizmetlerinin daha sağlıklı yürütülmesi açısından önemlidir.

11. Okul idarecileri öğrenci sayısını ve kütüphanenin kullanım yoğunluğunu dikkate alarak kütüphaneleri mekânsal olarak daha geniş yerlere taşımaları hususunda gerekli çalışmaları yapmalıdır.

12. Her okulda öğrencilere ödünç kitap verilmesi teşvik edilmeli ve bunun için gerekli önlemler alınmalıdır.

13. Özellikle devlet okul idarecileri, okul aile birliğinin de desteğiyle kütüphaneye ihtiyaç duyulan bütçeyi sağlamaları için gerekli çalışmaları yapmalıdır. Bununla birlikte MEB'inde okul kütüphanelerinde maddi kaynak sağlama hususunda gerekli düzenlemeleri yapması önemlidir.

14. Okul idarecileri engelli kullanıcıların rahatlıkla kütüphane hizmetlerinden ve kaynaklarından yararlanabilmesi için gerekli önlemleri almalıdır. Bunun için öncelikle mekânsal organizasyonun engelli öğrenciler dikkate alınarak düzenlenmesi gereklidir.

15. Okul idarecileri okul kütüphanelerinde çağın gereklerine uygun bir otomasyon sistemi bulundurulması için gerekli tedbirleri almalıdır. Okul kütüphane programlarının bazıları ücretli olduğu için her okul idaresi bu programları almak istemeyebilir; ancak bazı kütüphane otomasyon programları ücretli değildir. Okul bütçesi yetersiz ise kütüphaneye bir bilgisayar temin edilerek ücretsiz kütüphane programından yararlanılabilir. Bu yapılamadığı takdirde en azından kütüphane kaynaklarının giriş-çıkış vs. kayıtları Microsoft Access veya Excel vb. programları kullanılarak gerçekleştirilebilir.

16. Devlet okul idarecilerinin kütüphaneleri daha cazip hale getirerek öğrencilerin ilgisini kütüphaneye çekmeleri için başta kütüphaneyi oluşturan unsurlara dikkat etmeleri ve bu doğrultuda kütüphanelerin idareciler tarafından yeniden gözden geçirilmeleri gereklidir.

17. Devlet okul idarecileri aydınlatma, havalandırma ve ısıtma sistemlerine sahip olmayan kütüphaneler için gerekli tedbirleri almalıdır.

18. Okul idarecileri gürültülü veya ses yalıtımı olmayan kütüphaneler için kütüphaneleri daha sessiz bir yere taşımalıdır. Ayrıca ses yalıtımını sağlayacak farklı çözümler bulmaları gereklidir.

19. Tüm okul idarecileri, MEB Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği'ne uygun olarak öğrencilerini kütüphaneye alıştırmak için etkinlikler veya faaliyetler düzenlemede daha fazla çaba göstermelidir.

20. Okul kütüphaneleri sadece ders saatlerinde değil diğer saatlerde de açık olmalıdır. Öğrenciler okul çıkışı kütüphaneye gidebilmelidir. Okul saatleri dışında

kütüphanelerin daha aktif olması için kütüphanedeki yayın sayısına bakılmaksızın her okula bir kütüphaneci atanmalıdır.

21. Okul idarecileri öğretmen ve öğrencilerin okul kütüphanesini daha yoğun kullanmaları için destek, teşvik ve tavsiyelerde bulunarak daha aktif bir görev üstlenmelidir.

22. Okul kütüphanelerinin daha verimli çalışabilmesi için okul idarecileri okul kütüphane görevlisinden her eğitim ve öğretim yılı sonunda o yıla ilişkin çalışmalarını, hizmetlerini ve gelecek yıla ait planlarını istemelidir. Bu kütüphane çalışanının daha tertipli ve düzenli çalışmasına neden olabileceği gibi, amirine karşı sorumluluk duymasından dolayı kütüphane hizmetlerinin daha etkin yürütülmesine de sebep olacaktır.

23. Okul kütüphaneleri hizmetlerinin etkin ve verimli sunulabilmesi için diğer mesleki dernek ve kütüphanelerle işbirliği yapılması fayda sağlayacaktır. Okul idarecilerinin bu konuda kapsamlı çalışma yapmaları okul kütüphanelerinin daha iyi bir seviyeye gelmesine neden olacaktır.

24. Okul idarecileri, tüm okul kütüphanelerinde her ders yılı sonunda bakım, onarım ve ayıklama işlemleri için gerekli olan çalışmaları kütüphane sorumlularına yaptırmalıdır.

25. MEB, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri, okul idaresi, okul aile birlikleri, veliler vs. hep birlikte hareket ederek kütüphane kaynaklarını öğrencilerin yaş gruplarına uygun, müfredatı destekleyen, güvenilir, zengin koleksiyonları basılı ve elektronik olarak temin ettirerek okul kütüphanelerinin daha kaliteli hizmet sunumunu sağlamaları gereklidir.

26. Okul idarecileri öğrencileri okul kütüphanesine yönlendirmek istedikleri zaman, öncelikle okul öğretmenleriyle gerekli çalışmaları yaparak öğretmenlerin teşvik ve tavsiyesiyle öğrencileri kütüphaneye yönlendirmelidir.

27. Öğrenciler okul kütüphanelerini daha çok ders çalışmak için kullandıkları görüşüne sahip olan okul idarecileri kütüphaneleri özellikle ders çalışabilir düzeye getirmelidir. Kütüphaneyi oluşturan temel unsurlar sağlandıktan sonra verimli ders çalışmayı olumsuz etkileyen ve toplu ders çalışılan büyük masalar yerine her öğrenciye

özgü tekli masa sandalye konulmalı, öğrencilerin birbirlerini rahatsız etmeyecekleri, derslerini daha verimli çalışabilecekleri ve araştırmalarını daha etkin yapabilecekleri masa ve sandalyeler tahsis edilmelidir.

28. Öğrencilerin okul kütüphanelerine karşı ilgilerini artırıp, kütüphanelerin daha verimli kullanılması için idareciler kütüphane koleksiyonunun zengin ve güvenilir olması için ayıklama işlemlerini yaptırıp, kütüphanenin yayınlarını güvenilir, güncel ve zengin kaynaklardan oluşması için gerekli tedbirleri almalıdır.

29. Okul idarecileri, öğrenciler üzerinde en fazla okuma alışkanlıklarının gelişmesinde fayda sağlayan kütüphanelerin daha verimli olması için öğrenci seviyesini dikkate alınarak ve öğrencilerin ilgisini çekecek roman, hikâye vb. gibi kaynakların sağlanması; ayrıca rahatlıkla kitap okuyabilecekleri ortamın oluşturulması için gerekli tedbirleri almalıdır.

30. MEB, ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının okul kütüphanelerine karşı izlediği tutum daha nasıl geliştirilebilir diye konunun taraflarını özellikle de okul müdürlerinin görüşlerini almak için toplantılar düzenlemeli ve gerektiğinde yine fikirlerini almak için anket uygulamalıdır.

Okul kütüphanelerini oluşturan temel unsurların daha iyi olması ve kütüphanelerin çok daha etkin, verimli bir şekilde kullanılması okullarda özellikle idarecilerinin çabası ile sağlanır. Bu da idarecilere kütüphane hizmetlerinin önemi anlatılarak bu konuda bilgi ve farkındalıklarının artırılmasıyla gerçekleştirilebilir. Bunun için idarecilerin okul kütüphaneleriyle ilgili konferans, eğitim, seminer vb. gibi bilgilendirici eğitimlere katılmaları önemlidir. Ayrıca okul idarecilerine buna yönelik MEB tarafından hizmet içi eğitimler de verilmelidir. Yine MEB tarafından okul idarecilerini Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği ve Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi hakkında hizmet içi eğitim veya online kurs düzenleyerek bilgilendirmelidir.

KAYNAKÇA

Akbulut, M. (1984). "Milli Kütüphaneler". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 33(1), 1-10.

Alaca, E. (2015). *Halk Kütüphanelerinde Yenilikçi Hizmet Geliştirme Süreci: Bartın Ulus Kültür ve Sanatevi Halk Kütüphanesi Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Araz, G. (2014). *Eğitim Bilimleri Program Geliştirme, Sınıf Yönetimi ve Materyal Tasarımı.* Ankara: Öğreti Akademi.

Arseven, A. D. (1994). *Alan Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Gül Yayınevi.

Aşıcı, M. ve Özarslan, H. (2002). "İlköğretim 1. Kademede Okul Kitaplığını Kullanma Alışkanlığı". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi,* 15(15), 45-56.

Atılgan, D. (1991). "Eğitim ve Kütüphane". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 5(2), 69-72.

Aydın, A. (2004). *Okul Kütüphanesinin Çağdaş Eğitime Katkısı ve Yasal Dayanaklar Açısından Türkiye'de Durum*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Baydur, G. (1974). "Amerikan Kongre Kütüphanesi Sınıflandırma Sistemi (Lcclassification)". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 23(4), 219-226.

Baydur, G. (2012). "Kataloglama Eğitimi". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 26(2), 315-328.

Baykul, Y. (1992). "Eğitim Sisteminde Değerlendirme". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 85-94.

Bursalıoğlu, Z. (2015). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış.* Ankara: Pegem Akademi.

Can, N. (2004). "Öğretmenlerin Geliştirilmesi ve Etkili Öğretmen Davranışları". *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(18), 103-119.

Cevizbaş, S. (2003). "Türkiye'de Özel Okul Kütüphanelerinin Sorunları: Özel Okul Kütüphanelerine Yönelik Bir Anket Uygulaması". *Türk Kütüphaneciler Dergisi,* 17(4), 386-396.

Cevizbaş, S. (2006). *Okul Kütüphanecisi İle Öğretmen Arasındaki İşbirliğinin Özellikleri*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çakın, İ. (1991). "Özel Kütüphaneler: Tanım Boşluğu". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 5(2), 49-55.

Çelik, A. ve Uçak, N. (1993). "Üniversite Kütüphaneleri Üzerine". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* 10(2), 115-121.

Dalkıran, Ö. (2013). "Teknolojinin Kütüphanelere Etkisi: Bilgi Kaynakları Açısından Bir Yaklaşım". *Bilgi Dünyası Dergisi*, 14(1), 172-190.

Durukan, A. Y. (2015). *Dijital dünyada okul kütüphaneciliği ve 21. Yüzyıl becerileri*. http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/208.pdf

Erol Alkan, S. (2013). *Okul Kütüphanelerinin Bilgi Okuryazarlığına Etkileri*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

Ertürk, S. (1988). "Türkiye'de Eğitim Felsefesi Sorunu". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(3), 11-16.

Fidan, N. (2012). *Okulda Öğrenme ve Öğretme.* Ankara: Pegem Akademi.

Gurbetoğlu, A. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. http://agurbetoglu.com/files/3-%20ARA%C5%9ETIRMA%20S%C3%9CREC%C4%B0.pdf

Gurbetoğlu, A. (2015). *Eğitim bilimine giriş*. http://agurbetoglu.com/files/ 1%20E%C4%9Fitimin%20Temel% 20Kavramlar%C4%B1.pdf

Güven, İ. (2015). *Türk Eğitim Tarihi.* Ankara: Pegem Akademi.

Hazırlar, M. A. (2004). *Halk Kütüphanelerinde İç Mimari*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ifla/Unesco Okul Kütüphanesi Bildirgesi. (2018). http://www.kutuphaneci.org.tr/sites/ default/files/okul_kutuphanesi_bildirgesi.pdf

Ifla/Unesco Okul Kütüphanesi Rehberi. (2017). https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/school-library-guidelines/ifla_unesco_ okul_kutuphanesi_rehberi.pdf

Karasar, N. (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kavuncu, E. (2001). *Özel İlköğretim Okul Kütüphanelerinde Kullanıcı Eğitim Programlarının Geliştirilmesi.* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Keleş, C. (2013). *İlköğretim II. Kademe Öğretmen ve Öğrencilerinin Okul Kütüphaneleri ve Sınıf Kitaplıkları Hakkındaki Görüşleri (Erzurum İli Örneği).* (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Kızılaslan, D. (2007). *Bilgi Okuryazarlığı ve Üniversite Kütüphaneleri: Bilgi Okuryazarlığı Planı Hazırlama Unsurları*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köprülü, D. (2006). "Halk kütüphanelerinde koleksiyon seçimi". *Bilgi Dünyası Dergisi*, 7(1), 77-88.

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Standart Yönergesi (2006). http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2590_0.html

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği (2001). http://mevzuat.meb.gov.tr/html/2529_0.html

Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2014). *T. C. Resmi Gazete*, 29072, 26 Temmuz 2014.

Önal, H. İ. (1985). *Türkiye'de Okul Kütüphanelerinin Yönetimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Önal, H. İ. (1992). *Bilgi Gereksinimlerinin Karşılanması ve Okul Kütüphaneleri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Önal, H. İ. (2005). "Okul Kütüphanelerinde Derme Geliştirme: Politikalar ve Dermelerin Betimlenmesi". *Bilgi Dünyası Dergisi*, 6(2), 193-218.

Özel, N. (2007). *Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama Birimlerinde Çalışan Kütüphanecilerin Eğitim Gereksinimleri Üzerine Bir Araştırma.* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özel, N. (2017). *Sınıflama ve sınıflama sistemleri*. http://yunus.hacettepe.edu.tr/~tcakmak/week1introduction.pdf

Özenç Uçak, N. (1995). "Kütüphaneleri Etkileyen Teknolojik Yenilikler ve Geleceğin Kütüphaneleri". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 9(1), 49-55.

Pakin, E. (1973). "Evrensel Onlu Sınıflandırma (Udc) Brüksel Tasnif Sistemi Tarihçe". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 22(1-2), 26-33.

Soysal, Ö. (1967). "Yeni Eğitim Anlayışında Kütüphane". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 16(4), 231-239.

Soysal, Ö. (1971). "Kütüphaneciliğimizin Ana Sorunları ve Okul Kütüphanesi". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 20(3), 131-135.

Şahin, İ. (2010). "İzmir'deki Lise Kütüphanelerinin Durumu". *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(2), 549-566.

Yayla, A. (2005). "Eğitim Kavramının Etik Açıdan Analizi". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 51-62.

Yeşiltaş, K. (2000). *Kütüphanelerde Bütçe Yönetimi ve Bir Örnek: Koç Üniversitesi Kütüphanesi Bütçe Yönetimi Sistemi Analizi.* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, B. (1998). "Halk Kütüphaneleri-Okul Kütüphaneleri Arasında İşbirliği ve Türkiye'de Durum". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 12(2), 110-130.

Yılmaz, B. (2011). "Ankara'daki Halk Kütüphanesi Sistemi: Niceliksel Bir Analiz". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 25(1), 35-54.

Yılmaz, B. (2014). "Ankara'da Halk Kütüphanesi Sistemi: Niceliksel Bir Değerlendirme". *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 115-130.

Yılmaz, E. (2002). *Kütüphanelerimiz ve Halkla İlişkiler*. http://kaynak.unak.org.tr/bildiri/unak02/u02-15.pdf

Yılmaz, E. (2005). "Kullanıcı Haklan ve Sorumlulukları: Bir Standart Denemesi". *Türk Kütüphaneciliği Dergisi*, 19(3), 332-348.

Yılmaz, Y. (2013). *Eğitim Nedir, Öğretim Nedir?*. http://www.gcn.org.tr/uploads/pdf/GeCeNe-Sayi6.pdf

Yiğit Koyunkaya, M. (2017). *Eğitim bilimine giriş*. http://melikeyigit.weebly.com/uploads/1/2/4/7/12475408/1._hafta-_egitimin_temel_kavramlari.pdf

EKLER

EK 1. Anket Formu

Değerli Katılımcı,

Bu anket formunda elde edilecek bilgiler, yüksek lisans tezi için kullanılacak olup vermiş olduğunuz bilgiler tarafımızca gizli kalacaktır. Bu çalışmamızın güvenilirliği, vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır. İlginiz için teşekkür ederiz.

Hanifi AKSAKAL

BÖLÜM I. GENEL BİLGİLER

1. Kurum Türü : ( ) Devlet ( ) Özel

2. Okul Türü : ( ) Anadolu L. ( ) AİHL ( ) Güzel Sanatlar L ( ) Fen Lisesi
( ) Mesleki ve Teknik-Meslek L. ( ) Sağlık Meslek L ( ) Sosyal Bil. Lisesi ( ) Spor Lisesi
( ) Temel Lise

3. Okulun Bulunduğu İlçe : ( ) Aziziye ( ) Palandöken ( )Yakutiye

4. Okulun Toplam öğrenci sayısı : ( ) 0-500 ( ) 501-1000 ( ) 1001-1500 ( ) 1501-2000 ( ) 2001 ve üzeri

BÖLÜM II. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz? ( ) Bayan ( ) Erkek

2. Medeni durumunuz? ( ) Bekâr ( ) Evli

3.Yaşınız? ( ) 24-40 ( ) 41-45 ( ) 46-50 ( ) 51-55 ( ) 56 ve üstü

4.Branşınız? .....

5.Eğitim seviyeniz? ( ) Lisans ( ) Yüksek lisans ( ) Doktora

6. Okul idareciliği görevinizde kaçıncı yılınız?
( ) 1-5 ( ) 6-10 ( ) 11-15 ( ) 16-20 ( ) 21 ve üstü

7. Kütüphanecilikle ilgili herhangi eğitim, seminer vb. eğitimlere katıldınız mı?
( ) Evet ( ) Hayır

8. Okul kütüphaneleri yönetmeliği hakkında bilgi sahibi misiniz?
( ) Evet ( ) Hayır

BÖLÜM III. OKUL KÜTÜPHANELERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER (Okulunuzda kütüphane yoksa bölüm III ve IV'ü cevaplamayınız)

1. Okulunuzda bulunan kütüphane sayısı kaçtır? ( ) 1 adet ( ) 2 adet ( ) 3 adet ( ) Diğer

2.Kütüphanenizde bulunan yayın sayısı yaklaşık kaçtır?
( ) 0-500 ( ) 501-1000 ( ) 1001-1500 ( ) 1501-2000 ( ) 2001 ve üzeri

3.Yaklaşık kaç öğrenci kütüphaneyi kullanmaktadır?
( ) Hiçbiri ( ) Yarıdan az ( ) Yarısı ( ) Hepsi

4. Kütüphanenizdeki yayınları (Kitap, dergi vs.) seçerken izlediğiniz yol hangileridir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
( ) İlgili zümre başkanlarının görüşlerine göre ( ) Öğrenci -Veli görüşlerine göre
( ) Yönetici istek ve görüşlerine göre ( ) İzlenen yol yok

5. Öğrencilerin kütüphaneyi kullanma sıklığı nedir?
( ) Haftada birkaç gün ( ) Ayda birkaç gün ( ) Yılda birkaç gün ( ) Hiç

6. Kütüphane kaynakları ne şekilde sağlanmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
( ) Başkanlıktan gönderilenler ( ) Satın Alma ( ) Bağış yoluyla ( ) Değişim

7. Bağış yoluyla temin edilen bilgi kaynakları kütüphanedeki yayınların yaklaşık ne kadarını oluşturmaktadır?
( ) Hiç ( ) Az bir kısmını ( ) Yarısını ( ) Tamamını

8.Kütüphane tanıtımı hangi yollarla yapılmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
( ) Broşürlerle tanıtım ( ) Sunumla tanıtım ( ) Birebir tanıtım ( ) Tanıtım yapılmıyor

9.Okul kütüphaneciniz veya kütüphaneden görevli biri var mı? Var ise hangi okul mezunudur?
( ) Kütüphaneci (4 yıllık lisans düzeyi BBY - Kütüphanecilik Bölümü mezunu)
( ) Öğretmen/ Öğrenci
( ) Memur
( ) Okul kütüphanecimiz yok.

10.Kütüphane koleksiyonu hangi sınıflandırma sistemine göre raflara yerleştirilmiştir?
( ) Library of Congress (LC) Sınıflama Sistemi ( ) Dewey Onlu Sınıflama Sistemi
( ) Bu konuda bilgi sahibi değilim.

11.Kütüphaneniz okulun neresinde bulunmaktadır? ( ) Okulun dışında ( ) Okulun içinde

12.Kütüphanede masa sandalye sayısı yaklaşık kaç tanedir?
( ) 1-25 ( ) 26-50 ( ) 51-75 ( ) 76 ve üstü

13.Kütüphanenizin alanı yaklaşık kaç metrekaredir?
( ) 1-40 ( ) 41-80 ( ) 81-120 ( ) 121 ve üstü

	EVET	**HAYIR**	**FİKRİM YOK**
14. Kütüphanenizde ödünç kitap veriliyor mu?			
15. Kütüphaneye ayırdığınız yıllık bütçe var mı?			
16. Okul kütüphane binası veya sınıfı inşa edildiğinde kütüphane olarak mı tasarlanmıştır?			
17. Kütüphane engelli kullanıcılarının özel ihtiyaçlarını karşılamaya uygun biçimde tasarlanmış mıdır?			
18. Okul kütüphanelerinde çağın gereklerine uygun bir otomasyon sistemi kurulmuş mudur?			
19. Kütüphaneniz (yayınlar, fiziki ortam vs.) tüm öğrencilerinizin ilgisini çekecek düzeyde midir?			

20. Kütüphanede yapılabilecek çeşitli etkinliklerde iç mekân tasarımı (örneğin; mobilya ve ekipmanlar) yer değişikliğine izin verecek esneklikte midir?			
21. Okul kütüphanesi aydınlatma, havalandırma ve ısıtma sistemlerine sahip midir?			
22. Okul kütüphanesi gürültüsüz bir yerde midir? Veya kütüphanenin ses yalıtımı yapılmış mıdır?			

BÖLÜM IV. OKUL KÜTÜPHANELERİNDE YAPILAN ÇALIŞMALAR
(Lütfen yapılan çalışmalar hakkında kendinize puan veriniz. 5'den 1'e doğru derecesi azalmaktadır.)

	1	2	3	4	5
1. Öğrencilerinizi kütüphaneye alıştırmak için etkinlikler veya faaliyetler düzenliyor musunuz?					
2. Kütüphanenizin sorunlarıyla birebir ilgilenebiliyor musunuz?					
3. Ders saatleri dışında okul kütüphanesini öğrenciler için kullanıma açıyor musunuz?					
4. Öğretmen ve öğrencileri okul kütüphanesini aktif olarak kullanmaları için destek ve tavsiyede bulunuyor musunuz?					
5. Okul kütüphane görevlisinden her eğitim ve öğretim yılı sonunda o yıla ilişkin çalışmalarını, hizmetlerini ve gelecek yıla ait planları istiyor musunuz?					
6. Okul kütüphaneniz için mesleki dernek ve kütüphanelerle işbirliği yapıyor musunuz?					
7. Kütüphaneci ve diğer yardımcı personel çalıştırırken öğrenci sayısını dikkate alıyor musunuz?					
8. Kütüphanenizde her ders yılı sonunda bakım, onarım ve ayıklama işlemlerini yaptırıyor musunuz?					
9. Kütüphane koleksiyonunda, öğrencilerin yaş gruplarına uygun, müfredatı destekleyen, güvenilir, zengin koleksiyonları basılı ve elektronik olarak temin ettirmekte misiniz?					

BÖLÜM V. OKUL İDARECİLERİN OKUL KÜTÜPHANELERİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ
1.Öğrencileri okul kütüphanesine yönlendiren en önemli etkenler sizce nelerdir?
(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
( ) Aile ( ) İdareci ( ) Öğretmen
( ) Öğrencinin kendi isteği ( ) Öğrencinin sosyal çevresi

2.Sizce öğrenciler okul kütüphanesini daha çok ne için kullanmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
( ) Arkadaş edinmek için ( ) Boş zamanlarını değerlendirmek için ( ) Ders çalışmak için

( ) Okunacak kitap almak için ( ) Ödevlerini araştırmak için

3.Öğrencilerin okul kütüphanelerine karşı ilgilerini artırıp, kütüphanelerin daha verimli kullanılması sizce aşağıdakilerden hangileriyle sağlanır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
( ) Kütüphanecinin kütüphane tanıtımı yapması
( ) Kütüphane koleksiyonunun zengin ve güvenilir olması
( ) Kütüphanenin sessiz olması ve fiziki yapısının yeterliliği
( ) Kütüphanecilik kulübünün aktif görev üstlenmesi
( ) Okulda kütüphaneyle alakalı tiyatro, sergi vb. etkinliklerin düzenlenmesi

4."Okul kütüphaneleri öğrenciler üzerinde olumlu etki yapmaktadır". Sizce aşağıdaki seçeneklerden hangisi veya hangilerinde daha fazla etki yapmaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)
( ) Okuma alışkanlığında ( ) Bilgiyi bağımsız arayıp, bulup kullanmada
( ) Yöntemli ve verimli ders çalışmada ( ) Öğrencinin kendine güven duygusunu geliştirilmesinde
( ) Genel kültür ve düşünce olgunluğunda

	Tamamen Katılıyorum	**Katılıyorum**	**Kararsızım**	**Katılmıyorum**	**Kesinlikle Katılmıyorum**
5. Öğrenciler okul kütüphanesini istenilen düzeyde kullanıp faydalanmaktadırlar.					
6. Mesai saatleri dışında okul kütüphaneleri açık olmalıdır.					
7. Okul kütüphaneleri olmadan da çağdaş eğitim aksamadan devam eder.					
8. Ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının okul kütüphanelerine karşı izlediği tutumu, yeterince olumludur.					
9. MEB, okul kütüphanelerine yeterli düzeyde maddi destek vermektedir.					
10. Okul idarecileri Milli Eğitim Bakanlığı Okul Kütüphaneleri Yönetmeliği hakkında bilgi sahibi olmalıdır.					
11. Bilişim teknolojilerinin ve İnternet kullanımının yaygınlaşmasıyla öğrencilerin bilgiye erişimi kolaylaştığı için, okul kütüphaneleri eski önemini yitirmiştir.					
12. Okul kütüphanelerinde kütüphaneciye ihtiyaç yoktur. Bu görevi herhangi bir görevli de yapabilir.					
13. Kütüphane koleksiyonunun daha zengin olması için diğer kütüphanelerden ödünç kitap alınıp- verilmelidir.					
14. Kütüphanede ve okulun çeşitli yerlerinde kütüphane kaynaklarına erişim sağlayan bilgisayarlar bulunmalıdır.					
15. Ülkemizde sosyo-ekonomik düzeyleri farklı öğrenciler aynı sıklıkla kütüphane hizmetlerinden faydalanmaktadır.					
16. Bazı derslerin kütüphanelerde işlenmesi öğrencilerin kütüphaneye alışmaları açısından olumlu etki yapar.					
17. Ülkemizdeki okul idarecileri kütüphanelerin daha etkin ve verimli kullanılması için yeterli düzeyde çaba harcayıp görevlerini yerine getirmektedir.					

EK 2. Araştırma İzin Formu

T.C.
ERZURUM VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 36648235/605.01/14558650 21.09.2017
Konu: Hanifi AKSAKAL

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Aziziye Kaymakamlığı (İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü) ın 14/09/2017 tarih ve13841348 sayılı yazısı.

İlgi: yazı gereği, İlimize bağlı Aziziye İlçesi Zübeyde Hanım Ortaokulunda bilişim teknolojileri öğretmeni olarak görev yapan Hanifi AKSAKAL'ın yüksek lisans tez çalışmasına esas olmak üzere; Devlet ve Özel Okul İdarecileri Okul Kütüphanelerine Bakış Açılarının Karşılaştırılması anketi ile ilgili Aziziye ,Palandöken ve Yakutiye ilçelerindeki ekli listedeki okullarda anket çalışması yapmak istemekte olup, yapılan anket çalışmalarının sonuçlarının birer örneğinin Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme Şube Müdürlüğü AR-GEBirimine gönderilmesi gerekmektedir.

İlgi yazıların ekleri, Bakanlığımızın 12/09/2017 tarihli ve 13610717 (2017/25) sayılı genelgesi çerçevesinde Komisyonumuzca incelenmiş olup, *"Araştırmaların, eğitim öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde"*, komisyon kararlarında belirtilen veri toplama araçlarının kullanılarak ekte isimleri belirtilen okullarda yapılması şubemizce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

İsmail YEŞİLYURT
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

OLUR
<...>
İsmail BAĞRIYANIK
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdür V.

Ek: İlgi Yazı ve Ekleri(10 Sayfa)

Yönetim Cad. Valilik Binası Kat:4 Yakutiye ERZURUM
Elektronik Ağ: http://erzurum.meb.gov.tr
e-posta: arge25@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: AR-GE Birimi-179
Tel: (0 442) 234 4800
Faks: (0 442) 235 1032

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden f945-170c-343c-9454-806f kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Hanifi AKSAKAL
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum/ 1984
Medeni Hali	Evli
Uyruğu	T.C.
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü (2004-2008)
İletişim	
E-Posta Adresi	hanifiaksakal@hotmail.com
Tarih	2018